

AALBORG UNIVERSITET

SAMFUNDSFAG
INSTITUT FOR POLITIK & SAMFUND

Politisk deltagelse på sociale netværkssider

Potentielle årsager til ulige deltagelse

Abstract

This study explores political engagement on social network sites, documented inequalities herein and the relationship to factors, that could correlate with political engagement of this kind. From a Habermasian ideal of the public sphere, social network sites create new possibilities for wide political discussion that could benefit society, however research shows inequalities in who engage herein. By employing an extensive and thorough definition of political engagement, engagement on social network sites and potential inequalities can be explored comprehensively. Likewise this study demonstrates how exploring factors that could create or hinder political engagement, could create a better understanding of the inequalities in political engagement and the factor underlying elements. By investigating the political engagement of a non-representative convenience sample of Danish users of Facebook, Instagram, Twitter, Jodel and Reddit, the study explores the respondents' political engagement on several levels. Results show that most respondents use social network sites to follow news and politics, and while few publicly post, share or discuss political content hereon, most respondents often like political content on the respective platforms and discuss it more privately with established contacts either physically or through instant messaging. Likewise the study demonstrates how most respondents engage in political actions, such as signature collections and boycotts for political reasons, demonstrating how most respondents are still involved in political actions, even though they restrain from discussing politics openly on social network sites. Moreover the study finds correlations between respondents' political engagement on social network sites and factors such as their political interest, opinions on uncivil discourse on social network sites, context collapse and perceived publicity, internal political efficacy and culture, demonstrating how this model of research can be used to further explore the subject.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT.....	2
INTRODUKTION	4
SOCIALE NETVÆRKSSIDERS ROLLE I SAMFUNDET	4
DELIBERATIVT DEMOKRATI OG NYE KOMMUNIKATIONSMULIGHEDER	6
EN PROBLEMATISK KOMMUNIKATION	7
ULIGE POLITISK DELTAGELSE BLANDT BEFOLKNINGEN	8
MANGE ÅRSAGER MEN FÅ SVAR	9
PROBLEMFORMULERING	10
LITTERATURGENNEMGANG.....	11
DELIBERATIVT DEMOKRATI.....	11
<i>Habermas, diskursdemokrati og den borgerlige offentlighed</i>	11
<i>Deliberation og borgerlig offentlighed på internettet</i>	14
POLITISK DELTAGELSE PÅ SOCIALE NETVÆRKSSIDER	15
<i>Morozov og slacktivism</i>	15
<i>Slacktivism eller mikroaktivisme?</i>	17
<i>The Continuum of Participation</i>	18
<i>Forskellige definitioners betydning</i>	21
ULIGHEDER I DIGITAL POLITISK DELTAGELSE	22
<i>The Digital Divide</i>	22
<i>Digital Divide på sociale netværkssider</i>	24
<i>Forskelle mellem køn</i>	24
<i>Alders- og generationsforskelle</i>	25
<i>Digital politisk deltagelse mellem uddannelsesniveau</i>	26
ÅRSAGER TIL ULIGE DIGITAL DELTAGELSE	27
<i>Politisk interesse</i>	27
<i>Debatmiljø/ tone</i>	28
<i>Context collapse/offentlighed</i>	29
<i>Internal political efficacy</i>	30
<i>Kultur</i>	31
<i>Sociale bånd</i>	33
<i>Spiral of Silence</i>	34
FREMANGSMÅDE	36
VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER	36
FORSKNINGSDESIGN	37
SAMPLING	39
OPERATIONALISERING	40
ANALYSE.....	44
RESPONDENTERNES POLITISKE DELTAGELSE	44
<i>Adgang til politik og nyheder</i>	44
<i>Politiske ytringer</i>	45
<i>Fællesskaber</i>	47
<i>Politiske handlinger</i>	47
<i>Forskelle mellem køn</i>	49
<i>Alders- og generationseffekter</i>	55
<i>Politisk deltagelse mellem uddannelsesniveau</i>	61
POTENTIELLE ÅRSAGER TIL ULIGHEDER	66
<i>Politisk interesse</i>	66
<i>Holdninger til debatmiljø og tone</i>	68
<i>Context collapse og følelsen af offentlighed</i>	70
<i>Internal political efficacy</i>	72
<i>Kultur</i>	73
<i>Sociale bånd</i>	75
<i>Spiral of silence</i>	77
DISKUSSION	80
FÅ DER POLITISK DELTAGER, ELLER BARE FÅ DER LAGER OPSLAG?	80
MANGLER LINKEDIN?.....	80
BETYDNINGEN FOR DEMOKRATIET?	81
KONKLUSION	82
BILAG.....	84
BILAG 1. OVERSIGT OVER SPØRGESKEMA	84
BIBLIOGRAFI	97

Introduktion

Sociale netværkssidens rolle i samfundet

Sociale netværkssider er en fællesbetegnelse for en række hjemmesider, som giver brugerne mulighed for at oprette og etablere en personlig profil samt skabe forbindelser til andre brugere af hjemmesiden og interagere med disse på forskellig vis, hvoraf størstedelen af nutidens mest populære hjemmesider er eksempler herpå blandt andet Facebook, Twitter og Instagram (boyd & Ellison, 2007). Begrebet bruges indenfor medieforskning, eftersom det er mere præcist defineret og samtidig bredere end hvad mange typisk mener med sociale medier, idet mange eksempelvis ikke vil tænke på YouTube eller Reddit som sociale medier, mens at de utvivlsomt er sociale netværkssider som følge af deres opbygning med sociale elementer og personlige profiler (ibid.).

Brugen af sociale netværkssider er i høj grad udbredt blandt danskerne og fremstår desuden stigende de seneste år; Danmarks Statistik undersøger hvert år danskernes medievaner, og konkluderer i deres opgørelse for 2019 at 81 % af danskerne mellem 16-74 år er brugere af sociale netværkssider, hvilket er en stigning på 17 % siden 2013 (Danmarks Statistik, 2020, s. 22-23). Det ses dermed at langt de fleste af danskerne er aktive brugere af sociale netværkssider i en-eller-anden form og denne udbredte brug gør sociale netværkssider til et interessant forskningsfelt.

Som følge af sociale netværkssidens popularitet, er de med tiden kommet til at spille en større og større rolle i det danske samfund, eftersom de integreres i vores hverdag. Dette betyder blandt andet at sociale netværkssider er blevet en markant arena for de traditionelle mediehuse, såsom Danmarks Radio eller Berlingske, hvor de kan udbrede sine historier og nyheder til den brede befolkning. Førnævnte opgørelse fra Danmarks Statistik viser derfor også at en stor del af danskerne læser nyheder, som de finder gennem sociale netværkssider, hvoraf disse udgør den primære nyhedskilde for 9 % af befolkningen. Samme tendens oplever Ohme (2019) i sin undersøgelse af unge førstegangsvælgeres brug af sociale netværkssider op til folketingsvalget i 2015, hvor den primære nyhedskilde til viden omkring det kommende valg blandt de unge ligeledes var sociale netværkssider såsom Facebook (s. 8-11). En amerikansk undersøgelse tyder på at tendensen også gør sig gældende her, hvor særligt unge, såkaldte millennials i denne undersøgelse, benytter de sociale netværkssider som sin primære nyhedskilde, formentlig som følge af nyhedernes lette tilgængelighed (Mitchell et al., 2015). Selvom langt de fleste fortsat supplerer sin nyhedslæsning på sociale netværkssider med mere traditionelle kilder til nyheder, understreger dette dog, at sociale netværkssider har fået en rolle som nyhedsformidler i samfundet, hvilket er interessant at undersøge, idet nyhederne nu præsenteres i en uset social kontekst integreret mellem opslag fra venner og familie.

Netop denne sociale kontekst er særligt interessant ved sociale netværkssider, idet det gør dem markant anderledes end andre former for nyhedsformidling. Denne sociale kontekst som nyhederne præsenteres i, medfører at sociale netværkssider bliver arena for en offentlig debat, hvor selvsamme nyhed bliver diskuteret og delt mellem borgere. Eksempelvis på den mest anvendte sociale netværksside Facebook (Danmarks Statistik, 2020, s. 23), ledsages alle opslag som standard af et kommentarfelt, hvilket giver borgere mulighed for at knytte deres egne kommentarer til den pågældende nyhed, samt interagere med andre borgeres bidrag til debatten, og disse egenskaber er ikke unikke til Facebook. På denne måde udgør sociale netværkssider ikke kun en uformel og lettilgængelig vej til nyheder, men skaber også et forum, hvor borgere med lethed kan diskutere politik og offentlige anliggender med hinanden på tværs af tid og sted, og med en markant større lethed end tidligere var muligt. Samtidig skaber sociale netværkssider også nye muligheder for organisering, hvor borgere kan organisere sig i grupper efter politiske holdninger eller issues på tværs af tid og sted, og bliver i samme ombæring en arena for nye former for politisk deltagelse, når borgere med lethed kan dele information om bestemte issues eller dele politiske kampagner. Dette hænger sammen med de affordances som sociale netværkssider tilbyder, der i høj grad er baseret på lette muligheder for interaktioner og socialisering, samt den store udbredelse heraf, hvilket som nævnt betyder at langt størstedelen af danskerne benytter sig af sociale netværkssider, og herigennem skabes nye muligheder for kommunikation på tværs af samfundsgrupper. Derudover benytter en stor andel af danske politikere sig også af sociale netværkssider til alt fra at føre valgkamp og informere om kampagner og issues, til at dele glimt af sin hverdag både politisk og apolitisk (Ohme, 2019; Sørensen, 2016), og herigennem opstår ligeledes nye kommunikationsmuligheder. For det første formindskes magtdistancen betydeligt, idet politikere kan kommunikere markant mere direkte med vælgerne uden at skulle gå igennem nyhedsmedier som tidligere, og samtidig kan vælgere kommunikere direkte med politikere, ved blandt at sende beskeder, opslag eller kommentere politikeres opslag, hvor enkelte danske politikere endda indgår i debatter med borgerne regelmæssigt (Sørensen, 2016). Dette skaber ligeledes nye muligheder for politiske kampagner, som allerede fik stor opmærksomhed ved Obamas "Yes We Can"-kampagne i 2008 (Hendricks & Denton, 2010), men i særdeleshed kom til at spille en rolle under det efterfølgende præsidentvalg i 2016, hvor Trumps brug af Twitter medvirkede til forøget mediedækning af ham på trods af et mindre kampagnebudget end sine modstandere (Wells, et al., 2016; Francia, 2018). I Danmark ses ligeledes en udbredt brug af sociale netværkssider til politiske kampagner, hvor blandt andet Mette Frederiksen under seneste valgkamp allierede sig med en række markante danske YouTubere i betalte samarbejder, i et forsøg på at henvende sig til en ung målgruppe (Schultz Hansen, 2020).

Disse kampagners udbredelse på sociale netværkssider skaber samtidig en ny mulighed for politisk deltagelse hos vælgere, der nu kan interagere med disse kampagner og med lethed kommentere, diskutere eller dele budskaberne og på denne vis engagere sig politisk uden fysisk tilstedeværelse. Det ses derved, hvordan sociale netværkssidens udbredelse har skabt adskillige nye muligheder for kommunikation og politisk deltagelse, hvilket kan have betydning for et moderne og fremtidigt demokrati.

Deliberativt demokrati og nye kommunikationsmuligheder

Indenfor det samfundsvidenskabelige felt har begrebet ”deliberativt demokrati” fået meget opmærksomhed i nyere tid og netop i denne sammenhæng, kunne førnævnte nye kommunikationsmuligheder spille en rolle. Tankerne omkring et deliberativt demokrati har blandt andet sit ophav hos den tyske sociolog Jürgen Habermas, der i adskillige år har beskæftiget sig med demokratiteorier i et forsøg på at belyse forskellige svagheder og styrker ved forskellige modeller (Eriksen & Weigård, 2002, s. 169-191). Ud fra hans teorier og betragtninger udspringer tankerne bag det deliberative demokrati, som centrerer omkring en bred rationel debat af politik og samfund blandt befolkningen, hvorigennem den mest optimale løsning på samfundets problemer findes (ibid.). Mere præcist handler det deliberative demokrati om, at borgere mødes og gennem en åben, saglig og fornuftbaseret dialog præsenterer sine synspunkter på samfundets forskellige problemstillinger og løsninger hertil, og gennem denne dialog findes en fælles løsning og dannes det som Habermas betegner som *den kollektive vilje* (ibid.). Det deliberative demokrati skal dog ikke forstås som et direkte demokrati, eftersom borgerne fortsat vælger politiske repræsentanter, men samfundet bør indeholde fundamentale og velfungerende muligheder for at borgere kan give sine holdninger til kende, mødes og debattere fornuftigt med hinanden og herigennem påvirke samfundets beslutningstagere (ibid.), og netop i denne forbindelse kan sociale netværkssidens kommunikationsmuligheder spille en rolle. Som nævnt herover skaber sociale netværkssider blandt andet forøgede muligheder for mere direkte kommunikation med politiske repræsentanter, og samtidig udgør de også arena for debat af politik og nyheder blandt borgere, som er let og bredt tilgængelig, og herigennem skaber sociale netværkssider altså nye muligheder for både debat og holdningstilkendegivelse, der kan bringe samfundet tættere på et deliberativt ideal. Dermed kunne det tyde på, at sociale netværkssider og deres udbredelse har potentiale til at bringe demokratiet mod en ny og markant mere deliberativ retning, men dette afhænger dog af, at disse nye kommunikationsmuligheder udnyttes korrekt.

En problematisk kommunikation

Hvorvidt sociale netværkssider bringer samfundet tættere på et deliberativt ideal er i høj grad op til debat. Den bredere debat omkring hvorvidt internettet og dets mange nye kommunikationsmuligheder er til gavn for demokratiet, har indenfor forskningen foregået siden slutningen af 90'erne, hvor man typisk er enten såkaldt internet-optimist eller -pessimist (Soriano, 2013, s. 334-342). Internet-optimisterne fokuserer i høj grad på mange af de nye kommunikationsmuligheder som nævnt herover, men fremhæver blandt andet også hvordan internettet giver magt til det enkelte individ, der ikke længere er begrænset af den information som traditionelle medier tilbyder, men nu kan tilgå mere eller mindre ufiltreret information fra hele verdenen igennem internettet (ibid.). Internet-pessimister derimod påpeger blandt andet hvordan internettet ofte kan have problemer når demokratisk deltagelse eller politisk aktivisme skal overgå fra digitalt til fysisk, hvor det kræver markant mindre af borgerne at skrive opslag af politisk karakter på sociale netværkssider, end det gør, at fysisk at møde op til eksempelvis en demonstration, hvilket kan medføre manglende politiske resultater (ibid.). Denne problematik bliver typisk omtalt som "slacktivism", hvor der henvises til den lethed hvorved brugere på sociale netværkssider kan engagere sig politisk ved eksempelvis at "synes godt om" politiske sager, hvilket ifølge kritikere sjældent fører til egentlige politiske resultater (Dennis, 2019, s. 1-9).

Denne debat og opdelingen i optimister og pessimister gør sig også gældende ved diskussionen omkring deliberation på sociale netværkssider, hvor mange ligeledes ser stort potentiale men ikke uden sine problemer (Kalsnes et al., 2017; Kruse et al., 2018; Sørensen 2016). En del forskning baserer sig på teoretiske muligheder for deliberation på sociale netværkssider (Kruse et al, 2018, s. 63-66), men en række empiriske studier viser blandt andet hvordan sociale netværkssider har været arena for en direkte kommunikation mellem mange vælgere og politikere (Sørensen, 2016, Kalsnes et al., 2017). Ligeledes viser Halpern og Gibbs (2012) gennem en undersøgelse af forskellige samtaler på variende sociale netværkssider, hvordan de i overvejende grad er både høflige og deliberative, og understreger dermed at sociale netværkssider kan benyttes deliberativt. Som nævnt er dette dog ikke uden udfordringer; forskere påpeger blandt andet muligheder for at danne såkaldte ekkokamre, hvor borgere inddeler sig efter politiske holdninger og derved aldrig får udfordret sit verdenssyn (Kruse et al., 2018, s. 65; Karlsen et al. 2017), en hård debattone (Institut for Menneskerettigheder, 2019; Kruse et al., 2018 s. 64) samt særligt en skæv og ikke-repræsentativ deltagelse i debatter på sociale netværkssider (Institut for Menneskerettigheder, 2019). Det er derved tydeligt at der er potentiale for deliberation gennem sociale netværkssider, men samtidig ses det, at forskningen fortsat afdækker en

række udfordringer herfor samt aktivt diskuterer hvorvidt deliberation reelt udspiller sig herigennem, og det er derved i høj grad relevant at undersøge.

Ulige politisk deltagelse blandt befolkningen

Selvom de førnævnte problemstillinger for deliberation gennem sociale netværkssider utvivlsomt er en udfordring for digital deliberation, er særligt deltagelsen central.

Et dansk studie foretaget af Institut for Menneskerettigheder illustrerer hvordan danskernes deltagelse i debatter omkring samfundsrelaterede emner på Facebook i høj grad er skævt fordelt (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). Andelen af de som deltager i disse debatter domineres af aldersgruppen 50+, mens de mindst aktive var den yngste aldersgruppe 18-29-årige, der paradoksalt er de som typisk benytter sig mest af sociale netværkssider, hvilket betyder at de unge primært er passive på Facebook (ibid.). Ifølge deres undersøgelse er 64 % af de som debatterer samfundsrelaterede emner på Facebook over 50 år, mens blot 8 % af de 18-29-årige deltager i disse debatter, hvilket udgør en skæv fordeling sammenlignet med befolkningssammensætningen (ibid.). Samtidig ses der også en overvægt af mænd blandt den gruppe, der deltager i debatterne, hvor hele 60 % af de som deltager i debatterne er mænd, hvilket kan have indflydelse på både hvad der debatteres samt hvordan det omtales, eftersom kønnene ikke repræsenteres ligeligt (ibid.). Samtidig belyser deres undersøgelse en række interessante forskelle, idet der blandt andet er flere kvinder og unge, der ser krænkende ytringer som et problem ved Facebook sammenlignet med både ældre generationer og mænd, og det kan både betyde, at der er tale om en holdningsforskel, hvorved disse grupper i højere grad oplever det som et problem, men det kan også være som følge af, at disse grupper i højere grad er udsat for disse problemer gennem deres brug af sociale netværkssider.

I alle tilfælde understreger en undersøgelse som denne, at der er problemer med deltagelsen på debatter gennem sociale netværkssider, og dette er problematisk for tanken omkring sociale netværksiders bidrag til et mere deliberativt demokrati. En bred og repræsentativ deltagelse fra befolkningen er central i Habermas' tanker omkring det deliberative demokrati, idet dette medvirker til at sikre beslutningstagernes legitimitet, og i takt med at en større del af de samfundsmæssige debatter, der er central for det deliberative demokrati, foregår gennem sociale netværkssider, vil en skæv deltagelse kunne hæmme deliberationen i samfundet.

Samtidig kan denne skæve fordeling som nævnt være udtryk for en række problemer, der kan stå i vejen for bestemte aldersgrupper eller køns deltagelse, og hvis dette er tilfældet, kan dette have konsekvenser udover deltagelsen i debatter på sociale netværkssider. Når særligt unge tilkendegiver,

at der er problemer med krænkelser på sociale netværkssider, kan dette være et udtryk for at unge oplever debatten som særligt problematisk, hvilket formentligt har en afskrækkende effekt. Hvis dette er tilfældet, kan dette også skabe større problemstillinger, eksempelvis hvis tonen er så betændt, at den helt afskrækker nogle samfundsgrupper fra at debattere politik, både på sociale netværkssider og i virkeligheden. Samtidig er det problematisk hvis denne effekt særligt udspiller sig hos unge, da denne gruppe er politisk uerfaren og udgjort af en stor del førstegangsvælgere eller kommende vælgere, og en sådan oplevelse kan potentielt have indflydelse på deres fremtidige deltagelse i demokratiet. Hvis disse unge vælgeres første møde med politik og debat heraf, foregår i en aggressiv og fjendtlig tone på sociale netværkssider, kan denne være afskrækkende for deres fremtidige deltagelse samt politiske interesse generelt, og på denne vis kan strukturelle problemer med debatter på sociale netværkssider have vidtrækkende konsekvenser.

Derudover er fænomenet med en skæv politisk deltagelse på sociale netværkssider ikke unik for Institut for Menneskerettigheders undersøgelser eller en dansk kontekst, da en lang række studier verdenen over blandt andet har oplevet markante kønsforskelle i forhold til indholdsskabelse på sociale netværkssider samt politisk deltagelse herigennem (Bode, 2017 s. 588-591). Ligeledes tyder en norsk undersøgelse på, at der er markante forskelle i, hvordan forskellige generationer benytter sig af sociale netværkssider til at deltage politisk, eksempelvis ved at ældre generationer oftere skriver kommentarer og lader sine holdninger blive hørt (Kalsnes et al, 2017). Der er derved meget der tyder på, at der opleves store forskelle i hvem der benytter sig af sociale netværkssider til politisk deltagelse.

Mange årsager men få svar

Dog kunne noget tyde på, at der mangler viden omkring, hvad der skaber disse uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider.

Som nævnt tidligere ser forskning blandt andet problemer med tonen på forskellige sociale netværkssider (Institut for Menneskerettigheder, 2019 s. 43-45; Kruse et al., 2018, s. 69-70; Dennis, 2019 s. 164), og det er derved ikke usandsynligt at det er denne som står i vejen for nogle gruppers deltagelse. Samtidig kan det også tyde på, at sociale netværkssidens offentlighed spiller en rolle i forhold til nogle gruppers politiske deltagelse herigennem, hvor den tilsyneladende hæmmer nogle, mens andre samtidig påpeger hvordan den medvirker til et mere sagligt debatmiljø mellem venner (Kruse et al., 2018, s. 71-73; Dennis, 2019, s. 14; Semaan, Robertson, Douglas, & Maruyama, 2014, s. 1415-1418). Selvom mange forsker i politisk deltagelse på sociale netværkssider, er meget fortsat uvist, og det er uklart præcist hvad der får nogle til at afholde sig fra at deltage, mens andre uhæmmet benytter sig af disse nye muligheder. Samtidig tager deltagelsen og fordelingen heraf blandt befolkningen ofte en

birolle i mange undersøgelser, typisk til fordel for indholdsanalyser af social netværkssidesdebatter, hvilket medfører at der sjældent er direkte fokus på den politiske deltagelse og hvilke faktorer der henholdsvis fodrer eller hæmmer denne. Desuden er politisk deltagelse svært at definere præcist, både generelt hvor den i høj grad er blevet målt forskelligt gennem tiden, men i særdeleshed også i forbindelse med sociale netværkssider, hvor udviklingen går stærkt og nye muligheder og brug heraf hele tiden opstår, hvilket medfører at politisk deltagelse defineres forskelligt i varierende undersøgelser. Det understreger dermed at mekanismerne bag politisk deltagelse er uudforsket emne, der kan medvirke til en bredere forståelse for hvorfor der ses en så ulige politisk deltagelse mellem forskellige samfundsgrupper.

Derudover er viden omkring bagvedliggende faktorer for digital politisk deltagelse i høj grad interessant. En undersøgelse heraf kan skabe viden om politisk deltagelse generelt, og kan tydeliggøre hvilke faktorer der mobiliserer bestemte grupper samt hæmmer andre, og i lyset af et nyt og hurtigt-skiftende mediebillede domineret af sociale netværkssider, er de nye kommunikationsmuligheder som disse bringer i høj grad relevante at undersøge. Forskning kan altså se en række uligheder i forhold til hvem der deltager politisk på sociale netværkssider, og samtidig identificeres også en række faktorer, der kan hæmme folks udfoldelser herigennem; hvordan kan de uligheder der observeres i politisk deltagelse på sociale netværkssider forklares?

Problemformulering

Hvordan kan man undersøge og forklare de uligheder, der observeres i politisk deltagelse på sociale netværkssider mellem forskellige samfundsgrupper?

For at besvare dette, undersøges der hvordan politisk deltagelse på sociale netværkssider måles, hvilke uligheder der opleves heri, samt hvad den nuværende forskning på området påpeger som potentielle årsager til førnævnte uligheder, hvilket sammenkobles i en model, for at illustrere hvad dette kan lære os omkring politisk deltagelse på sociale netværkssider.

Litteraturgennemgang

For at kunne svare på førnævnte problemformulering, er det først og fremmest nødvendigt at undersøge den viden, der er tilgængelig på området. Hvad er deliberativt demokrati og hvordan er det blevet undersøgt i en moderne kontekst af sociale netværkssider, og hvilken mere specifik viden er tilgængelig omkring politisk deltagelse herigennem?

Deliberativt demokrati

Som nævnt er teorien om det deliberative demokrati i høj grad et anerkendt og efterstræbt ideal indenfor samfundsvidenskabelig forskning (Eriksen & Weigård, 2003, s. 169-171). Teorien handler om at løsninger på samfundets problemer i højere grad skal findes gennem respektfuld dialog og gensidige overvejelser herom blandt samfundets borgere, der samtidig har større mulighed for at lade sin holdning blive hørt og herigennem påvirke det politiske system, men hvordan opstod denne teori?

Habermas, diskursdemokrati og den borgerlige offentlighed

Habermas bliver ofte krediteret som tænkeren bag det deliberative demokrati, men egentligt bruger Habermas ikke selv denne betegnelse (ibid.). Alligevel ligger meget af hans forskning i tråd med tankerne bag det deliberative demokrati, og har udgjort grundlaget til den teori man i dag populært betegner deliberativt demokrati, og er af denne årsag relevant at undersøge.

Habermas selv anvender betegnelsen ”diskursdemokrati”, der opstår da han undersøger populære demokrati-modeller og faldgruberne herved, i jagten på at finde den mest optimale form for demokrati. Habermas identificerer to overordnede demokrati-traditioner verdenen over, der hver især har sine egne styrker og problematikker (ibid.).

Den første er den liberale demokrati-model, hvor der ligges særligt vægt på afstemninger og selve stemmeafgivelsen, der fremhæves som det, der skaber retfærdighed i et demokrati. Den grundliggende tanke er, at det er stemmeretten, der udtrykker borgeres holdninger og på denne måde træffes der kollektive beslutninger i samfundet og demokratiet opnår herigennem sin legitimitet, ved at alle har lige muligheder for at lade sin holdning blive hørt. Habermas kritiserer dog denne demokrati-form for værende for fokuseret på disse stemmer, hvilket blandt andet skaber risiko for, at det ikke nødvendigvis er den bedste løsning, der besluttet men derimod den mest populære (ibid., s. 169-176).

I modsætning hertil står den republikanske demokrati-model, hvor legitimitet ikke kun opnås gennem stemmeafgivelser, men også ved deltagelsen i forskellige fora, hvor borgerne tager stilling til offentlige anliggender og herigennem skaber de love, der styrer samfundet. Tanken er, at denne fælles konfliktløsning i samfundet ikke kun medvirker til at finde de mest optimale løsninger, men samtidig

oplyser og udvikler borgerne til aktive medlemmer af samfundet, og teorien har sit ophav i det antikke Grækenland, hvor den fungerede som et direkte demokrati. Denne model har dog også sine udfordringer ifølge Habermas, der påpeger hvordan det kan være svært at sikre ukrænkelige rettigheder for borgerne, når den højeste autoritet i samfundet er folkets vilje, og samtidig fremstår det utopisk at forestille sig, at alle ville have mulighed for at deltage i alle de offentlige beslutninger, der vedrører dem i et moderne samfund, uanset nye kommunikationsmuligheder fra digitale løsninger. Ligeledes fungerer en sådan styreform formenligt bedre i mindre samfund, hvor der ikke opleves store skel i borgernes holdninger eller polarisering hævder Habermas (Eriksen & Weigård, 2003, s. 169-182).

Af disse årsager fremstiller Habermas sit bud på den mest ideelle demokrati-model, der kombinerer styrkerne fra begge af førnævnte modeller, henholdsvis en høj grad af borgerinddragelse og fælles konfliktløsning fra det republikanske demokrati, samt ukrænkelige menneskerettigheder som højeste autoritet inspireret af det liberale demokrati (ibid., s. 188). Det er for det første kendetegnet af hvad Habermas betegner som ”kollektiv viljedannelse” (ibid., s. 187), hvor borgere gennem en rationel og saglig dialog omkring samfundets problemer, danner en kollektiv holdning gennem såkaldte frie offentligheder. Disse frie offentligheder består ikke nødvendigvis af en forsamling af borgere på et offentligt torv eller sal i moderne samfund, men er åbne offentligheder, hvor borgere er fri til at diskutere samfund og politik uden særinteresser eller censur (ibid., s. 188-192). Dernæst understreger Habermas som nævnt, at det er vigtigt med bestemte ukrænkelige menneskerettigheder som et fundament for samfundet, og at disse ikke er sekundære for den kollektive vilje, men er med til at sikre samfundets legitimitet, eksempelvis ved at sikre lige muligheder for politisk repræsentation, der medvirker til at politiske sager bliver ordentligt belyst inden beslutninger træffes. Slutteligt påpeges det, hvordan staten ikke skal forstås som den centrale autoritetsinstans, eftersom der findes flere magt- og autoritetscentre, hvor borgere kan lade sine holdninger blive hørt på og på denne måde påvirke samfundet. Dette skal både forstås som at samfundet er blevet mere komplekst, og der af denne årsag er opstået flere magtcentre i kraft af eksempelvis lobbyvirksomhed, men samtidig skal der etableres flere informationsarrangementer og -procedurer, der udvider det politiske høringsgrundlag og skaber større mulighed for holdningsudveksling. Disse nye muligheder for at gøre sin stemme gældende på samt den kollektive viljedannelse, ligger et pres på det politiske system, som derfor skal retfærdiggøre sine beslutninger gennem årsager, der kan anderkendes af alle samfundets borgere (ibid., 184-193).

Som nævnt indledningsvist ligger Habermas’ tanker omkring diskursdemokratiet i god tråd med hans ældre teorier, særligt det som han kalder for ”den borgerlige offentlighed”. Teorien om den borgerlige offentlighed stammer fra Habermas’ doktorafhandling ved Frankfurterskolen fra 1962, hvor han

præciserer den borgerlige offentlighed som koncept, dens rolle i samfundet samt dets nylige udfordringer, og teorien har været meget indflydelsesrig siden da og er blevet oversat til talrige sprog (Eriksen & Weigård, 2003, s. 264-275). Habermas beskriver den borgerlige offentlighed som en separat sfære i samfundet, hvor borgere mødes og har en rationel debat om politik og offentlige anliggender i offentlige rum, der hverken er en del af det private eller det statslige (Habermas, 2009, s. 79-83). I den danske oversættelse af Habermas' afhandling beskrives det kort som sfæren hvor "privatfolk samles til et publikum" og diskuterer "de almene regler for samkvem" gennem "offentligt ræsonnement" (ibid., s. 79).

Denne borgerlige offentlighed har sit ophav i fortidens Europa, hvor de mest velstillede dele af samfundets borgere mødtes i offentlige rum såsom kaffehuse, saloner eller caféer, og sagligt diskuterede kultur, politik og samfund og herigennem skabte en offentlig holdning (ibid., s. 79-83). Selvom forsamlingerne dengang i langt overvejende grad var udgjort af samfundets bedst stillede, var der alligevel forskelle i folk status, og helt centralt var det netop at disse status-uligheder ikke spillede en rolle (ibid.). Forsamlingerne var styret af en dialog baseret på såkaldt offentligt ræsonnement, hvor status eller økonomi ikke spillede en rolle, til fordel for rationalitet, logik og det stærkeste argument (ibid.). Når forsamlingerne var tilpas store, kunne de ikke overbevises af status, økonomi eller andre private særinteresser, men blev derimod styret af det offentlige ræsonnement hvor kun det stærkeste argument, der bredt kan accepteres og legitimeres, kunne sejre (ibid.). Disse forsamlinger centrererede derfor omkring en saglig, rationel og fornuftbaseret debat om samfundsmæssige emner, og herigennem dannede borgerne en fælles offentlig holdning, der samtidig medvirkede til at ligge pres på det politiske styre, der nu skal forsvare sine beslutninger overfor den borgerlige offentlighed (ibid.). Ifølge Habermas fandt den borgerlige offentlighed gennem sine rationelle debatter, de bedste løsninger på samfundets problemer, ved at borgere ytrede sine holdninger om potentielle løsninger herpå, og gennem en fornuftbaseret dialog, findes det resultat som flest rationelt kan acceptere (ibid.). Det er dog centralt at folk opfører sig rationelt i debatterne i den borgerlige offentlighed; det er ikke nødvendigvis den mest populære løsning, der findes gennem den borgerlige offentlighed, men den rationelt bedste løsning, der ikke logisk kan modargumenteres.

Derudover er det centralt, at den sfære som den borgerlige offentlighed udgør, hverken er en del af den private eller offentlige sfære (ibid.). Den er ikke offentlig i den forstand, at den ikke er en del af staten, hvilket er vigtigt, da det typisk er staten og dens politiske ageren som er centrum for diskussionerne i den borgerlige offentlighed (ibid.). Samtidig er den ej heller privat, da disse forsamlinger

ikke foregår i folks private hjem, men mødes i offentlige tilgængelige steder, der som tidligere nævnt har været blandt andet kaffehuse og caféer (ibid.).

Deliberation og borgerlig offentlighed på internettet

Den borgerlige offentlighed er dermed forsamlinger, hvor borgere kan mødes offentligt men særskilt fra staten, og rationelt debattere samfundsmæssige emner med hinanden i vid udstrækning, og ud fra denne tanke, er internettet og sociale netværkssider interessante at undersøge, da de skaber nye muligheder for forsamlinger og kommunikation. Tanken om sociale netværkssider som værende en ny borgerlig offentlighed er langt fra ny og er blevet undersøgt i mange år, og ligeledes har tanker omkring det deliberative demokrati på internettet.

Blandt andet har amerikanske forskere i 2018 undersøgt om folks brug af sociale netværkssider, stemmer overens med Habermas' idealer for den borgerlige offentlighed (Kruse et al., 2018). Dette gøres gennem en række interviews, hvor de diskuterede informantens vaner på sociale netværkssider med særligt henblik på politik og debatter, og her blev det tydeligt at mange aktivt undgår at debattere politik på sociale netværkssider (ibid., s. 69). Ud af i alt 29 informanter, nævnte blot én at personen havde indgået i en fornuftig politisk debat på sociale netværkssider (ibid.). De andre informanter fravalgte derimod at debattere politik, blandt andet på baggrund af en hård tone i debatterne eller for at undgå potentielle konflikter, der kunne opstå ved at illustrere sine politiske holdninger offentligt på sociale netværkssider, og flere valgte endda ofte at mindske synligheden af modstridende politiske holdninger herigennem (ibid., s. 69-75). Kruse et al. konkluderer derfor at sociale netværkssider ikke udgør en ny borgerlig offentlighed, eftersom brugerne heraf i langt overvejende grad vælger ikke at indgå i debatter herpå, og endda ofte mindsker synligheden af holdninger, som de er uenige med.

Andre har også undersøgt tankerne bag den borgerlige offentlighed eller deliberativt demokrati i en kontekst af sociale netværkssider. Sørensen (2016) har i en dansk kontekst undersøgt kontakten mellem politikere og vælgere på Facebook, ud fra en deliberativ grundtanke omkring at dette vil styrke demokratiet, og konkluderer at der i Danmark ses en høj interaktion herimellem sammenlignet med andre lande (s. 679). Halpern og Gibbs (2012) har også undersøgt digital deliberation, og har beskæftiget sig med debatter, der er opstået på opslag fra den officielle konto for Det Hvide Hus på både Facebook og YouTube, og ser her en mere konstruktiv tone på Facebook, hvilket kan hænge sammen med at YouTube er markant mere anonymt (s. 1163-1166). De oplever en markant mere sober og konstruktiv tone på Facebook end tidligere forskning i internetbaserede debatter, og selvom størstedelen af de undersøgte interaktioner er mere overfladiske end håbet, konkluderer Halpern og Gibbs at sociale netværkssider alligevel kan agere arena for deliberative debatter på baggrund af nye

kommunikationsmuligheder (ibid., s. 1166-1167). Der ses dermed både forskning, der finder tegn på at sociale netværkssider bidrager positivt til et mere deliberativt demokrati, samt forskning der holder sig mere kritisk.

Fælles for mange af studierne er dog, at de ofte er indholdsanalyser af tilgængeligt data på sociale netværkssider. En stor andel af forskningen i deliberation eller borgerlig offentlighed på internettet har i overvejende grad fokus på tone eller adfærd på sociale netværkssider fremfor selve deltagelsen, og beskæftiger sig dermed ikke med hvem der deltager politisk, hvordan det gøres eller hvorfor. Netop den manglende politiske deltagelse er hovedårsagen til at Kruse et al. konkluderer at sociale netværkssider ikke udgør en ny borgerlig offentlighed (Kruse et al., 2018), og i en dansk sammenhæng oplever Institut for Menneskerettigheder som nævnt også store uligheder i deltagelsen mellem både køn og generationer (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). Dette kunne derved tyde på, at det ikke er tilstrækkeligt at beskæftige sig med indholdet på sociale netværkssider, for at vurdere hvorvidt sociale netværkssider bidrager til et mere deliberativt demokrati, men at det er nødvendigt at undersøge hvem der deltager politisk på sociale netværkssider og hvordan. For at undersøge dette yderligere, er det dermed nødvendigt at tage et bredere blik på politisk deltagelse med et særligt fokus på sociale netværkssider.

Politisk deltagelse på sociale netværkssider

Som nævnt tidligere er politisk deltagelse i høj grad et begreb indenfor samfundsvidenskaben, der er blevet defineret forskelligt gennem tiden.

Morozov og slacktivism

I en kontekst af politisk deltagelse på internettet er begrebet "slacktivism" særligt relevant, eftersom det er en kritik, der har fyldt meget indenfor forskningen, hvor tidligere undersøgelser i 90'erne forholdt sig meget optimistisk overfor de nye muligheder som udbredelsen af internettet bragte (Soriano, 2013, s. 334). I dag opdeler man som nævnt ofte den tidligere forskning i to lejre, henholdsvis internet-optimister og -pessimister, hvor optimisterne ofte fokuserede på de mange muligheder som internettet bragte, mens pessimisterne blandt andre kritiserede internettets udfordring med at omsætte digital politisk deltagelse til reelle forandringer i verdenen (ibid., s. 335-341). Netop denne problematik med at omsætte digital politisk deltagelse til virkelig politiske forandringer er kernen i slacktivism-kritikken, som er fremført af den hviderussiske forsker Morozov (ibid.).

Morozov er en central forsker blandt internet-pessimisterne, og hans kritik udover slacktivism-begrebet handler desuden om, at internettets udbredelse i autoritære stater skaber nye værktøjer til propaganda, overvågning og censur for staten, der derved kan overskygge de muligheder som internettet

bringer til befolkningen (Morozov, 2011, s. xii-xvii). Slacktivism-begrebet handler dog om, at politisk deltagelse på sociale netværkssider ifølge Morozov ofte har bund i individualistiske og narcissistiske årsager, fremfor et ønske om konkrete politiske ændringer, hvilket medfører at de ofte ikke er uden reel politisk betydning (ibid., s. 186). Mere præcist handler slacktivism altså om, at der med sociale netværkssidens udbredelse er kommet let tilgængelige muligheder for politisk deltagelse, såsom at blive medlem af digitale aktivistgrupper på Facebook, men disse har ifølge Morozov både udfordringer med at opnå politiske resultater samt engagere sine medlemmer til fysisk politisk deltagelse, og derfor laver han sammentrækningen af ordene slacker og activist (ibid., s. 185-192). Ifølge Morozov er det, at folk engagerer sig af selviske årsager nærmere end reel politisk interesse, ikke et problem som internettet har skabt, eftersom der altid har eksisteret en form for gruppepres i forhold til politisk deltagelse, men internettet har sænket barrieren for, hvad der kræves af en for at være politisk aktivist, og samtidig gjort denne politiske handling mere offentlig, hvilket kan have en forstærkende effekt (ibid.). Før internettets generelle udbredelse oplevede man også, at folk engagerede sig i politiske aktivisme som følge af gruppepres eller for at imponere omgangskredsen, men med udbredelsen af internettet og sociale netværkssider, er det blevet markant lettere og mere uformelt at engagere sig, ved eksempelvis at melde sig ind i en Facebook-gruppe for strammere miljø-lovgivning (ibid.). Samtidig er disse handlinger blevet væsentligt mere offentlige på sociale netværkssider end de ville være ved traditionel aktivisme, hvilket kan have en forstærkende effekt, hvor nogle kan melde sig ind i disse grupper for at imponere sin omgangskreds, vise sine værdier eller opnå en følelse af politisk deltagelse, nærmere end for at skabe en virkelig forskel i verdenen (ibid.). Derved er disse handlinger ifølge Morozov ofte en del af en online identitetsskabelse nærmere end reel politisk deltagelse, hvilket også er årsagen til at disse digitale aktivistgrupper har svært ved at engagere sine medlemmer til handlinger udenfor det digitale univers og opnå politiske resultater (ibid.).

Morozov argumenterer herved for at mange forholder sig alt for optimistisk overfor de muligheder som udbredelsen af internettet bringer, hvor mange både undervurderer det potentiale for vildledning, det skaber for autoritære stater, samt overvurderer udbyttet af disse nye muligheder for politisk deltagelse, der ifølge ham ofte udspringer af narcissistiske årsager og sjældent opnår politiske resultater. Dette er dog langt fra den universelle accepterede sandhed indenfor forskningen, eftersom slacktivism-begrebet den dag i dag fortsat skaber debat, og politisk deltagelse på sociale netværkssider skal derfor ikke nødvendigvis opfattes som ren slacktivism uden reel værdi.

Slacktivism eller mikroaktivisme?

En af de forskere som argumenterer for en anden opfattelse af politisk deltagelse på sociale netværkssider, er den britiske forsker James Dennis. Dennis undersøger blandt andet aktivistgruppers brug af sociale netværkssider, hvordan de interagerer med sine medlemmer herigennem, samt politisk interesserede vælgers vaner på disse sider, og hans resultater tyder på en mere kompleks sammenhæng mellem det han kalder for mikroaktivisme og traditionel politisk aktivisme, hvilket får ham til at foreslå en alternativ måde at forstå politisk deltagelse på sociale netværkssider på (Dennis, 2019).

Mikroaktivisme dækker over uformelle og let tilgængelige former for politisk aktivisme og deltagelse på internettet, og tæller eksempler såsom at like politiske opslag, melde sig ind i digitale aktivistgrupper eller dele politiske budskaber på sociale netværkssider, hvilket er hvad Morozov vil klassificere som slacktivism (ibid., s. 9). Selvom disse former for politisk deltagelse utvivlsomt er både lettere og mere uforpligtende end traditionelle former for deltagelse, ser Dennis blandt andet hvordan en britisk aktivistgruppe bruger disse til at vurdere medlemmers holdninger, mobilisere vælgere, samt lobbye overfor politiske beslutningstagere (ibid., s. 105-112). Aktivistgruppen skaber digitale genveje til mere organiseret politisk deltagelse med større indflydelse, idet deltagere med lethed eksempelvis kan sende Tweets til en politisk beslutningstager, men ved at det organiseres af aktivistgruppen som led i en bredere kampagne, gøres det i en større skala og opnår herved større indflydelse, på trods af den enkelte handling isoleret set er en form for mikroaktivisme (ibid., s. 112-115). Mere præcist organiserede en aktivistgruppe blandt andet at dens medlemmer og de brugere af sociale netværkssider, som var interesseret, alle skulle kontakte bestemte politiske repræsentanter på Twitter på dagen hvor de skulle stemme om et konkret lovforslag, idet disse repræsentanter var ubeslutede overfor lovforslaget (ibid., s. 110). Selvom den konkrete handling i sig selv var simpel mikroaktivisme for de enkelte, medfører det, at det er organiseret af aktivistgruppen, at det gøres i større skala, hvilket øger sandsynligheden for at det fører til egentlige politiske resultater. Når det samtidig foregår gennem sociale netværkssider, betyder det ligeledes at selve handlingen som belyst er markant mere offentlig end ved traditionel politisk deltagelse, da det deles gennem eksempelvis Facebook eller Twitter, og det har derfor potentiale til at mobilisere flere vælgere til at deltage, samt ligger et yderligere pres på beslutningstageren, der skal forsvare sine beslutninger offentligt (ibid., s. 112-115). Gennem aktivistgruppens brug af sociale netværkssider får vælgers mikroaktivisme, der isoleret set kunne fremstå som slacktivism, altså større sandsynlighed for at opnå politiske resultater, og herigennem udfordres slacktivism-kritikken (ibid.).

Herudover udfordrer Dennis' undersøgelse af vælgeres adfærd på sociale netværkssider også slacktivism-kritikken. For det første forholdt størstedelen af de politisk interesserede vælgere sig primært passivt og observerende på sociale netværkssider, og foretrak derimod at diskutere politik i private rum på sociale netværkssider eller ansigt-til-ansigt. Samtidig forekom de sjældne gange, hvor de udtrykte sig offentligt på sociale netværkssider først efter nøje overvejelser, også selvom der blot var tale om mikroaktivisme (ibid., 153-154). Samtidig oplevede Dennis, at de som oftest deltog i mikroaktivisme, ligeledes var de som mest politisk aktive på traditionel vis gennem blandt andet deltagelse i demonstrationer og donationer til politiske partier (ibid., s. 173-177). Når vælgere dels ligger så mange tanker bag sin mikroaktivisme på sociale netværkssider, og det samtidig er de vælgere, der oftest deltager i mikroaktivisme, der ligeledes deltager hyppigst på traditionel vis, udfordres slacktivism-kritikken yderligere. Dennis' resultater tyder på, at for nogle vælgere er online politisk deltagelse eller mikroaktivisme ikke blot et spørgsmål om tankeløs, selvscenesættende slacktivism, men nøje overvejede bidrag til en digital politisk samtale. Her skal det dog bemærkes, at undersøgelsen kun har fokuseret på politisk interesserede vælgere, deres medievane og tanker herom, og hans undersøgelse kan derfor ikke sige noget om en generel sammenhæng i en bredere population, men resultaterne er alligevel interessante set i lyset af slacktivism og digital politisk deltagelse.

The Continuum of Participation

På baggrund heraf argumenterer Dennis for at politisk deltagelse bør måles på en anden måde. Slacktivism-kritikken har ifølge ham netop grundlag i en for snæver forståelse af politisk deltagelse, da Morozov anser mikroaktivisme som mindre legitimt end traditionel aktivisme, blandt andet fordi det er lettere tilgængeligt og mindre krævende, men herved ignorerer Morozov samtidig de tanker, som kan ligge bag mikroaktivismen (ibid., s. 82-83). Mikroaktivisme er let tilgængeligt og vælgere kan deltage heri ved et klik på en knap, men det samme kan siges for den reelle deltagelse i politiske valg, hvor selve stemmeafgivelsen kan tage få sekunder, men denne proces ses ikke som mindre legitim af denne grund, eftersom der antages at vælgere har gjort sig nøje overvejelser inden stemmeangivelsen (ibid.). Det samme kan dog gøre sig gældende for mikroaktivisme, hvor Dennis netop oplevede at størstedelen af hans informanter gjorde sig dybe refleksioner inden selve handlingen, og denne refleksionsproces bør ifølge Dennis medregnes som en del af den politiske deltagelse, da refleksioner er værdifulde for demokratiet og udgør grundlaget for selve handlingen (ibid.). Gennem disse refleksioner danner eller forfiner borgere netop sine politiske holdninger og præferencer, præcis som refleksioner op til et traditionelt politisk valg gør det, og hele denne proces er derfor vigtig for den reelle politiske deltagelse (ibid.). Morozov er ifølge Dennis en af flere, der definerer politisk

deltagelse primært ud fra et statscentreret perspektiv, hvor det primært er handlinger, der kan påvirke statens politiske beslutninger, der anskues som politisk deltagelse (ibid., s. 71). Borgeres forståelse af medborgerskab og politisk deltagelse er dog i konstant udvikling, og blandt andet nye globale kommunikationsteknologier og større grader af individualisering har medført at politisk deltagelse ofte er markant mere personligt defineret, hvilket betyder at statscentrerede perspektiver ikke længere er tilstrækkelige (ibid., s. 71-75). En stigende grad af globalisering og globale kommunikationsteknologier har gjort landegrænser mindre betydelige end tidligere, hvilket blandt andet forårsager at mange vælgere har større interesse i politiske konflikter på den anden side af kloden, og lettere kan påvirke disse gennem ny teknologi, hvilket gør et lokalt statscentreret perspektiv på politisk deltagelse problematisk (ibid.). Samtidig opleves der som nævnt en større grad af individualisering, hvilket blandt andet ses ved, at færre vælgere melder sig ind i politiske partier end tidligere, men beslutter derimod i højere grad at engagere sig politisk ud fra bestemte issues, der interesserer dem fremfor på baggrund af partiidentifikation (ibid.). Dennis argumenterer derved for, at man ikke blot skal fokusere på statscentrerede makropolitisk aktiviteter, altså handlinger der kan påvirke statens politiske beslutninger, men også inkludere mikropolitisk aktiviteter, da sådanne dagligdagsaktiviteter såsom nyhedslæsning, holdningsformulering og hverdagsdiskussioner om politik udgør udtryksfulde handlinger, der kræver tid og tanke og medvirker til at skabe individers politiske præferencer i et i højere grad globalt og individ-baseret samfund (ibid., s. 77-78). Samtidig er det særligt denne form for politisk deltagelse, der udspiller sig på sociale netværkssider (ibid.).

Af denne årsag argumenterer Dennis for at politisk deltagelse i højere grad skal forstås som en proces, der starter helt fra at man får kendskab til en politisk sag, til at man eventuelt udøver en målorienteret politisk handling i tilknytning hertil. Han opstiller derfor hvad han kalder "the continuum of participation", der på dansk kan oversættes til kontinuet af politisk deltagelse, der viser hele processen i politisk deltagelse (ibid., s. 84-88). Modellen starter med "access"-niveauet, der handler om, at man får kendskab til en given politisk sag, ved at man møder eller opsøger information herom og begynder herved at engagere sig kognitivt, ved at gøre sig nogle overvejelser omkring sagen og potentielt udforme sin egen holdning hertil (ibid.). Niveauet herefter er "expression", der handler om at man ytrer sine politiske holdninger til sagen, hvilket både kan gøres offentligt eller privat og både i ansigt-til-ansigt kommunikation eller gennem forskellige medier (ibid.). Det næste skridt er "connection"-niveauet, hvor borgere organiserer sig på baggrund af den politiske sag, hvilket både kan være i form af traditionel politisk organisering, men også gennem sociale netværkssider, hvor der ligeledes kan etableres og udbredes politiske fællesskaber (ibid.). Slutteligt er "action"-niveauet, hvor vælgere tager

del i offentlige målorienterede handlinger på baggrund af den politiske sag, og disse kan ligeledes både forgå på traditionelvis eller gennem handlinger på sociale netværkssider, samt en kombination hvor de to former for handlinger komplimenterer hinanden (ibid.). Kontinuet er ligeledes vist i figuren herunder, der kort præsenterer og forklarer modellen med grundlag i sociale netværkssider:

Figur 1: Model over kontinuet af politisk deltagelse

Niveauer i kontinuet		Beskrivelser
Access	Cognitive engagement and the ways by which citizens pay attention to politics and public affairs	
Expression	Users post a variety of personally expressive content on social media as a means of political participation The effects of expression can vary across the continuum depending on the motivations of the user, the composition of the audience, and how receivers use this information	
Connection	The processes of political organisation, as citizens use social media to establish and join networks for a range of purposes	
Action	Goal-orientated, public political acts, or those behaviours that complement other online and/or offline political acts as part of engagement repertoires	

(Dennis, 2019, s. 84)

Som det ses i modellen herover, spiller sociale netværkssider flere roller heri; modellen er en videreudvikling af tidligere modeller for politisk deltagelse og kan derved både benyttes til traditionel politisk deltagelse og digital politisk deltagelse, men da Dennis selv bruger den til en undersøgelse med udgangspunkt i sociale netværkssider, er det ligeledes disse, som bruges i forklaringerne herover. Sociale netværkssider kan altså spille en rolle på alle niveauer i modellen, lige fra at være en vælgers adgang til ny viden om en politisk sag, til værende en arena for politisk handling som Dennis oplevede at aktivistgruppen skabte. Selvom der er tale om en proces, er det vigtigt at understrege, at ikke alle nødvendigvis gennemgår alle skridt, og at adgang til information derfor ikke nødvendigvis fører til en målorienteret handling (ibid., s. 84-88). Modellen skal forstås som en måde at forstå borgeres handlinger på sociale netværkssider på, men der kan være stor forskel på hvordan man reagerer når man møder ny information, hvor nogle vil engageres og måske undersøge det nærmere, mens andre uinteresserede fortsætter sin færd. Det er dermed ikke det, at sociale netværkssider kan bidrage med ny information, der er det essentielle i "access"-niveauet, men nærmere den enkelte borgers reaktion og adfærd i dette møde, som kunne være, at denne nye information skaber overvejelser hos den enkelte. Modellen beskriver altså borgeres adfærd og hvordan der kan være tale om politisk deltagelse, nærmere end de muligheder, der er i sociale netværkssider. Modellen skaber hermed en forståelsesramme

for politisk deltagelse på sociale netværkssider og tilbyder en måde at fortolke og gruppere forskellig adfærd på.

Forskellige definitioners betydning

Med ovenstående model skabes der en måde at forstå og indfange et komplekst koncept som politisk deltagelse, og dette er i høj grad vigtigt, da det spiller en stor rolle for ens undersøgelse, og de konklusioner der drages. Dennis påpeger i den forbindelse hvordan en undersøgelse konkluderede at det britiske demokrati er i forfald på baggrund af faldende politisk deltagelse, hvilket dog hænger sammen med, at deres definitionen af politisk deltagelse baserede sig på medlemskab af politiske partier eller valgdeltagelse, hvor et fald heri ikke nødvendigvis betyder at befolkningen er politisk uengageret, men kan også hænge sammen med mindre partiidentifikation (ibid., s. 78). På den måde kan definitionen af politisk deltagelse have betydning for den konklusion man drager, hvilket understreger vigtigheden af en definition, der er rettidig og kompleks nok til at indfange konceptet.

Sådanne udfordringer ses også i den tilgængelige forskning i politisk deltagelse på sociale netværkssider, hvor politisk deltagelse i høj grad defineres forskelligt. Den tidligere omtalte undersøgelse af Institut for Menneskerettigheder undersøger ”demokratisk deltagelse på Facebook” som de skriver i deres titel, men præciserer det til ”demokratisk deltagelse i debatter på det sociale medie Facebook” (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 5). De undersøger dermed mere præcist hvem der deltager i offentlige debatter på Facebook i Danmark, og konkluderer at det primært er ældre og mænd (ibid., s. 6), og selvom dette utvivlsomt udgør en ulighed, er det værd at bemærke, at deres undersøgelser ikke siger noget om, hvorvidt de andre samfundsgrupper dermed deltager på anden vis, flytter samtalen til et andet medie eller at deres deltagelse helt udebliver, hvilket gør det svært at vurdere heraf for demokratiet. Dette understreger dermed hvor vigtig definitionen af politisk deltagelse er.

Et andet eksempel ses fra en Vochocová et al., der undersøger om der er forskelle mellem tjekkiske mænd og kvinder i digital politisk deltagelse på Facebook (2016). Forskerne påpeger blandt andet hvordan det, på trods af en stigende mængde forskning på området, er svært at sammenligne resultater som følge af forskellige definitioner af politisk deltagelse, hvor nogle kun medregner enkelte digitale udtryksformer, såsom Facebook-kommentarer, mens andre grupperer alt fra likes til delinger sammen som udtryk for politisk deltagelse uden adskillelse (ibid., s. 1325). En sådan sammengruppering uden adskillelse er ifølge Vochocová et al. problematisk, eftersom det kan tilsløre interne variationer, hvilket kan have stor betydning, da der er markante forskelle på de forskellige udtryksformer i blandt andet krævet indsats og offentlighed som følger med (ibid.). Eksempelvis er det væsentligt mere krævende at skrive originale kommentarer end blot at like, uagtet at der også kan ligge mange tanker bag

en sådan handling. Samtidig udsættes man også for en væsentligt større grad af offentlighed ved kommentering, medmindre det foregår i lukkede fora, der også kan have betydning for beslutningen omkring, hvorvidt man vælger at deltage eller ej. Vochocová et al. forsøger derfor at undersøge det bredt, og undersøger ikke kun om der er forskel i hyppigheden af den digitale politiske deltagelse mellem kønnene, men også i måden hvorpå de deltager, og her ser de blandt andet markante forskelle i hvor ofte kvinder og mænd kommenterer politik på Facebook (ibid., s. 1329). Her er der væsentligt flere mænd end kvinder, som kommenterer på en politikers eller et politisk partis opslag, venners politiske opslag eller selv laver opslag omkring politik, men dog ses ingen signifikante forskelle i forhold til at følge politikere på Facebook eller at like opslag (ibid.), hvilket blandt andet kunne hænge sammen med graden af offentlighed eller konflikt som kommentarer kan medføre. Uanset hvad en sådan ulighed skyldes, ville en sådan nuance som resultaterne viser, ikke være mulig at indfange uden en bred og kompleks forståelse for digital politisk deltagelse, og Vochocová et al. understreger derved vigtigheden heraf for fremtidig forskning på området.

Uligheder i digital politisk deltagelse

Det ses dermed, at det er nødvendigt med en mangfoldig forståelse for digital politisk deltagelse for at undersøge dette koncept, hvilket blandt andet medvirkede til at afsløre en ulighed mellem kønnene i en tjekkisk undersøgelse. Dette er dog ikke den eneste ulighed, der er observeret i graden af digital politisk deltagelse, idet eksempelvis Institut for Menneskerettigheder kunne se, at størstedelen af dem der diskuterer politik offentligt på Facebook er ældre og mænd; hvilke andre uligheder indenfor digital politisk deltagelse er kendt indenfor forskningen og hvilke årsager kan være skyld heri?

The Digital Divide

Et forskningsemne der blandt andet beskæftiger sig hermed, er undersøgelser af det såkaldte ”digital divide”, der er medie- og samfundsvidenskabelige undersøgelser af uligheder i de muligheder som internettet og ny teknologi skaber (Ragnedda & Muschert, 2013). Digital divide-forskning handler om ulige adgang til internet i forskellige dele af verdenen eller mellem forskellige samfundsgrupper, og undersøger dermed hvem der har adgang til internettet, hvordan det bruges, og forskelle i færdigheder til at benytte disse digitale muligheder (ibid., s. 1-2). Selvom dette er markant bredere end digital politisk deltagelse, er det alligevel interessant at undersøge, da denne forskning blandt andet belyser en række uligheder i brugen af internettet og dets muligheder, og samtidig bidrager med en række faktorer, der forklarer disse uligheder, og disse kan muligvis hænge sammen med uligheder i digital politisk deltagelse. Med andre ord giver det mening at undersøge da der formentligt er sammenhæng mellem digital divides og digital politisk deltagelse; hvis tidligere forskning kan se, at

bestemte samfundsgrupper i mindre grad benytter internettet og dets muligheder, vil dette også kunne have betydning for denne gruppes digitale politiske deltagelse, eftersom den foregår på internettet.

Indenfor digital divide-forskning er det velkendt, at der ses markante uligheder blandt forskellige indkomstniveauer, uddannelsesniveauer, aldre, køn og etniciteter i den forstand at folk med højere indkomst eller uddannelse, yngre generationer, mænd og majoritets etniciteter i et land typisk benytter internettet og dets muligheder i højere grad end andre grupper (van Dijk, A theory of the digital divide, 2013, s. 29-33). Dog er dette ifølge van Dijk ikke nok, eftersom disse faktorer blot beskriver en række uligheder, men ikke forklarer årsagerne bag, og derfor må processen undersøges yderligere (ibid.). Han skelner derfor mellem uligheder i forhold til motivation, adgang, færdigheder samt måden hvorpå mulighederne benyttes (ibid., s. 34). Først skal man have motivationen til at bruge internettet og dets muligheder, derefter skal man have adgang til internetforbindelse og det krævede udstyr såsom en computer, og dernæst er det nødvendigt med de digitale færdigheder, som det kræver at bruge disse, og slutteligt kan man undersøge for eventuelle uligheder i måden hvorpå disse muligheder benyttes og frekvensen heraf (ibid.). Ved at fokusere på hele processen bliver det tydeligt, at der er flere forskellige ting, der kan stå i vejen for at bruge internettets muligheder, og disse kan have helt forskellige årsager bag sig. Eksempelvis identificerer megen digital divide-forskning store uligheder mellem i- og ulande, hvilket blandt andet hænger sammen med adgangen til internetforbindelse og udstyr som er meget forskellig landene imellem, mens forklaringen bag uligheden mellem mænd og kvinder i europæiske lande formentligt er mere kompleks (ibid.).

Ulighed i motivation og adgang til at benytte internettet og dets muligheder forklarer ofte forskellene i alder og køn, men dette er i høj grad i bedring og er nærmest udlignet i Nordeuropa (ibid., s. 35-40). Ulighed i digitale færdigheder er sværere at påvise, da det måles forskelligt og samtidig måles bedst gennem test, men de tilgængelige undersøgelser dokumenterer blandt andet uligheder mellem uddannelsesniveau og aldre, hvor højtuddannede og unge udviser stærkere digitale færdigheder (ibid., s. 43). Ulighed i selve brugen af internettets muligheder er derimod markant større og mere komplekst. For det første ses der en tendens til, at unge bruger internettet og dets muligheder i langt højere grad, men dette er samtidig en ulighed, der formindskes med tiden (ibid., s. 43-45). Dernæst ses en tendens til at højtuddannede i højere grad bruger såkaldte ”seriøse programmer”, der kan udvide ens sociale kapital, mens lavtuddannede i højere grad bruger internettet til underholdning (ibid.). Slutteligt ses også en ulighed mellem kønnene i forhold til hvilke af internettets muligheder der benyttes af hvem, hvor kvinder blandt andet benytter sociale netværkssider i højere grad end mænd (ibid.).

Dette har dermed også en række implikationer for ulighed i digital politisk deltagelse gennem sociale netværkssider. Politisk deltagelse fremhæves ofte også indenfor digital divide-forskning, eftersom uligheder i særligt digitale færdigheder kan have betydning for folks digitale politiske deltagelse (van Dijk & van Deursen, 2014, s. 47-48), og derfor kan graden af digital politisk deltagelse gennem sociale netværkssider muligvis påvirkes af faktorer såsom alder og uddannelsesniveau. Dette er dog ikke nødvendigvis givet, eftersom digital divide-forskning ofte undersøger generel internetbrug, og er sjældent begrænset kun til sociale netværkssider, og det kan diskuteres hvorvidt disse to situationer er fuldstændig sammenlignelige.

Digital Divide på sociale netværkssider

Meget digital divide-forskning stammer fra 1990'erne eller begyndelsen af 2000'erne og undersøger ikke specifikt sociale netværkssider, og derfor diskuteres det i dag hvorvidt tendenser herfra fortsat er gældende, eftersom mediebilledet og internet-vaner er markant anderledes.

Ahn (2011) undersøger hvorvidt faktorer, som traditionelt fordrer udbredt brug af digitale muligheder indenfor digital divide-forskning, kan medvirke til at forudsige unges brug af sociale netværkssider, ud fra en hypotese om at brugen af sociale netværkssider er blevet så udbredt blandt unge, at disse faktorer ikke længere er gældende. Her konkluderes det, at kun alder, køn og brug af anden teknologi tyder på at spille en definitiv rolle i unges brug af sociale netværkssider, idet andre faktorer såsom forældres uddannelsesniveau enten ikke kan påvise en statistisk sammenhæng eller finder enkelte svage sammenhænge, der er omvendt end hvordan de konventionelt ses indenfor digital divide-forskning (ibid., s. 153-159). Sådanne resultater taler for, at situationen i dag med sociale netværkssider er markant anderledes end tidligere forskning i internetbrug og the digital divide, hvilket kan hænge sammen med at sociale netværkssider er markant mere udbredt blandt alle befolkningsgrupper, og samtidig bruges mere uformelt og bekvemt i en tæt integration med hverdagen, eksempelvis ved hjælp af smartphones. Uanset hvad er det interessant forskning at have i baghovedet, da der utvivlsomt findes overlap herimellem som det blandt andet tyder på med alder, køn og brug af anden teknologi herover, og flere forskere forsøger derfor også at kombinere viden fra digital divide-forskning med digital politisk deltagelse på sociale netværkssider.

Forskelle mellem køn

En af disse forskere er Bode (2017), der med udgangspunkt i blandt andet digital divide-forskning, der påviser en ulighed mellem kønnene, i forhold til hvordan internettets muligheder benyttes, undersøger forskelle i digital politisk deltagelse på sociale netværkssider. Digital divide-forskning viser at mænd typisk bruger internettet til informationssøgning, mens kvinder oftere bruger det til sociale

interaktioner, og mere specifikke undersøgelser i adfærd på sociale netværkssider, viser at kvinder oftere plejer eksisterende relationer, mens mænd hyppigere finder nye kontakter herigennem (ibid., s. 590-591). Tidligere forskning i digital politisk deltagelse på sociale netværkssider udviser modstridende resultater i forhold til ulighed mellem kønnene, eftersom flere oplever at mænd oftere udtrykker sine politiske holdninger på sociale netværkssider, mens andre studier ikke ser en sådan forskel, og af denne årsag understreger Bode, at det er vigtigt at undersøge præcist hvordan kønnene deltager politisk på sociale netværkssider, for at kunne påvise nuancerne (ibid., s. 591-593). Derfor undersøger Bode ikke blot, hvem der deler politisk indhold i form af opslag eller kommentarer, men også hvem der bruger sociale netværkssider til at følge nyheder og politik, samt deres reaktioner på politisk indhold i form af blandt andet likes og uenighed (ibid., 593-595). Bode ser at mænd oftere laver opslag omkring politik, men ser ingen kønsforskelle i forhold til at kommentere eller like opslag, hvilket ifølge hende hænger sammen med offentligheden og konfrontationen herved (ibid., s. 596-599). Ligeledes ses der kønsforskelle, når der forekommer uenigheder på baggrund af politisk indhold på sociale netværkssider, hvor kvinder oftere end mænd vælger ikke at følge den pågældende person længere, dog ses der ikke kønsforskelle i forhold til at kommentere på politisk indhold ved uenighed, men forskellen kan ligge i at undgå fremtidige konfrontationer (ibid.).

Disse resultater stemmer godt overens med andre studier. Blandt andet så det tidligere nævnte tjekkiske studie, at kvinder følger politikere på sociale netværkssider i samme grad som mænd, men mænd kommenterer oftere disse politiske opslag eller laver egne opslag om politik, mens kvinder hyppigere liker andres politiske opslag eller kommentarer (Vochocová et al, 2016, s. 1329-1333). Derudover undersøger et norsk studie interaktioner mellem vælgere og politikere på sociale netværkssider, og ser også enkelte kønsforskelle (Kalsnes et al., 2017). Ligeledes så det danske studie fra Institut for Menneskerettigheder en tendens til at mænd hyppigere deltager i politiske debatter på Facebook end kvinder gør det (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37), hvilket tyder på, at der er tale om en reel ulighed, der også kunne være gældende her i Danmark.

Alders- og generationsforskelle

Et andet sted hvor der tyder på at være en ulighed er i forhold til alder. Digital divide-forskning påpeger blandt andet, hvordan yngre generationer typisk udviser stærkere digitale færdigheder, og bruger både flere af internettets muligheder, samt udnytter dem oftere sammenlignet med ældre generationer (van Dijk, 2013, s. 40-45). Disse forskelle tyder også på at gøre sig gældende i forhold til politisk deltagelse på sociale netværkssider.

Blandt andet ser det førnævnte norske studie en forskel i hvordan forskellige generationer af vælgere interagerer med politikere på sociale netværkssider, hvor unge typisk holder sig til at like opslag fra politikere på Facebook, mens ældre generationer er mere tilbøjelig til at kommentere (Kalsnes et al., 2017). Denne sammenhæng er dog omvendt på Twitter, hvor unge er mere synligt aktive og kommenterer opslag fra politikere i højere grad end ældre generationer, men dette kan hænge sammen med at Twitter ikke er udbredt i samme stil som Facebook er det, og derfor primært benyttes af unge, samt de særligt politisk interesserede (ibid.).

Dette stemmer overens med Institut for Menneskerettigheders (2019) resultater, der ser at det primært er ældre generationer, der i Danmark debatterer politik offentligt på Facebook, mens de unge udebli-
ver i denne samtale (s. 31-37). Som nævnt undersøger de ikke andre former for deltagelse, og kan af denne årsag ikke bekræfte hvorvidt unge i højere grad er tilbøjelig til at like opslag, fremfor at kommentere, i en dansk kontekst, men det tyder i alle tilfælde på at alderen kan spille en rolle for ens digitale politiske deltagelse på sociale netværkssider.

Digital politisk deltagelse mellem uddannelsesniveau

Et tredje sted hvor der påpeges uligheder indenfor digital divide-forskning er uddannelsesniveau, hvor det tyder på at højtuddannede har stærkere digitale færdigheder og i højere grad benytter internettet til ”seriøse programmer”, mens lavtuddannede i højere grad benytter internettet til underholdning (van Dijk, 2013, s. 40-45), og noget kunne tyde på, at denne ulighed ligeledes gør sig gældende i forhold til politisk deltagelse på sociale netværkssider.

I en dansk kontekst ses en tendens til, at de højtuddannede er mere tilbøjelige til at deltage i politiske debatter på Facebook og bidrager oftere med flere kommentarer end andre grupper (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). Denne sammenhæng var dog ikke nær så stærkt som sammenhængen med alder og køn, men tyder alligevel på at spille en rolle.

Et norsk studie ser også tegn på at uddannelsesniveau spiller en rolle i forhold til politisk deltagelse på sociale netværkssider på forskellige måder (Kalsnes et al., 2017). På Facebook tyder det på, at det oftest er lavtuddannede der kommenterer og liker politikeres opslag, mens det på Twitter primært er de højtuddannede, hvilket er interessant, men kan hænge sammen at Twitter primært er udbredt hos en højtuddannet politisk interesseret elite i Norge (ibid.). Uanset er det bemærkelsesværdigt at det her tyder på, at det primært er lavtuddannede som kommenterer på Facebook, mens det modsatte er tilfældet i Institut for Menneskerettigheders undersøgelse, men forskellen kan muligvis hænge sammen

med, at Kalsnes et al. udelukkende fokuserer på politikeres opslag, mens Institut for Menneskerettigheder undersøger deltagelse i politiske debatter mere generelt.

Årsager til ulige digital deltagelse

Meget tyder dermed på, at der er markante uligheder i forhold til hvordan borgere deltager politiske på sociale netværkssider, både i forhold til frekvensen heraf, men også i forhold til selve deltagelsen, hvor nogle grupper oftere skriver originalt indhold, mens andre er mere passive og blot læser eller liker. Udover disse uligheder beskæftiger meget forskning sig dog ligeledes med årsagerne til, at mange fravælger digital politisk deltagelse på sociale netværkssider både direkte og indirekte og i lyset af førnævnte uligheder, er disse i høj grad interessante at belyse.

Politisk interesse

En markant årsag til at der opleves uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider, kan formentligt hænge sammen med forskellige grader af politisk interesse. Dette giver god mening; for at læse, debattere og engagere sig i politik på sociale netværkssider, er det nødvendigt med en grad af interesse heri.

Dette ses eksempelvis i digital divide-forskning, hvor politisk interesse er en af de stærkeste indikatorer for digital politisk deltagelse, der dog udspiller sig på et lokalt politisk debatforum, fremfor en populær social netværksside som Facebook eller lignende (Albrecht, 2006, s. 66 & 75-76). Der ses dog også eksempler fra forskning specifikt i sociale netværkssider, blandt andet oplever Kalsnes et al. (2017) at politisk interesse er den stærkeste faktor til at forudsige hvem har interageret med politikere på henholdsvis Facebook og Twitter, både i form af at have liket eller kommenteret politikeres opslag, men også i forhold til hvem der har modtaget svar fra politikerne. Et andet studie der undersøger politisk interesserede amerikaneres medievaner, konkluderer ligeledes at politisk interesse spiller en central rolle i folks adfærd på sociale netværkssider, idet mange af de politisk interesserede informanter i høj grad er debatlystne og bruger sociale netværkssider til at opsøge information (Semaan et al., 2014). Samtidig ses det, at selv hvis disse informanter støder på problemer på en platform, eksempelvis i form af en ukonstruktiv tone i debatter eller tilbageholdenhed som følge af tilstedeværelsen af venner og familie, vælger disse at søge til andre medie for at søge politisk information eller debattere, hvilket tyder på at politisk interesse er den primære drivkraft bag deres politiske deltagelse på sociale netværkssider (ibid., s. 1415-1418). På samme måde undersøger Dennis (2019) ligeledes kun vælgere med politisk interesse, ud fra en antagelse om at denne er påkrævet for politisk deltagelse.

Udover den logiske sammenhæng mellem politisk interesse og politisk deltagelse på sociale netværkssider, ses der ligeledes talrige eksempler fra forskellige undersøgelser, der tyder på at dette kan være en af årsagerne til, at der opleves de uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider.

Debatmiljø/tone

En anden årsag der ofte fremhæves, er debatmiljøet eller en grov tone på sociale netværkssider.

I Institut for Menneskerettigheders (2019) undersøgelse er det blandt andet en grov tone, der påpeges som en af de helt centrale årsag der tilbageholder mange fra at deltage i debatter om politik på Facebook. 59 % af deres respondenter gengiver at de afholder sig fra at deltage i politiske debatter på Facebook på grund af tonen, og denne holdning er mest udbredt blandt kvinder og yngre respondenter (ibid., s. 43-47). Det tyder dermed på at debatmiljø og tonen på sociale netværkssider har en ret direkte indflydelse på folks lyst til at deltage politisk, i hvert fald i forhold til at debattere politik offentligt herigennem, og samtidig er det bemærkelsesværdigt at den tilsyneladende ikke påvirker alle i lige høj grad. Udover en hård tone er den næsthøypigste årsag til ikke at ville deltage i Facebook-debatter, at ”debatten er for afsporet” (ibid., s. 47), hvilket ligeledes handler om debatmiljø men i en anden forstand end hård tone, og omkring 25 % af respondenterne fremhæver desuden at ”der er trusler i debatten” (ibid., s. 47) som en hyppig årsag til ikke at ville deltage. Der er derved meget der tyder på, at der er væsentlige problemer med tonen i debatterne på Facebook, hvilket afholder mange fra at deltage i debatter, og muligvis også på anden vis.

Resultaterne fra Institut for Menneskerettigheder er dog ikke et enkeltstående tilfælde. Kruse et al. (2018) interviewer amerikanske vælgere i forskellige aldre omkring sine vaner på sociale netværkssider, og her nævner hele 72 % af deres informanter en uhøflig eller grov tone (s. 69-70). Den grove tone blev nævnt lige ofte blandt forskellige aldre, og var det helt centrale problem som informanterne nævnte, når de skulle identificere problemer ved sociale netværkssider (ibid.). Problemerne som de beskriver, går dog ofte yderligere end en uhøflig tone, da flere omtaler det som en form for splittelse, hvor begge parter er meget skråsikre og ikke udviser åbenhed overfor modstridende synspunkter (ibid.). Dette gør sig desuden særligt gældende ved kontroversielle emner, hvor folk ofte har meget modstridende holdninger, og på grund af disse problemer med debatmiljøet, afholder størstedelen af de adspurgte sig fra at debattere politik på sociale netværkssider (ibid.).

Lignende tendenser oplever Dennis (2019), da mange af hans informanter udviser en modvillighed overfor at dele sine politiske holdninger offentligt på sociale netværkssider, blandt andet på baggrund af frygt for reaktionerne (s. 164-166). Flere beskriver hvordan de har oplevet, at debatter udvikler sig

ukonstruktivt og i en grov tone når der opstår uenigheder, men ligesom ved Kruse et al. fremhæves også skråsikkerhed og polarisering som problemer i disse debatter, der hæmmer deltagelsen (ibid.).

Der er dermed flere eksempler, der tyder på at folks adfærd i politiske debatter på sociale netværkssider udgør en markant årsag til, at mange vælger ikke at deltage politisk herigennem, hvor det ofte beskrives som en grov, ukonstruktiv tone, udpræget skråsikkerhed og manglende åbenhed.

Context collapse/offentlighed

En tredje årsag der ofte bliver påpeget i forskellige undersøgelser, er såkaldt context collapse eller tilbageholdenhed som følge af offentligheden ved sociale netværkssider.

Det hele handler på mange måder om hvor offentligt de forskellige sociale netværkssider føles for den enkelte, samt hvem der ser med, idet der ofte findes en sammenblanding af forskellige publikum fra ens liv på sociale netværkssider. Dette er hvad Marwick og boyd (2010) omtaler som "context collapse"; på sociale netværkssider kombineres forskellige publikum fra ens liv til et stort sammenblandet publikum, ved at man typisk deler opslag enten fuldstændigt offentligt, eller med alle sine kontakter på den pågældende sociale netværksside (ibid., s. 122-124). Denne samlede gruppe af kontakter er ofte udgjort af en kombination af både tætte venner, familie og kollegaer, der normalvist alle omgås i forskellige kontekster, og disse publikummer og kontekster er medbestemmende for, hvordan vi opfører os og bidrager med en række sociale signaler blandt andet omkring hvad man kan tale om, hvor personlige sager man kan dele og lignende (ibid.). Når alle disse publikummer sammenblandes på sociale netværkssider, forekommer der et tab af kontekst, som kan gøre det svært at afgøre, præcist hvad der kan deles, eftersom private ting man normalvist kun vil dele med tætte venner, gennem en deling på sociale netværkssider også kan blive offentliggjort for eksempelvis kollegaer og professionelle forbindelser (ibid.). Samtidig indeholder mange sociale netværkssider en forventning om autenticitet, hvor der opfordres til at dele ens hverdag, virkelige holdninger og skabe ægte forbindelser, og dette gør afvejningen, omkring hvad der kan deles mere besværlig (ibid., s. 124-128). I Marwick og boyds undersøgelse af Twitter-brugere, fører dette ofte til selvcensur, hvor der handles efter laveste fællesnævner ved kun at offentliggøre indhold, som ingen eller så få som muligt kan have problemer med (ibid.). Dette indebærer blandt andet at undgå bestemte emner, der vurderes at være for kontroversielle, hvilket kunne være politik (ibid.). Dette "context collapse" tyder desuden på at gøre sig særligt gældende i forhold til ens jobsituation, hvor mange afholder sig fra at kritisere sin chef og arbejdsplads eller udtrykker en angst for at fremmedgøre potentielle kunder (ibid.). "Context collapse" kan dog ikke blot reduceres til publikum og hvem der følger med på ens sociale netværkssider, da informanterne også udviser bekymringer overfor det potentielle publikum, altså hvem der muligvis

kunne følge med og finde indholdet, som ofte er offentligt tilgængeligt på internettet, og en generel følelse af offentlighed spiller derved også en rolle (ibid., s. 129-130). Derudover er det tegn på, at "context collapse" varierer fra person til person og med forskellige sociale netværkssider, da en informant i deres undersøgelse, udtrykker tilbageholdtheden overfor at dele familie- eller forholdsproblemer på Twitter, mens Facebook beskrives som mere passende (ibid., s. 124-128). Dette viser dermed hvordan at publikum samt følelsen af offentlighed ved forskellige sociale netværkssider spiller en rolle, i forhold til hvad der vurderes at være passende at dele herigennem, og dette kan have betydning for folks politiske deltagelse herigennem.

Flere undersøgelser viser i den forbindelse eksempler på at publikum og offentlighed ved sociale netværkssider tilbageholder dem i politisk deltagelse herigennem, hvor mange fremhæver en frygt at ødelægge gode relationer eller konsekvenser i forhold til ens arbejdsplads (Kruse et al., 2018, s. 71-73; Dennis 2019, s. 163-167; Semaan et al. 2014, s. 1414-1418). Dette har blandt andet den konsekvens, at mange helt afholder sig fra at deltage politisk på sociale netværkssider, både i form at undgå at skrive opslag eller kommentarer om politik (Kruse et al., 2018, s. 71-73; Dennis 2019 s. 163-167), men også ved helt at undgå at like politisk indhold (Semaan et al. 2014, s. 1414-1418). Dog nævner enkelte også fordele herved, blandt andet en mere respektfuld og sober tone i en politisk debat blandt venner, fremfor fremmede på sociale netværkssider (ibid., s. 1417), men det tyder overvejende på at være en begrænsning for de fleste. I en tidligere undersøgelse, fremhæver en informant desuden anonymiteten, som årsagen til at personen udelukkende debatterer politik på det anonyme sociale netværk Jodel (Brændstrup, 2020, s. 22), og forskning oplever desuden markante forskelle i folks adfærd mellem anonyme og identificerbare sociale netværkssider (Kasakowskij et al., 2018, s. 30-33), så meget kunne tyde på, at dette er en årsag til manglende politisk deltagelse. Samtidig kan opfattelsen af ens publikum på forskellige sociale netværkssidens muligvis spille en rolle for politiske deltagelse, da informanter eksempelvis var strategiske ved valget af netværket, hvor nogle opslag beskrives som værende "for nørdet eller personlige" til Facebook, og i stedet deles på Instagram, der ellers også et socialt netværk der som udgangspunkt er offentligt (Brændstrup, 2020, s. 21).

Dermed kan politik ses som et kontroversielt emne, der ofte vurderes til ikke at være passende på sociale netværkssider, vurderet ud fra ens opfattelse af både reelt og potentielt publikum, og herigennem hæmmer offentligheden den politiske deltagelse gennem sociale netværkssider.

Internal political efficacy

"Internal political efficacy" handler om opfattelsen af ens egen politisk viden og selvsikkerhed heri og er typisk defineret som troen på, at man er kompetent nok til at engagere sig i politik og påvirke

den politiske proces (Clarke et al., 2010, s. 107). Det har sin oprindelse fra valgforskning, hvor det bruges til at vurdere befolkningens følelse af indflydelse og tillid til den politiske proces, men noget kunne tyde på, at det også har relevans i forhold til politisk deltagelse gennem sociale netværkssider.

Gennem sine interviews ser Semaan et al (2014) blandt andet, at en informant afholder sig at deltage i politiske debatter på sociale netværkssider, da hun ikke føler, at hun har nok politisk viden til at bidrage (s. 1416). Det samme oplever Dennis (2019) hvor en informant forklarer at det kræver nok viden samt en vis selvsikkerhed i ens holdninger at udtrykke sine politiske holdninger på sociale netværkssider, hvilket bruger som forklaring for hvorfor personen sjældent deler politisk indhold herigennem (s. 167). Ligesom tilfældet var ved politisk interesse giver det god mening; man skal vide noget om emnet og føle sig sikker heri, for at have lyst til at deltage i debatter herom. Desuden kunne dette forestilles at påvirke særligt unge, der ofte er nye i det politiske system og stadig i gang med at udvikle sine politiske holdninger og identitet, og af denne årsag ikke føler sig sikker nok i sin viden, til at kunne dele ud heraf på sociale netværkssider. Derudover kunne der også være en sammenhæng mellem dette og politisk interesse, da folk med højere grad af politisk interesse sandsynligvis vil være tilbøjelige til at undersøge flere emner og opsøge mere viden indefor politik end folk med ingen eller lav interesse herfor, men dette behøver ikke nødvendigvis at hænge sådan sammen. I alle tilfælde kunne det hvertfald tyde på, at internal political efficacy kan påvirke folks politiske deltagelse på sociale netværkssider.

Kultur

Kultur er et andet element, der kan have indflydelse på folks beslutning omkring politisk deltagelse på sociale netværkssider. I takt med den store udbredelse af sociale netværkssider, kunne noget tyde på, at der opstået forskellige kulturer tilknyttet de forskellige netværkssider, som er medbestemmende for, hvad folk føler er passende at dele forskellige steder, og dette kan også påvirke politisk deltagelse.

Eksempelvis ser Kruse et al. (2018) en udbredt opfattelse hos informanterne, omkring sociale netværkssider som et sted hvor man er glad, social og afslappet, og af disse årsager hører negativitet og konflikter ikke hjemme her, hvilket let kan forekomme i forbindelse med politik (s. 74). Flere informanter udtrykker hvordan politiske diskussioner på sociale netværkssider bryder med denne glade, afslappede atmosfære, og flere nævner konkret af politik ikke hører hjemme her, hvilket skaber et billede af en uskreven regel herom i bestemte kredse (ibid.). Dennis (2019) beskriver lignende oplevelser, hvor flere informanter føler at politik er passende på Twitter, men ikke på Facebook, hvor der er opstået en "don't talk politics at the dinner table"-opfattelse som én beskriver det (s. 172). Facebook bliver beskrevet som en social netværksside til sjov og underholdning, hvilket får mange til at

afholde sig fra at dele indhold af politisk karakter (ibid.), og dette kunne ligeledes tolkes som en form for kultur, der er opstået til det pågældende medie. Som nævnt tidligere har informanter i en tidligere undersøgelse ligeledes givet udtryk for holdninger af samme kaliber, hvor noget indhold vurderes som upassende til Facebook, og derfor deles på Instagram (Brændstrup, 2020, s. 21). I samme undersøgelse omtalte flere ligeledes Twitter som en platform til politisk indhold, da den ofte bruges af politikere og journalister i Danmark, men dette tyder samtidig på at tilbageholde informanterne, da de føler, at de som privatpersoner har en anden rolle herpå (ibid., s. 25). Informanternes forklaringer indeholder her igen et element af normer og forventninger, til hvordan man bør opføre sig på forskellige sociale netværkssider, der blandt andet hænger sammen med hvem man er, og dette kan have indflydelse på ens politiske deltagelse herigennem. Disse udtalelser kan dog hænge sammen med informanternes oplevelser med politiske diskussioner på sociale netværkssider, der som belyst tidligere ofte kan forekomme i en grov tone, hvilket kan skabe en foragt herfor, og herudfra kan der opstå en kultur omkring ikke at debattere politik. Ikke desto mindre kan en sådan holdning have betydning for den enkeltes politiske deltagelse hvis den er udbredt.

Det kan dog være svært at afgøre hvorvidt der er tale om reelle kulturer på de forskellige sociale netværkssider, eller hvorvidt ovennævnte eksempler skyldes forekomster af context collapse. Når informanterne i de forskellige undersøgelser udtaler at politik ikke er passende på Facebook, kan det tolkes som bestemte kulturer, men det kan også være en følge af, at politisk overbevisning for mange er en privatsag, hvor Facebook og dets ofte brede publikum vurderes som for offentligt hertil. Det samme kan være tilfældet, når der skelnes mellem forskellige sociale netværkssider til forskelligt indhold; når informanter føler at de kan dele mere "nørdet" og "personligt" indhold på Instagram fremfor Facebook (Brændstrup, 2020, s. 21), kan det handle om størrelsen og opfattelsen af publikummet på de forskellige sociale netværkssider, lige så vel som der kan være tale om egentlige kulturer der dikterer dette. Når Twitter samtidig omtales som en platform for politisk indhold, nævnes publikum ligeledes, der ofte består af politikere, journalister og andre offentlige personer (ibid., s. 25), og derfor forventes der også politisk indhold herpå, hvorved der opstår mindre context collapse. I takt med at Facebook er blevet så populært sammenlignet med eksempelvis Twitter og Instagram, kan det være blevet så udbredt, at publikum er blevet så stort, at mange finder det bedst at fremstå sober og professionel herpå som følge af context collapse, hvilket stemmer overens med mange af informanternes udtalelser om Facebook som en platform for sjov, underholdning og ikke-politisk indhold (Kruse et al., 2018, s. 74; Dennis, 2019, s. 172; Brændstrup, 2020, s. 21 & 25). Når der dog

omtales bestemte roller for bestemte personer på forskellige sociale netværkssider, taler det for en form for kultur.

Et andet element af kultur, er sociale netværkssidens popularitet, hvor noget dog kunne tyde på, at yngre generationer føler at Facebook primært er en platform hvor ældre generationer deltager aktivt ved at dele indhold. I min tidligere undersøgelse udtalte flere unge informanter, at de følte, at det ofte var et ældre segment af befolkningen, der debatterede politik på Facebook (Brændstrup, 2020, s. 17), og lignende udtalelser oplever den danske forsker Søren Schultz Hansen ligeledes i endnu ikke færdiggjort forskning (Preuss & Hansen, 2020). Dette skaber et billede af Facebook som ”de gamles medie”, og en sådan opfattelse kan stor have betydning for de unges politiske deltagelse herigennem, der enten flyttes til andre sociale netværkssider eller helt udebliver. Herigennem ses det, hvordan kultur såsom popularitet og mode indenfor sociale netværkssider kan spille en rolle i folks politiske deltagelse herigennem, også selvom den kan være svær af differentiere fra context collapse-effekter.

SKRIV PÅ: Kulturstyrelsen kan se at færre og færre skriver opslag på sociale medier, særligt FB. Taler for en popularitetseffekt, der kan forklare Inst. for Menskret. Resultater.

Sociale bånd

Et særligt kendetegn ved sociale netværkssider er netop det sociale element, som ofte tilføres alt indholdet, og af denne årsag kan sociale bånd ligeledes være en faktor, der kan påvirke folks politiske deltagelse herigennem.

Bond et al. (2012) undersøger politisk engagement som følge af meddelelser på sociale netværkssider, og ser her forøget engagement og interesse når indholdet præsenteres i en social kontekst. Det undersøges på Facebook gennem en digital annonce i forbindelse med amerikansk kongresvalg, som brugere mødte på toppen af sin personlige forside, hvor de her kunne trykke ”I voted” og tilkendegive dette overfor sine venner på Facebook, samt søge mere information om valget (ibid., s. 295). Her oplevede Bond et al., at annoncen var væsentlig mere effektiv, når den inkluderede en social kontekst, ved at tilkendegive hvem og hvor mange af den pågældende Facebook-brugers venner, der havde trykket på ”I voted”-knappen (ibid., s. 296-298). Desuden kunne de se, at effekten blev stærkere hvis annoncen viste flere stærkere forbindelser, i form af kontakter som den pågældende Facebook-bruger havde hyppig kontakt med (ibid.), og sådanne resultater kunne tyde på at politisk deltagelse på sociale netværkssider har mulighed for at sprede sig til andre kontakter. Vitak et al. (2010) undersøger sammenhænge mellem amerikanske college-studerendes Facebook-vaner og politisk deltagelse, både på traditionel vis og gennem Facebook, og ser ligeledes tegn på at sociale bånd på Facebook kan spille

en rolle i ens egen politiske deltagelse herigennem (s. 5-6). I undersøgelsen ses det, at det at have Facebook-venner som deler politisk indhold, er en positiv markør for selv at dele politisk indhold herigennem (ibid.), hvilket igen kan tyde på at politisk deltagelse på sociale netværksside spredt sig. Ligesom tilfældet var ved spørgsmålet om kultur, er det dog ligeledes svært at afgøre hvorvidt der er tale om en reel effekt her. Når Vitak et al. (2010) identificerer politisk debatterende Facebook-venner som en positiv markør for selv at deltage i politiske debatter herigennem, siger det ikke noget om kausalitet, men beskriver blot en sammenhæng, der kan skyldes at de som debatterer politik på Facebook også har en politisk engageret omgangskreds. Det er med andre ord ikke nødvendigvis delingen af politisk indhold på Facebook, der har en effekt på ens omgangskreds, men måske nærmere en omgangskreds der i forvejen var politisk engageret, og derfor deler politisk indhold ligesom en selv. Hvis dette er tilfældet, er der i højere grad tale om en ulighed end en årsag, eftersom dette kunne tyde på, at det primært er politisk engagerede borgere og deres omgangskreds, der bidrager med politisk indhold på sociale netværkssider. Resultaterne herover kan dog også ses som et tegn på kulturer på forskellige medier, idet det kan fortolkes som at politisk deltagelse på sociale netværkssider i højere grad bliver opfattet som passende, hvis ens omgangs også deltager heri. Ikke desto mindre kan det ikke afgøres ud fra dette datagrundlag, hvorvidt der er tale om en reel effekt, og det bør derfor undersøges nærmere.

Spiral of Silence

The Spiral of Silence er en teori, der handler om at minoritetsholdninger ofte forties, da disse borgere frygter social isolation hvis deres synspunkter bliver tilkendegjort (Dennis, 2019, s. 168). Den har ligeledes relevans, da dette kan spille en rolle i folks beslutning omkring politisk deltagelse gennem sociale netværkssider, og dermed være medvirkende til at forklare førnævnte uligheder heri.

Chaudhry og Gruzd (2020) undersøger kommentarsporet til nyhedshistorier på Facebook fra Canadian Broadcasting Corporation News, og ser her at mange ikke har problemer med at dele upopulære minoritetsholdninger. I 18 % af de undersøgte kommentarer identificeres racistiske holdninger, der vil være socialt uacceptabelt for langt de fleste at udtrykke offentligt, og forskerne kan derudover se at flere Facebook-brugere tager diskussion op imod disse kommentarer (ibid., s. 102-103), hvilket udfordrer teoriens relevans i en kontekst af sociale netværkssider. Gearhart og Zhang (2014) ser dog tegn på at the Spiral of Silence også gør sig gældende på sociale netværkssider i deres undersøgelse, hvor de undersøger hvorvidt respondenterne vil reagere, hvis de føler, at deres holdning er en minoritetsholdning i det konkrete kommentarspor (s. 27-30). De oplever markante forskelle i hvem der vælger at reagere på trods af følelsen af at være en minoritetsholdning, hvor det er særligt vigtigt

hvorvidt man føler stærkt om det diskuterede emne, men ser overvejende tegn på Spiral of Silence-tendenser på sociale netværkssider, hvilket tyder på, at det kan spille en væsentlig rolle for folks politiske deltagelse herigennem. Dennis (2019) ser ligeledes tegn herpå, hvor de informanter som er mest aktive på sociale netværkssider, sjældent får sine synspunkter udfordret, dog optager de passive informanter ikke blot de mest aktive informanternes holdninger eller giver udtryk for en følelse af undertrykkelse på baggrund heraf, hvilket gør det svært at sige definitivt (s. 168). En dansk undersøgelse udført af Kulturstyrelsen ser en sammenhæng mellem debatvillighed og opfattelsen af, at ens følgere på den sociale netværksside er enige i det pågældende politiske emne, som gør sig særligt gældende hvis diskussionen foregår offentligt (Kulturstyrelsen, 2015, s. 55-65), hvilket igen kunne være et tegn på, at teorien også gør sig gældende på sociale netværkssider.

Der er dermed både undersøgelser, der tyder på at the Spiral of Silence ikke udspiller sig på sociale netværkssider, samt undersøgelser der ser tegn på det modsatte, men en markant forskel i undersøgelserne handler om hvornår der er tale om en minoritetsholdning. Hvor Chaudhry og Gruz (2020) tager udgangspunkt i racisme, som en generel samfundsmæssig minoritetsholdning, undersøger Gearhart og Zhang (2014) derimod hvorvidt folk reagerer, hvis de føler deres holdning er en minoritet i det pågældende kommentarspor og derved i en væsentlig mere lokal kontekst. Denne lokale kontekst kunne være relevant, da det formentligt nærmere er denne, som vil spille en rolle i folks overvejelser omkring politisk deltagelse i hver situation, mens større samfundsmæssige minoritetsholdninger naturligvis også vil spille en rolle, når der deles politiske holdninger offentligt på sociale netværkssider. Uanset hvad er der undersøgelser, der tyder på begge dele, og af denne årsag må det antages, at kunne spille en rolle for den enkeltes politiske deltagelse herigennem og bør derfor undersøges nærmere.

Fremgangsmåde

Gennem ovenstående gennemgang af litteraturen på området blev det for det første tydeligt, at der er blevet anvendt flere forskellige måder at måle politisk deltagelse gennem sociale netværkssider, hvilket har stor betydning for det data, der indsamles. Dernæst ses det, at forskning har identificeret markante uligheder, i både frekvensen og måden hvorpå forskellige samfundsgrupper deltager politisk på sociale netværkssider, og meget tyder samtidig på, at flere forskellige faktorer kan skabe eller hæmme denne type politisk deltagelse, hvilket herigennem kunne medvirke til førnævnte uligheder.

Denne undersøgelse vil vise hvordan en sammenkobling af en bred definition af digital politisk deltagelse, og førnævnte faktorer der tyder på, at kunne påvirke dette på sociale netværkssider, kan bidrage med ny viden omkring de uligheder, som megen forskning oplever. Dette gøres gennem en spørgeskemaundersøgelse, der dybdegående undersøger respondenternes politiske deltagelse på sociale netværkssider, samt deres holdninger til en række udsagn baseret på ovennævnte faktorer, der tyder på, at kunne påvirke digital politisk deltagelse. Dette gøres for at illustrere hvordan deres holdninger hertil, kan medvirke til en bedre forståelse af de uligheder, der opleves indenfor politisk deltagelse på sociale netværkssider, og afsløre potentielle sammenhænge herimellem.

Videnskabsteoretiske overvejelser

I forbindelse med en sådan undersøgelse, er det i høj grad relevant at gøre sig overvejelser omkring hvad man ønsker at vide, da dette blandt andet er medbestemmende overfor, hvad man bør undersøge samt hvordan, og det er blandt andet sådanne spørgsmål som videnskabsteorien beskæftiger sig med.

Denne undersøgelse er interesseret i årsagerne bag de uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider, som meget forskning dokumenterer, og det kan dermed siges mere generelt, at fokus er på folk årsager til at deltage politisk herigennem eller afholde sig herfra. Disse årsager udgør derved undersøgelsen genstand, og for at blive bevidst om hvordan denne bør undersøges, er det vigtigt at være bevidst om ens grundlæggende antagelser herom, hvilket ofte benævnes som undersøgelsens ontologi (Ingemann, 2013, s. 24-26). Årsagerne bag politisk deltagelse på sociale netværkssider eller mangel på samme antages i høj grad at være individuelle og mentale, hvilket blandt andet afspejles i de mange forskellige faktorer, der identificeres gennem litteraturgennemgangen som værende medbestemmende i denne beslutning. At der er tale om overvejende mentale faktorer såsom opfattelsen af publikum på sociale netværkssider eller hvorvidt ens holdning føles som en minoritetsholdning, viser at det ofte er personlige forskelle i folks opfattelser, der spiller en rolle for ens deltagelse, og at de målte uligheder formentligt skyldes hovedsagelig mentale faktorer fremfor materielle. Naturligvis er der også materielle elementer, der spiller en rolle, da eksempelvis den grove tone på sociale

netværkssider er en målbar faktor, som kan identificeres gennem en indholdsanalyse på sociale netværkssider, men beslutningen om deltagelse eller ej, antages i højere grad at hænge sammen med den enkeltes opfattelse af tonen, nærmere end hvorvidt der kan dokumenteres en reel hård tone.

Dette fører naturligt til undersøgelsens epistemologi, der handler om hvordan man erkender viden om ens genstand (ibid.). Dette projekt undersøger folks holdninger til disse faktorer, der i litteraturgengangen blev identificeret, da det vurderes at være den enkeltes synspunkter hertil, der spiller en væsentlig rolle for ens deltagelse. Interviews fremhæves ofte, som en oplagt måde at undersøge individers holdninger, da det giver stort og uddybende indblik i personens opfattelser, men denne undersøgelse benytter sig som nævnt af en spørgeskemaundersøgelse. Dette gøres eftersom fokus i højere grad er på at illustrere en model, der kan forklare sammenhænge mellem disse holdninger og uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider, nærmere en at få indblik i folks livsverden og finde årsagen til at den enkelte deltager eller ikke deltager. En stor del af de undersøgte faktorer, er blevet identificeret kvalitativt gennem blandt andet interviews, hvilket dokumenterer, at der er nogle individer, der udviser disse holdninger, hvilke muligvis kan skabe eller hæmme digital politisk deltagelse. Denne undersøgelse bidrager dog med et design, der kan skabe mere viden om hvorvidt disse holdninger er udbredte, samt kan illustrere, hvorvidt der kan være sammenhænge mellem disse holdninger og uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider. På denne måde kan denne undersøgelse bidrage med ny viden, mens fokus fortsat er på at undersøge respondenternes synspunkter og holdninger til forskellige faktorer, da det vurderes at være dette, der har indflydelse på den enkeltes politiske deltagelse på sociale netværkssider. På grund af dette fokus på respondenternes holdninger, gøres det også tydeligt i spørgeskemaundersøgelsen at interessen ligger i respondentens ærlige synspunkter og værdier, at der ikke er rigtige eller forkerte svar, samt at man hverken behøver at være politisk interesseret eller deltage politisk for at bidrage.

Forskningsdesign

Undersøgelsen gør brug af et tværsnitsdesign til at sammenligne forskellige gruppers besvarelser, og dette design fører både en række fordele og ulemper med sig.

Tværsnitsdesignet er kendetegnet ved en sammenligning af grupper på basis af eksisterende forskelle ud fra én måling af data, og indeholder derfor ingen intervention eller tidsdimension, da fokus ofte er på at illustrere sammenhænge fremfor udviklinger over tid eller effekter som følge af påvirkning (de Vaus, 2001, s. 170-175). Dette design er valgt, eftersom fokus er på skabe mere viden omkring årsagerne til uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider. Som nævnt herover kunne noget tyde på, at disse uligheder hænger sammen med folks holdninger til forskellige faktorer, og

herigennem bidrager tværsnitsdesignet med muligheder for at illustrere forskelle mellem forskellige gruppers besvarelser, og kan tydeliggøre potentielle sammenhænge mellem disse holdninger og deres politiske deltagelse på sociale netværkssider. Dette gør derfor tværsnitsdesignet oplagt til en sådan undersøgelse, hvor fokus i høj grad er på sammenhænge og sammenligninger af forskellige grupper, i et forsøg på at illustrere en måde at belyse større sammenhænge i samfundet.

Tværsnitsdesignet er dog ikke uden ulemper, hvoraf det blandt andet ofte har problemer med at afgøre kausalitet (ibid., s. 176-193). Dette hænger dels sammen med at der ikke er en tidsdimension, der kan fortælle hvornår bestemte fænomener opstår, hvilket kan medvirke til at afgøre hvad der kan have skabt denne udvikling, og dels da det ikke indeholder en kontrolgruppe såsom det eksperimentelle design eksempelvis gør det, der hjælper med at isolere variabler (ibid.). Det betyder, at selvom tværsnitsdesignet kan afsløre eventuelle sammenhænge mellem respondenternes holdninger og deres politiske deltagelse på sociale netværkssider, er det problematisk at konkludere at det netop er disse holdningsforskelle, der har medført differencer i deres politiske deltagelse, eftersom andre variabler kan spille ind. Dette afhjælpes typisk i form af statistisk kontrol, der forsøger at isolere effekten af den givne variabel, men da man kun kan kontrollere for variabler, man selv har tænkt på, er det svært at være sikker, og andre designs såsom det eksperimentelle er derfor mere oplagt, til at afgøre kausalitet (ibid.). Derfor kan denne undersøgelse ikke afgøre, hvorvidt der er kausalitet mellem respondenternes holdningsforskelle og forskelle i deres politiske deltagelse på sociale netværkssider, men undersøgelsen bidrager derimod med en model, der kan tydeliggøre mønstre og mulige uligheder i borgernes politiske deltagelse på sociale netværkssider, samt belyse potentielle sammenhænge mellem disse uligheder og forskellige holdningsforskelle.

Som er essentielt for tværsnitsdesignets udformning, opdeles respondenterne i forskellige grupper. Dette gøres for det første på basis af deres køn, aldre og uddannelsesniveau, da der som belyst i litteraturgennemgangen ses tegn på uligheder i disse gruppers politiske deltagelse gennem sociale netværkssider. Disse gruppers politiske deltagelse vil undersøges i dybden, for at se om der opleves tegn på uligheder og mønstre heri, ligesom der ses i litteraturen. Herefter vil respondenterne opdeles efter deres holdninger til de faktorer, som i litteraturen tyder på at kunne spille en rolle for politisk deltagelse på sociale netværkssider, hvilket mere konkret er en række udsagn omhandlende politisk interesse, debatmiljø og tone, context collapse og offentlighed, internal political efficacy, kultur, sociale bånd, samt holdningsenighed eller Spiral of Silence. Her vil det eksempelvis undersøges, om der kan ses en væsentlig forskel i politisk deltagelse mellem dem, som oplever debatmiljøet på sociale

netværkssider som problematisk, samt de som ikke oplever problemer hermed. Disse resultater vil derefter holdes op i mod de potentielle uligheder der opleves, samt de der er illustreret i litteraturen.

Sampling

I en undersøgelse er det vigtigt at være bevidst om ens samplingsstrategi, eftersom dette handler om hvilke personer man beskæftiger sig med i undersøgelsen, hvilket har stor indflydelse på hvorvidt man studerer, det man ønsker og derved også de konklusioner, der kan drages på baggrund heraf.

Da undersøgelsen er interesseret i danske brugere af sociale netværkssidens holdninger og politiske deltagelse herigennem, er der indsamlet respondenter gennem annoncering på de sociale netværkssider Facebook og Instagram, eftersom disse udgør to af de mest populære netværk i Danmark (Kulturstyrelsen, 2020, s. 13-15). Udover kravet om at bruge sociale netværkssider, var undersøgelsen åben og populationen er derfor meget bred og kan være svær at opnå en repræsentativ stikprøve af. Dette hænger sammen med at fokus i højere grad er på at illustrere en model, der kan frembringe ny viden omkring de tidligere nævnte uligheder i politisk deltagelse, nærmere end at skabe en stikprøve, der er repræsentativ overfor danske brugere af sociale netværkssider. Et link til at deltage i undersøgelsen blev delt på skribents profil på Facebook og Instagram, og der blev derudover købt annoncering på begge platforme, for at formindske potentielle bias samt forøge mængden af respondenter, qua den udbredte opdeling i forskellige grupper i analysen. Derfor er der tale om bekvemmelighedssampling, hvilket er en samplingsstrategi, hvor der søges respondenter ad veje der er let tilgængelige og mest praktiske for den undersøgende (Bryman, 2012, s. 201-202). Dette er en samplingsstrategi med markante problemer i forhold til generaliserbarhed, eftersom der ikke opnås en repræsentativ stikprøve (ibid.), og derfor kan der ikke drages generelle konklusioner ud fra disse data. Selvom der er en vis grad af tilfældighed involveret, i forhold til hvem der vælger at trykke på linket på de sociale netværkssider og deltage i undersøgelsen, har alle i den generelle population ikke lige stor sandsynlighed for at deltage, og der opstår derfor bias. Dermed er stikprøven i denne undersøgelse ikke repræsentativ for den generelle population, og der kan ikke drages konklusioner omkring sammenhænge i den bredere befolkning. Stikprøven bruges derimod til at illustrere undersøgelsens model, og viser hvordan den kan bruges til at undersøge sammenhænge mellem respondenteres holdninger til bestemte elementer, og deres politiske deltagelse på sociale netværkssider.

At sample gennem skribentens sociale netværk, har ofte den konsekvens, at der opnås respondenter, der ligner skribent demografisk, hvilket i dette tilfælde ville medføre at respondenterne ofte ville være unge, nordjyske studerende, og for at modvirke dette samt højne deltagelsesraten, blev undersøgelsen delt gennem betalte annoncer. I perioden fra den 24. november til den 8. december 2020 kørte der

derfor annoncer for denne undersøgelse på både Facebook og Instagram, og for at skabe incitament, blev der tilknyttet en udtrækning af biografbilletter ved deltagelse i undersøgelsen. Forskning har blandt andet tydet på, at Facebook-annoncering kan være en omkostningseffektiv måde at opnå en repræsentativ stikprøve på, hvis den kombineres med kvotesampling (Schneider & Harknett, 2019), men i dette tilfælde blev den primært brugt til at diversificere og udvide mængden af respondenter, og derfor blev den annonceret bredt til brugere af de Facebook og Instagram. Dette medførte, at der blev indsamlet komplette besvarelser fra 222 respondenter, mens 43 bidrogede med enkelte svar. Den betalte annoncering har medvirket til at forøge deltagelsesraten og formentlig diversiteten i forhold til demografi, som vist herunder, men medvirker samtidig til at danne større uvished omkring samplingsstrategien, eftersom den i høj grad er overlagt til algoritmer. Algoritmer på de sociale netværkssider leverer den betalte annonce til så mange som muligt, men fortæller ikke yderligere hvordan disse udvælges, hvilket skaber en black box-situation, men undersøgelser af den demografiske sammensætning af respondenterne kan dog tyde på, at have afhjulpet bias i nogen grad, blandt andet i forhold til gennemsnitsalder og geografiske adspredelse.

Det skal dog understreges at stikprøven forsat ikke er repræsentativ, da der er tale om selvregistrering på baggrund af en annonce fremfor tilfældigt udvalgte respondenter, hvilket kan have tendens til at tiltrække folk med interesse for emnet. Den tilknyttede lodtrækning af biografbilletter er inkluderet i et forsøg på at modvirke denne effekt og appellere bredere, og samtidig blev det understreget i opslagene, at undersøgelsen var åben for alle, og grundlæggende handlede om ens medievaner, hvoraf politisk interesse ikke var nødvendig, men da der er tale om ikke-tilfældig udvælgelse, er stikprøven ikke repræsentativ overfor danske brugere af sociale netværkssider. Disse faktorer kan dog have medvirket til at øge diversiteten, særligt i forhold til politisk interesse blandt respondenterne.

En undersøgelse af den demografiske sammensætning af stikprøven afslører flere skævheder. Stikprøven består af 75 % kvinder og kun 25 % mænd, har en gennemsnitsalder på 38 år, 54 % af respondenterne har en mellemlang eller længere videregående uddannelse, og 63 % af respondenterne er bosat i Region Nordjylland. Stikprøven afviger dermed væsentligt fra den bredere befolkning.

Operationalisering

En anden ting som er vigtig i ens undersøgelser, er hvordan de forskellige elementer undersøges. Den forskning som er undersøgt i litteraturgennemgangen, udgør basis for spørgeskemaet, men hvordan er disse koncepter blevet omsat til spørgsmål?

Det første der undersøges i spørgeskemaet, er en række demografiske variabler. Disse er dels blevet dannet på baggrund af de dokumenterede uligheder, som illustreret i litteraturgennemgangen, og dels for at få en forståelse af den demografiske sammensætning af stikprøven. Her spørges der derfor ind til køn, alder og højest fuldførte uddannelsesniveau som følge af de førnævnte uligheder, og dernæst hvilken region respondenterne bor i, for at få forståelse for den geografiske spredning. Dernæst måles politisk interesse på basis af Kalsnes et al (2017), hvor respondenterne vurderer sin enighed i, at de er politisk interesseret på en fem-trinsskala fra ”meget enig” til ”meget uenig”.

Herefter måles respondenterens politiske deltagelse på sociale netværkssider, ud fra Dennis (2019)s Continuum of Participation. Dennis skelner mellem ”access”, ”expression”, ”connection” og ”action”, og disse niveauer har været basis for en række spørgsmål, der måler forskellige grader af politisk deltagelse som vist i figur 2 herunder. I spørgeskemaet spørges der ind til respondenternes brug af fem udvalgte sociale netværkssider, der dog omtales som den mere udbredte betegnelse ”sociale medier” i spørgeskemaet, og disse fem er Facebook, Instagram, Twitter, Jodel og Reddit. Disse er valgt på basis af sin popularitet (Kulturstyrelsen, 2020, s. 13-15), samt da de udgør en god blanding af anonyme og identificerbare sociale netværkssider. Hver gang der spørges ind til ”følgende sociale medier” i figuren herunder, skal respondenterne krydse af hvilke af førnævnte fem sociale netværkssider personens besvarelser gælder for (eller ”nej/ingen af ovenstående”), hvilket gør det muligt at differentiere besvarelserne i forskellige sociale netværkssider. ”Expression”-niveauet indeholder elementer af politisk deltagelse udenfor sociale netværkssider, men hvor indhold fra sociale netværkssider har været katalysator herfor, hvilket ligeledes er en interessant grad af digital politisk deltagelse at undersøge. ”Action”-niveauet indeholder et repertoire af politisk deltagelse, hvor sociale netværkssider ikke nødvendigvis har spillet en rolle, hvilket derfor ikke er direkte relevant, da der ikke kun er tale om digital politisk deltagelse, men disse bruges af Dennis i hans undersøgelse, til at undersøge potentielle sammenhænge mellem digital politisk deltagelse og traditionel politisk deltagelse (Dennis, 2019, s. 173-177), og er af samme årsag inkluderet i denne undersøgelse.

Figur 2: Indikatorer for politisk deltagelse i spørgeskemaet

Niveauer i kontinuert		Spørgsmål
Access	Bruger du nogle af følgende sociale medier til at følge med i politik og nyheder? Følger du politikere på følgende sociale medier? Følger du nyhedsmedier på følgende sociale medier?	
Expression	Skriver du opslag med politisk indhold på følgende sociale medier? Deler du andres opslag med politiske indhold på din profil på følgende sociale medier? Diskuterer du politik offentligt på følgende sociale medier? Kan du finde på at like/synes godt om opslag om politik på følgende sociale medier? Diskuterer du politik i lukkede grupper på Facebook? Diskuterer du politisk indhold fra sociale medier i privatbeskeder med folk du kender, eks. venner, familie eller kollegaer? Diskuterer du politisk indhold fra sociale medier ansigt-til-ansigt med folk du kender, eks. venner, familie eller kollegaer?	
Connection	Er du medlem af politiske grupper eller fællesskaber på Facebook, eksempelvis grupper til politiske debatter eller aktivistgrupper for/imod bestemte tiltag?	
Action	Indenfor det seneste år, har du så gjort følgende for at påvirke politiske repræsentanter, beslutninger, lovgivning eller lignende? • Kontaktet en politiker i en enten Folketinget, Regionsrådet eller Byrådet (både på sociale medier samt udenfor) • Kontaktet nyhedsmedier • Lavet eller underskrevet en underskriftsindsamling (både fysisk eller digitalt) • Underskrevet et borgerforslag • Været medlem eller doneret til et politisk parti • Været medlem eller doneret til en indsamling eller kampagne • Boykottet bestemte produkter for politiske, etiske eller miljømæssige årsager. • Deltaget i politiske møder • Deltaget i en demonstration • Deltaget i en offentlig høring • Ingen af ovenstående	

De næste spørgsmål er dannet på basis af de faktorer, som identificeres i litteraturgennemgangen, hvilke muligvis kan påvirke politisk deltagelse på sociale netværkssider, og de konkrete spørgsmål er ofte baseret på oversættelser af originallitteraturen eller inspireret heraf. Disse er vist i figur 3 herunder, og når der i figuren står ”<sociale medie>”, vil der fremgå de sociale netværkssider som respondenter angiver at bruge én efter én ud af de fem inkluderede sociale netværkssider, hvilket igen gør det muligt at differentiere besvarelsene.

Figur 3: Indikatorer for forskellige faktorer i spørgeskemaet

Faktorer	Spørgsmål
Debatmiljø/tone	Folks adfærd i debatter/tonen på <sociale medie> er problematisk. Jeg afholder mig fra at deltage i debatter om politik eller dele politisk indhold på <sociale medie> på grund af folks adfærd/tonen. Internettet vil altid være præget af en grov tone.
Context collapse/offentlighed	<sociale medie> og det indhold der deles herpå er offentligt. Jeg afholder mig ofte fra at dele indhold på <sociale medie>, fordi det føles meget offentligt.
Internal Political Efficacy	Jeg føler, at jeg ved hvad der sker indenfor politik og samfund, og kan følge med i og forstå de emner der omtales i nyhederne. Jeg føler ofte, at jeg ikke ved nok om politik eller det pågældende emne, til at kunne deltage i debatter på sociale medier eller dele politisk indhold.
Kultur	Der er forskel på, hvad man kan/bør dele på forskellige sociale medier. Politik hører ikke hjemme på <sociale medie>.
Sociale bånd	Min omgangskreds deltager ofte i debatter om politik og samfund eller deler politisk indhold på <sociale medie>. Når jeg ser, at mine kontakter debatterer politik og samfund på sociale medier, bliver jeg mere interesseret.
Spiral of Silence	De fleste af de politiske holdninger, som jeg møder på sociale medier, stemmer overens med mine egne holdninger. Mine politiske holdninger er afvigende fra flertallet.

Udover disse gennemgange, fremgår spørgeskemaet i sin fulde længde også af bilag 1.

Analyse

Gennem spørgeskemaundersøgelsen er der blevet indsamlet information omkring respondenternes politiske deltagelse på forskellige sociale netværkssider, samt deres holdninger til en række udsagn baseret på faktorer, der tyder på at kunne påvirke førnævnte former for politisk deltagelse. Først vil respondenternes politiske deltagelse på sociale netværkssider gennemgås, for at undersøge for potentielle uligheder heriblandt, og derefter vil deres holdninger til de forskellige faktorer belyses.

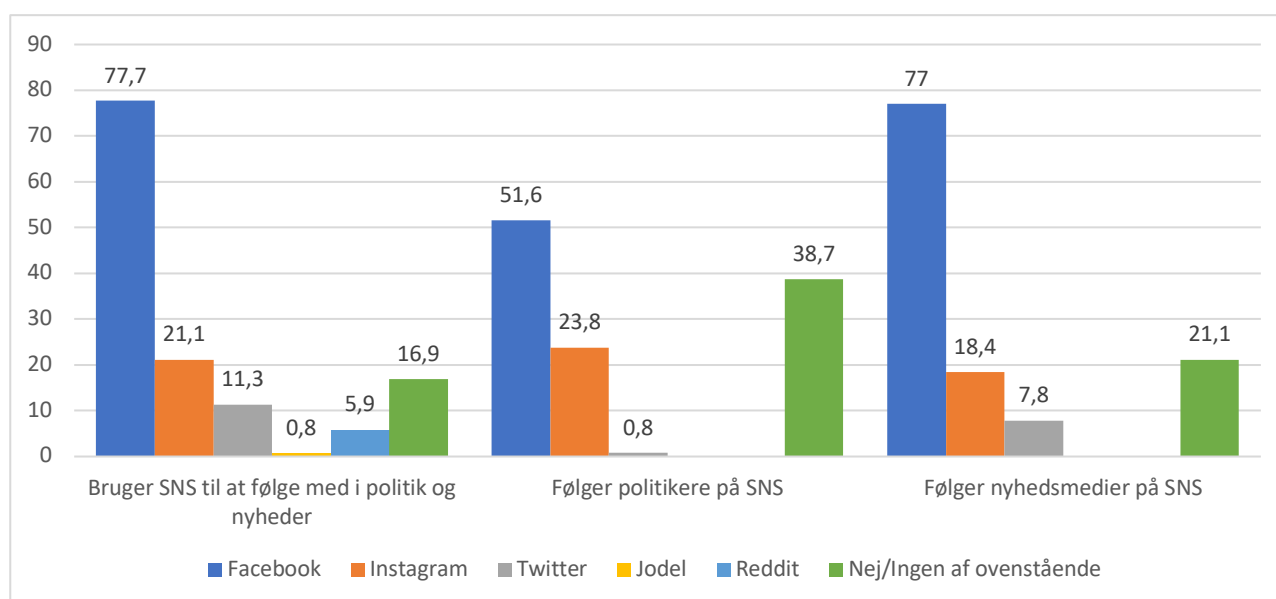
Respondenternes politiske deltagelse

I spørgeskemaet undersøges respondenternes politiske deltagelse på sociale netværkssider på flere niveauer og platforme, og disse niveauer vil bruges til at strukturere analysen.

Adgang til politik og nyheder

Det første niveau handler om hvorvidt respondenterne bruger sociale netværkssider til at følge med i politik og nyheder, og resultaterne herfor er vist i figur 4 herunder:

Figur 4: Politisk deltagelse på access-niveau blandt respondenterne i procent

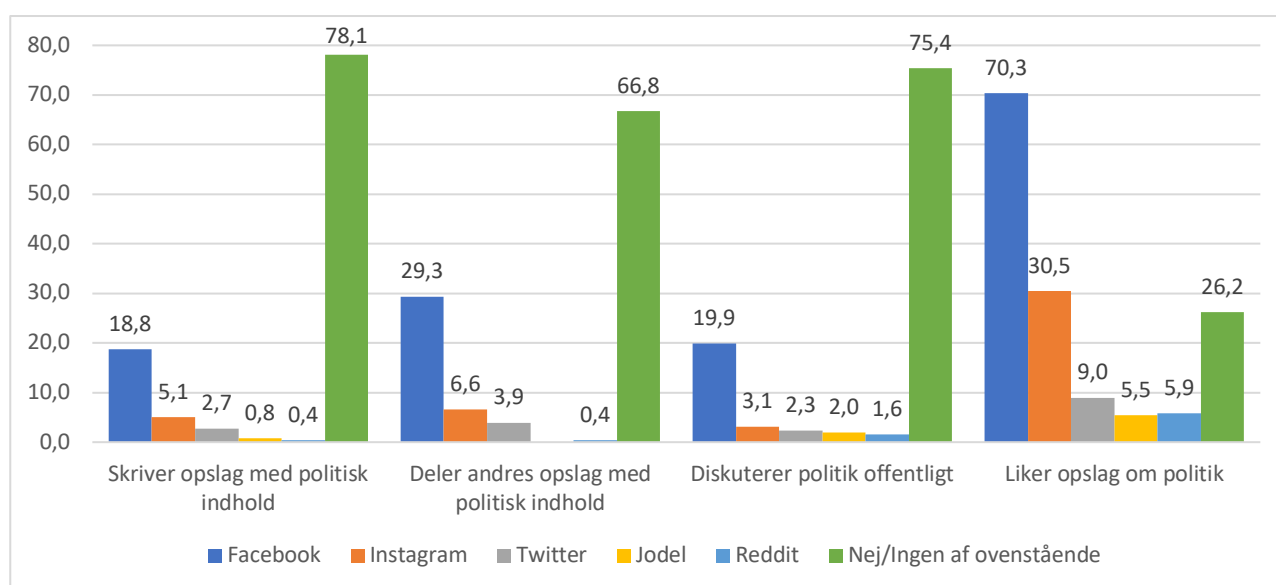
Figuren herover viser respondenternes svar til de tre spørgsmål, der omhandlede politisk deltagelse på access-niveau, hvor forkortelsen "SNS" bruges for sociale netværkssider. Figuren viser den procentvise andel af respondenterne, der svarede at de brugte følgende sociale netværkssider til at følge med i politik og nyheder. Det ses her at størstedelen af respondenterne bruger sociale netværkssider til at følge med i politik og nyheder, hvor blot 16,9 % svarer, at de ikke bruger en af fem udvalgte sociale netværkssider hertil. Facebook er samtidig den markant mest udbredte af de fem, til at følge med i nyheder og politik, eftersom det konsekvent er den største svar-kategori, men dette hænger også sammen med, at dette i høj grad er den mest udbredte af de fem platforme blandt respondenterne.

Det er samtidig mere udbredt at følge nyhedsmedier end politikere på de fem platforme, hvor kun 21,1 % af respondenterne ikke følger et nyhedsmedie på én af de fem platforme, mens 38,7 % ikke følger en politiker. Bemærk desuden at de to mere anonyme sociale netværkssider, Jodel og Reddit, ikke indgik som en svarmulighed i forhold til spørgsmålene om at følge politikere og nyhedsmedier, eftersom dette ikke er muligt herpå, og derfor fremgår de ikke af figur 4.

Politiske ytringer

I forhold til expression-niveauet af politisk deltagelse, der handler om at udtrykke sine politiske holdninger, tyder det ikke på at være udbredt blandt respondenterne på samme måde.

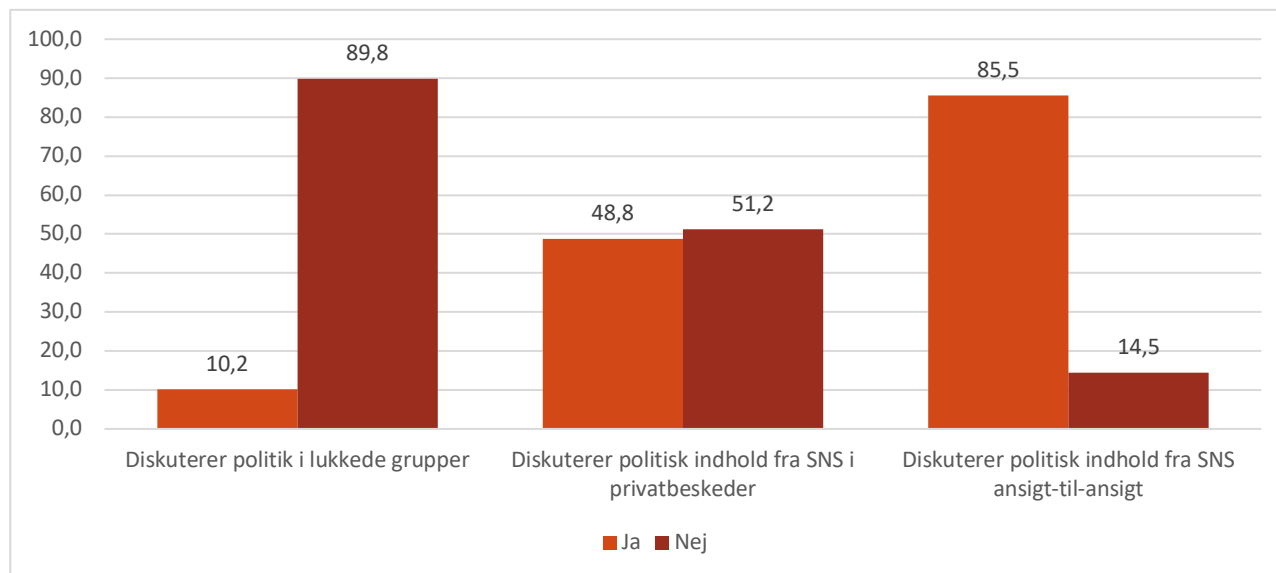
Figur 5: Politisk deltagelse på expression-niveau blandt respondenter i procent, del 1

Figur 5 herover nogle af de spørgsmål til expression-niveauet af politisk deltagelse, hvor respondenterne skal angive, hvilke platforme de udfører den beskrevne adfærd på, hvis de gør det, og er angivet i procent af respondenterne. Her ses der en tendens til at politisk deltagelse, der kræver en højere grad af synlighed, er mindre udbredt blandt respondenterne, hvor størstedelen af dem ikke skriver eller deler politiske opslag, samt diskuterer politik offentligt på nogle af de undersøgte sociale netværkssider. Af de som skriver, deler eller diskuterer opslag om politik ses det samtidig at Facebook er den væsentligste platform hertil, hvilket formentligt hænger sammen med Facebooks markante udbredelse. I forhold til spørgsmålet om at like opslag omkring politik, er dette langt mere udbredt, hvor kun 26,2 % af respondenterne ikke deltager heri, mens hele 70 % af liker opslag på Facebook og 30 % på Instagram. Dette viser, at størstedelen af respondenterne ikke har lyst til at skrive, dele eller diskutere opslag om politik, men ikke har problemer med at like sådanne opslag, hvilket er interessant, og kan hænge sammen med den forøgede offentlighed herved eller den konflikt som politiske

ytringer ofte kan føre til. Udover spørgsmålene vist i figur 5, indeholder expression-niveauet af politisk deltagelse også en række ja/nej-spørgsmål som er vist i figuren herunder.

Figur 6: Politisk deltagelse på expression-niveau blandt respondenterne i procent, del 2

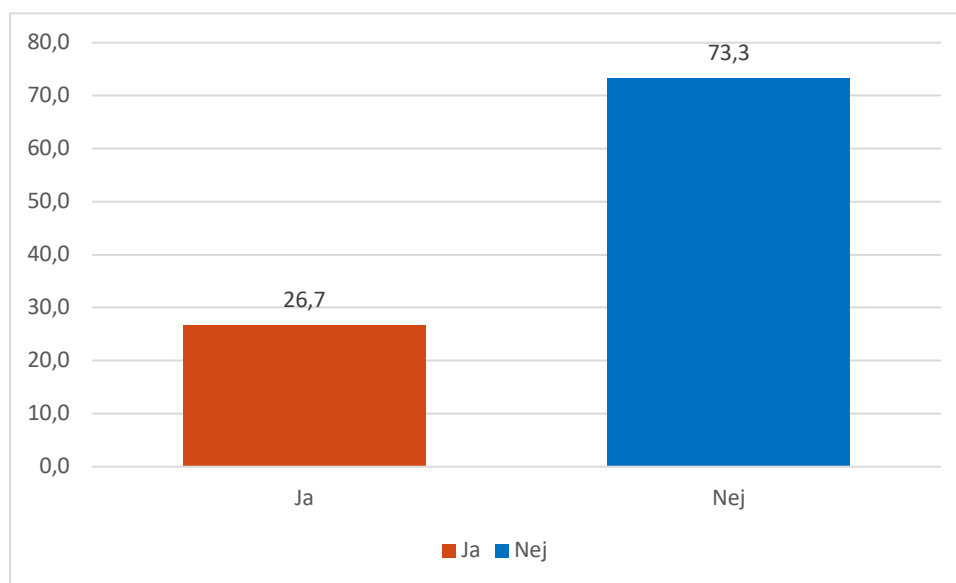
Figur 6 herover viser besvarelser til de sidste spørgsmål i expression-niveauet, der var ja/nej-spørgsmål som yderligere undersøgte respondenternes adfærd på eller i forhold til sociale netværkssider og politisk indhold, og er angivet i procent af respondenterne. Her ses flere nuancer fremfor en klar tendens. Meget få af respondenterne bruger lukkede grupper på sociale netværkssider til at diskutere politik, og der ses omtrent lige så mange respondenter som diskuterer politisk indhold fra sociale netværkssider i privatbeskeder, som respondenter der ikke gør. Dog ses der markant flere respondenter, der diskuterer politisk indhold fra sociale netværkssider ansigt-til-ansigt med sine kontakter, hvilket viser hvordan at politisk indhold herpå kan fungere som katalysator for politiske deltagelse udenfor sfæren af sociale netværkssider.

Generelt viser disse resultater at det er et fåtal af respondenterne, der deltager politisk på sociale netværkssider synligt; meget få laver opslag om politik eller deler og diskuterer andres opslag, mens væsentligt flere liker opslag herom eller diskuterer det med personer de kender i forvejen enten gennem privatbeskeder eller fysisk. Kombineret med den udbredte brug af sociale netværkssider til at følge med i nyheder og politik, viser det hvordan det for mange er et værktøj til at følge med i politik og nyheder, mens man dog ikke har lyst til selv at dele indhold om politik herigennem. Hvorvidt dette skyldes, at noget står i vejen for politisk deltagelse af disse veje, eller en manglende lyst til at dele indhold generelt kan ikke siges ud fra disse resultater og er derfor uvist.

Fællesskaber

Det næste niveau i politisk deltagelse hedder connection, og handler om hvorvidt sociale netværkssider har skabt muligheder for nye forbindelser på baggrund af politik, ved at finde nye politiske fællesskaber. Derfor blev det undersøgt hvorvidt respondenterne er medlem af politiske grupper eller aktivistgrupper for eller i mod bestemte tiltag på Facebook, og resultaterne er vist herunder.

Figur 7: Medlem af politiske grupper/aktivistgrupper på Facebook i procent

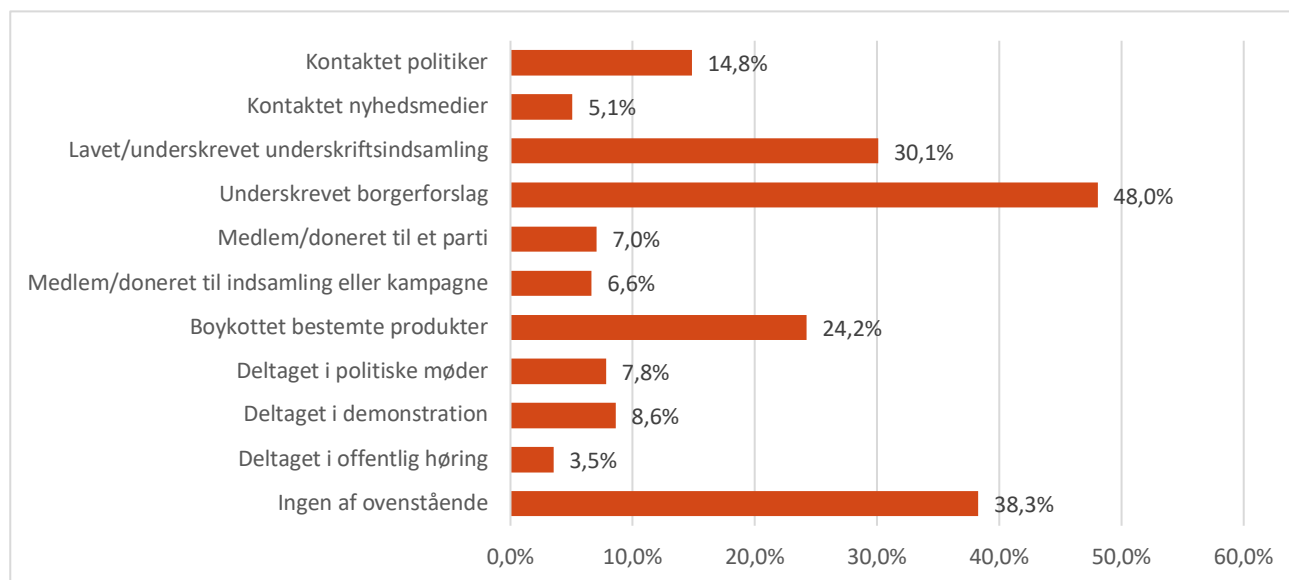

I figuren herover ses andelen af de respondenter, der angiver at være medlem af politiske grupper eller aktivistgrupper på Facebook i procent af den samlede mængde respondenter, hvilket fungerer som indikator for politisk deltagelse på connection-niveau. Her ses det at størstedelen af respondenterne, ikke er medlem af sådanne grupper, da kun omtrent en fjerdedel svarer ja til dette spørgsmål, hvilket viser, at dette ikke er en specielt udbredt form for politisk deltagelse i denne undersøgelse.

Politiske handlinger

Det sidste niveau af politisk deltagelse handler om målorienterede handlinger, hvor der blev spurgt ind til en række forskellige politiske handlinger, hvor ikke alle omhandlede sociale netværkssider direkte.

Figur 8: Politisk deltagelse på action-niveau i procent

I figur 8 ses de handlinger som udgør action-niveauet af politisk deltagelse, som respondenterne har deltaget i indenfor det seneste år i procent af samlede antal respondenter. Her ses for det første, at det at underskrive et borgerforslag er ret udbredt, hvor næsten halvdelen af respondenterne har gjort dette, hvilket er flere end de, som har udført ingen af de inkluderede handlinger. Relativt få har deltaget i møder, demonstrationer eller høringer, været medlem eller doneret til partier eller indsamlinger samt kontaktet nyhedsmedier, mens markant flere har kontaktet politikere, lavet eller deltaget i underskriftindsamlinger eller boykottet bestemte produkter. Dette viser hvordan få af respondenterne har taget del i organiserede politiske handlinger såsom medlemskab af politiske partier eller deltagelse i demonstrationer, men en relativt stor andel har alligevel deltaget i underskriftindsamlinger eller lignende. De kategorier af handlinger hvor der er flest respondenter som deltager i, er samtidig individuelle handlinger, der kan udføres digitalt eller i ens hverdag, såsom borgerforslag, underskriftindsamlinger eller boykots, hvilket kan hænge sammen med de væsentligt lavere barrierer herfor samt mindre krav til organisering, sammenlignet med en række af de andre handlinger. Resultaterne viser også, at selvom omtrent 75 % af respondenter ikke laver opslag om eller diskuterer politik på sociale netværkssider, ses der fortsat en række politiske handlinger fra størstedelen af respondenter på forskellig vis, og manglende politisk deltagelse på sociale netværkssider betyder derfor ikke nødvendigvis manglende politisk deltagelse generelt.

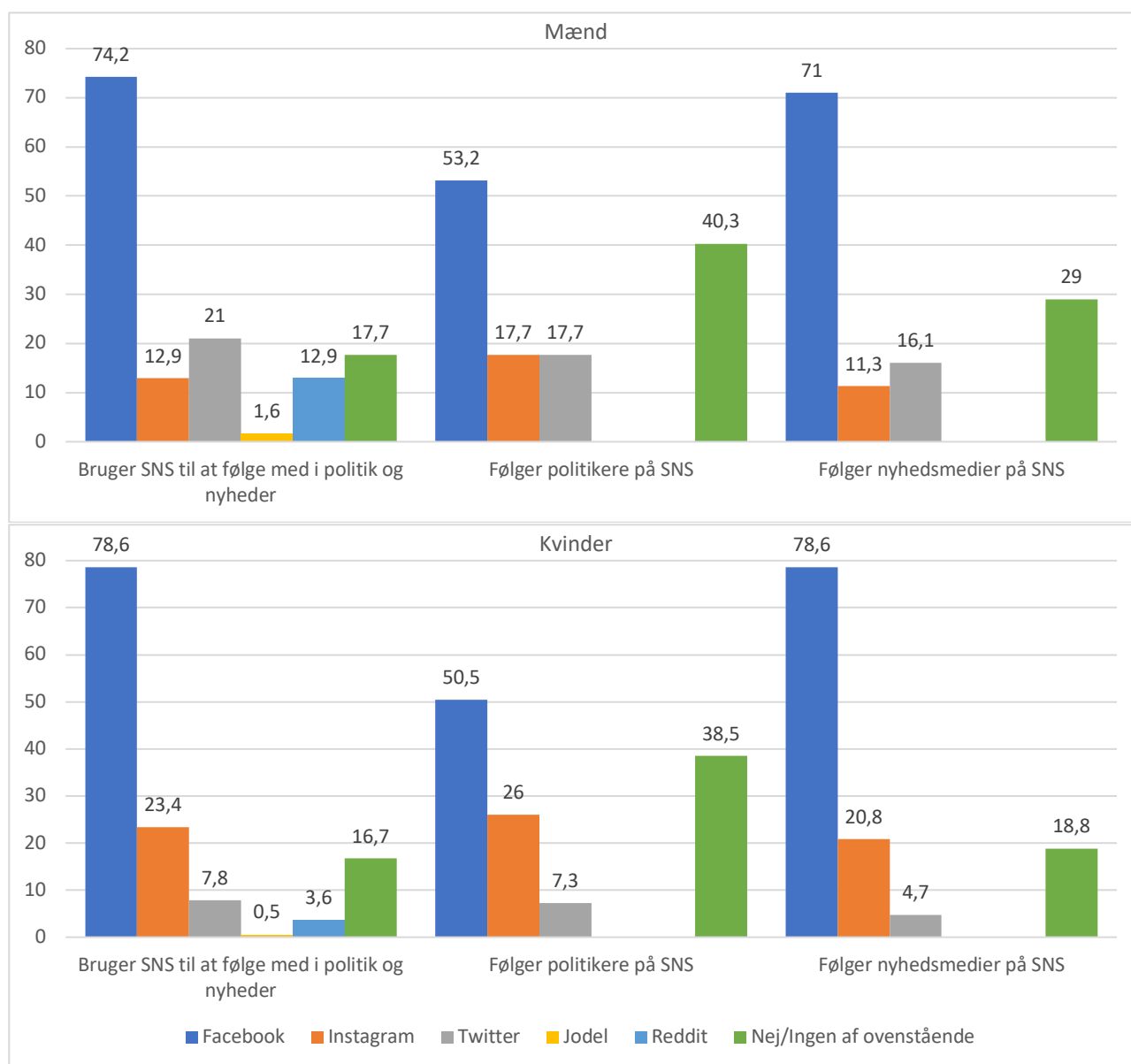
De gennemgåede resultater viser derfor kortfattet at størstedelen af respondenterne bruger sociale netværkssider til at følge med i nyheder og politik, men få skriver, deler eller diskuterer opslag herom på sine profiler. Mange liker dog opslag om politik og diskuterer dem i privatbeskeder eller fysisk

med sine kontakter, hvilket viser at mange læser og interesserer sig for politik på sociale netværkssider, men fravælger de offentlige og ofte konfliktfyldte deltagelsesmåder. Størstedelen af respondenterne er ikke medlem af politiske grupper på Facebook, men de fleste har udført politiske handlinger indenfor det seneste år, hvor de mest hyppige er borgerforslag, underskriftindsamlinger og boykot, der alle er individuelle, uorganiserede politiske handlinger, hvilket dog ikke gør dem uvæsentlige.

Forskelle mellem køn

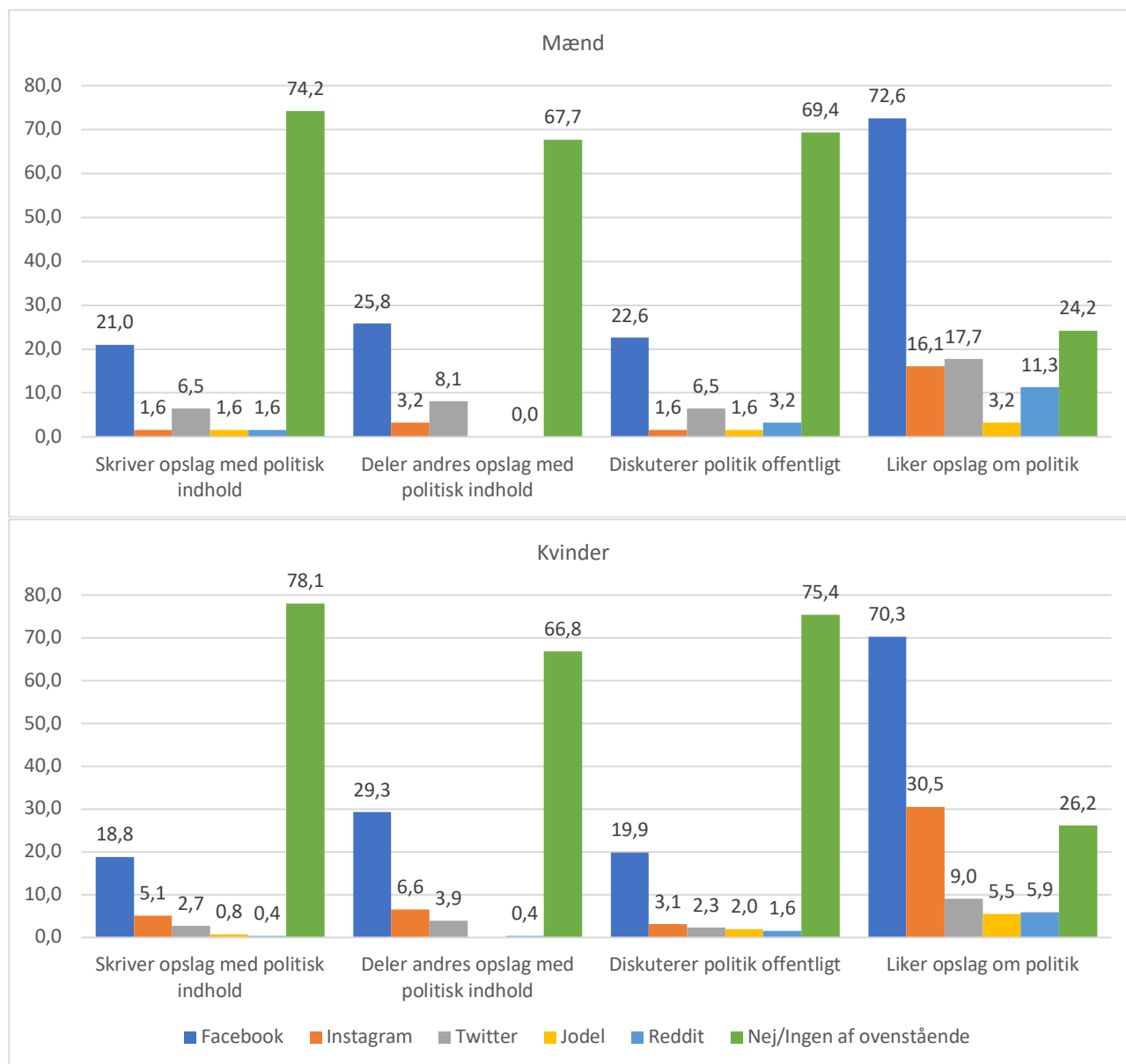
Efter at have kortlagt respondenternes politiske deltagelse, er det relevant at undersøge hvorvidt der ses en række uligheder heri. Forskning på området har dokumenteret uligheder i politisk deltagelse på sociale netværkssider mellem kønnene (Bode, 2017, s. 596-599; Vochocová et al., 2016, s. 1328-1333; Kalsnes et al., 2017; Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37), og derfor undersøges det hvorvidt en sådan ulighed opleves blandt respondenterne af denne undersøgelse.

Figur 9: Access-niveau af politisk deltagelse i procent af køn

I figur 9 herover ses en sammenligning af mandlige og kvindelige respondents politiske deltagelse på access-niveau i procent af hvert køn. Overordnet ses de samme tendenser hos begge køn, men med små variationer, eftersom størstedelen bruger sociale netværkssider til at følge med i politik og nyheder og flere følger nyhedsmedier end politikere herigennem, men opdelingen i køn afslører små variationer i deres brug af sociale netværkssider. Flere mandlige end kvindelige respondenter bruger Twitter og Reddit til at følge med i politik og nyheder, og deres besvarelser kunne tyde på at hvor de kvindelige respondenter følger politikere og nyhedsmedier på Instagram, gør de mandlige respondenter oftere dette på Twitter. Herudover ses der dog ikke tegn på en væsentlig ulighed i politisk deltagelse på access-niveau mellem kønnene.

Figur 10: Expression-niveau af politisk deltagelse i procent af køn, del 1

Figur 10 herover viser expression-niveauet af politisk deltagelse, der handler om hvorvidt respondenterne udtrykker sine politiske holdninger på sociale netværkssider gennem at skrive, dele, diskutere eller like opslag om politik, og er opgivet i procent af respondenterne. Det var i disse udtryksformer at megen forskning oplevede markante forskelle mellem kønnene, hvor mænd oftere skrev opslag om eller diskutere politik, mens kvinder typisk holdt sig til at like opslag om politik (Bode, 2017, s. 596-599; Vochocová et al., 2016, s. 1328-1333), men en sådan forskel tyder ikke på at udspille sig blandt respondenterne. De overordnede tendenser er relativt ens mellem de to køn, hvor størstedelen afholder sig fra at skrive, dele og diskutere opslag om politik på sociale netværkssider, mens Facebook er den mest udbredte platform hertil, blandt de som gør. Samtidig har de fleste af

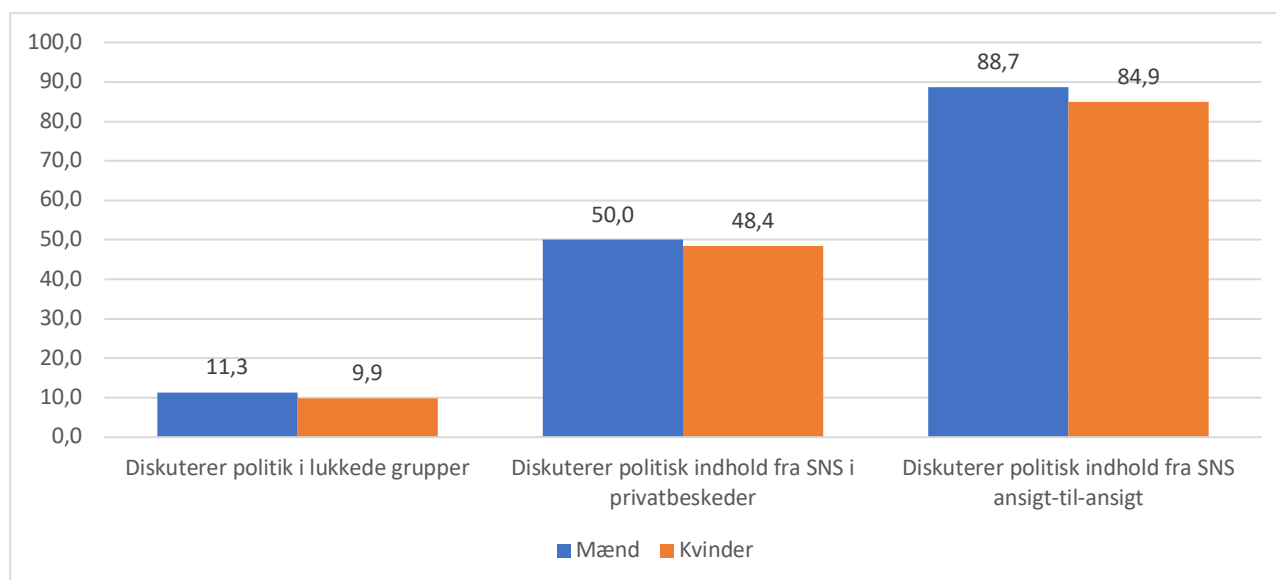
respondenter ikke noget i mod at like politiske opslag herigennem, hvor majoriteten af begge køn deltager heri, mens kun henholdsvis 24,2 % af mændene og 26,2 % af kvinder ikke gør dette. Figur 10 viser samme tendenser i forhold til fordelingen af sociale netværkssider mellem kønnene som opleves i figur 9, hvor flere mandlige respondenter bruger Twitter end kvindelige, hvilket tyder på at erstatte den del af politisk deltagelse som kvinderne udfolder på Instagram..

Figur 11: Politisk deltagelse på expression-niveau del 1, i procent af køn, uden opdeling i SNS

	Skriver opslag med politisk indhold	Deler andres opslag med politisk indhold	Diskuterer politik offentligt	Liker opslag om politik
Mænd	25,8	32,3	30,6	75,8
Kvinder	21,9	33,2	24,6	73,8

Figur 11 forsøger at tydeliggøre potentielle forskelle ved at fjerne opdelingen i forskellige sociale netværkssider. Den viser altså mere præcist hvor stor en andel af respondenterne, der deltager på expression-niveau på mindst én social netværksside i procent af hvert køn. Her ses enkelte forskelle mellem kønnene, ved at de mandlige respondenter er en smule mere tilbøjelige til at skrive opslag om eller diskutere politik herpå, mens omtrentligt lige mange mandlige og kvindelige respondenter deler og liker opslag om politik. Forskellen er dog minimal og tester ikke signifikant på $<0,05$ niveau, hvilket betyder, at der ikke kan dokumenteres en reel sammenhæng statistisk.

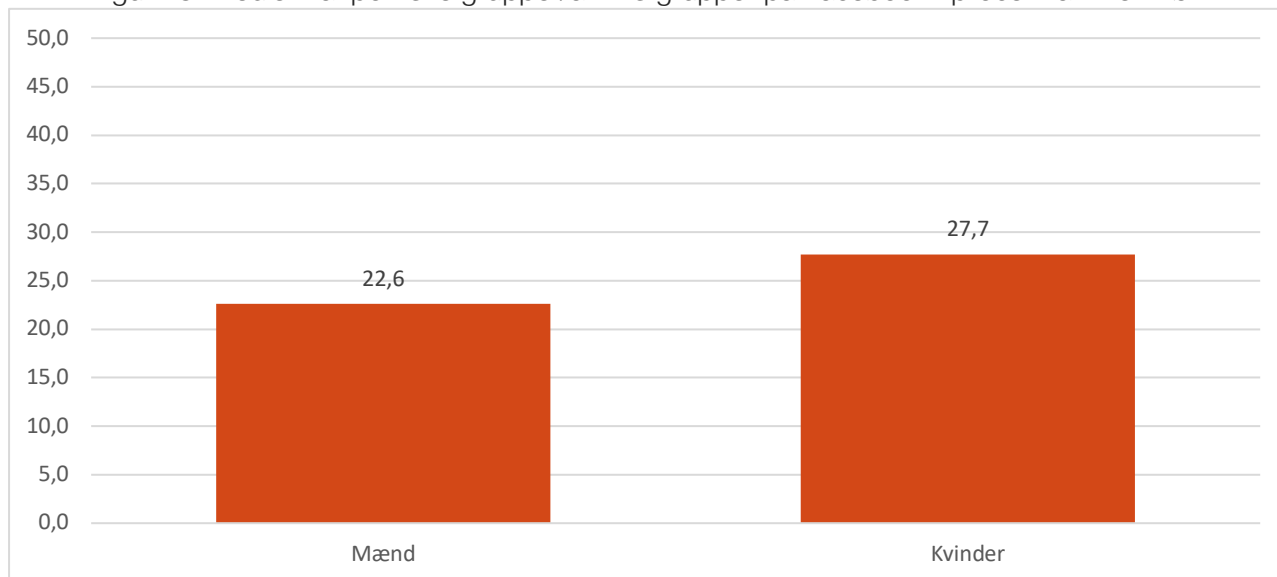
Figur 12: Del 2 af expression-niveau af politisk deltagelse i procent af hvert køn

Figur 12 herover viser andelen af respondenter, der deltager i de sidste tre former for politisk deltagelse på expression-niveau, angivet i procent af hvert køn for at muliggøre en sammenligning. Her ses igen ikke væsentlige forskelle; mændene er konsekvent en smule mere tilbøjelige til at deltage i

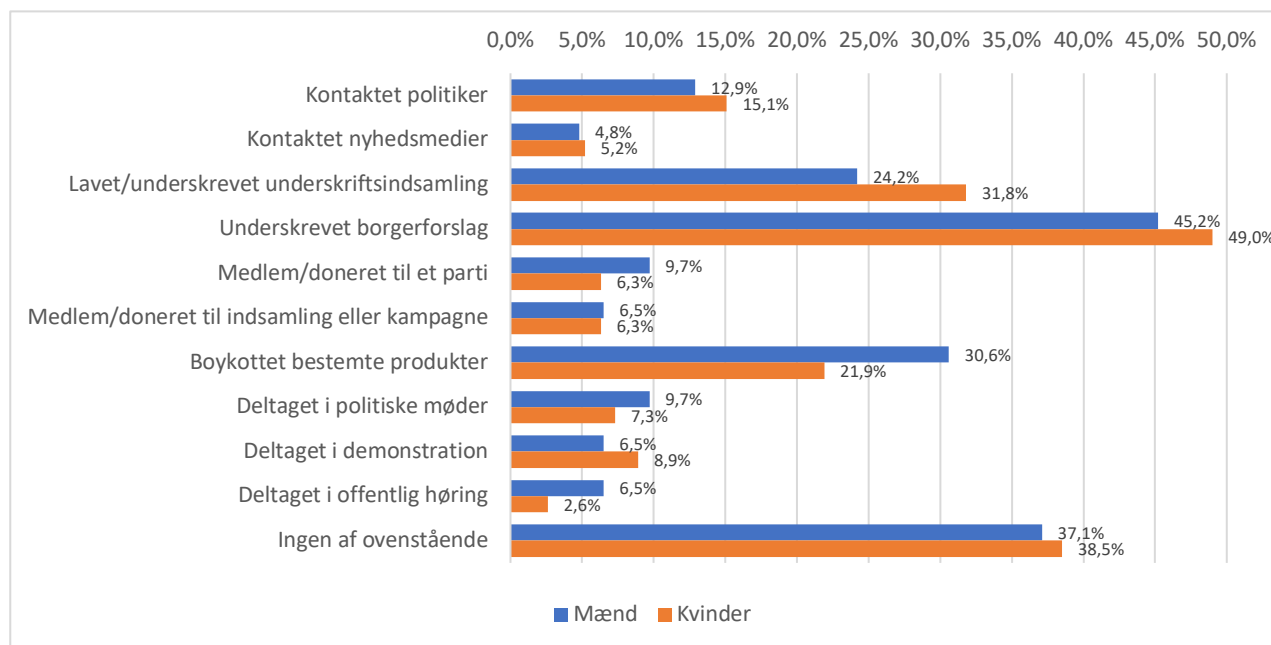
disse deltagelsesformer, men der er højst tale om knap fire procentpoint, så forskellen er minimal, og der er derfor ikke meget, som tyder på en ulighed heri.

Figur 13: Medlem af politiske grupper/aktivistgrupper på Facebook i procent af hvert køn

Figur 13 herover viser den procentvise andel af hvert køn, der deltager på connection-niveau, hvilket handler om medlemskab af politiske fællesskaber på sociale netværkssider. Her ses igen ikke dramatiske forskelle; de kvindelige respondenter er mere tilbøjelige til at være medlem af politiske grupper eller aktivistgrupper på Facebook, men da der kun er tale om difference på omkring fem procentpoint, er der som tidligere ikke tegn på en udbredt ulighed mellem kønnene i forhold til denne typiske politiske deltagelse i datasættet.

Figur 14: Politisk deltagelse på action-niveau i procent af hvert køn

Figuren herover viser politisk på action-niveau hos respondenterne i procent af hvert køn, og her opleves enkelte kønsmæssige forskelle. Overordnet set er der omtrent lige mange mandlige som kvindelige respondenter der deltager politisk på action-niveau, eftersom 62,9 % af mændene og 61,5 % af kvinderne i undersøgelsen har udført mindst én af ovenstående handlinger indenfor det seneste år, og der tyder derved ikke på en kønsmæssig ulighed i forhold til graden af deltagelse på action-niveau. I forhold til hvilke handlinger de forskellige køn deltager i, ses de samme overordnede tendenser, eftersom borgerforslag, underskriftindsamlinger og boykots er de mest udbredte handlinger hos begge grupper. Dog ses det samtidig at lidt flere kvinder end mænd underskriver borgerforslag eller underskriftsindsamlinger, mens flere mænd end kvinder boykotter forskellige produkter, men udover kønsmæssige variationer i de enkelte handlinger som disse, ses der ikke markante forskelle, hvilket ligeledes ikke tyder på en kønsmæssig ulighed i denne type politiske deltagelse.

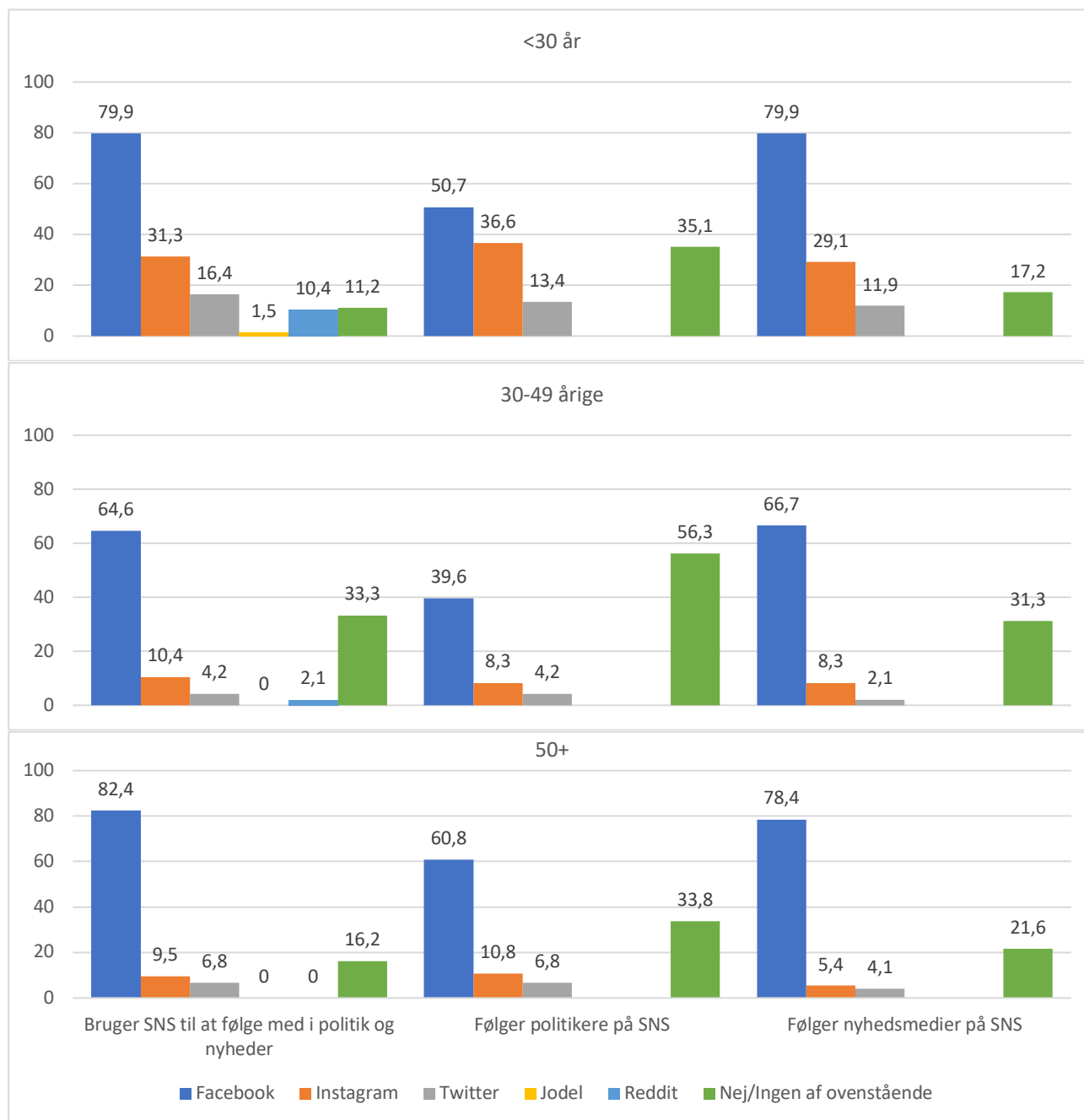
Det ses dermed ikke tegn på en ulighed mellem mandlige og kvindelige respondenter i frekvensen af politisk deltagelse på sociale netværkssider. Udover enkelte variationer i måden hvorpå de to køn deltager, såsom hvilke sociale netværkssider de benytter eller hvilke politiske handlinger de udfører, er de overordnede tendenser relativt ens, og det tyder overordnet på at kvinder deltager politisk i ligeså høj grad som mænd gør det på samtlige af de undersøgte niveauer. De mandlige respondenter laver og diskuterer lidt oftere politisk indhold på sociale netværkssider, både i åbne og lukkede grupper, end de kvindelige gør, men forskellen er blot få procentpoint og udviser ikke en signifikant sammenhæng på <0,05-niveau, hvilket derfor ikke tyder på en reel kønsmæssig sammenhæng.

Dette er interessant eftersom flere forskere ser tegn på en sådan ulighed mellem kønnene (Bode, 2017, s. 596-599; Vochocová et al., 2016, s. 1328-1333; Kalsnes et al., 2017; Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). En amerikansk og en tjekkisk undersøgelse ser tegn på, at mænd oftere deltager i mere synlige og konfliktfyldte former for politisk deltagelse på sociale netværkssider, ved at skrive eller diskutere opslag om politik på Facebook (Bode, 2017, s. 596-599; Vochocová et al., 2016, s. 1328-1333). En dansk undersøgelse ser ligeledes at mænd oftere deltager i politiske diskussioner på Facebook end kvinder gør det (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37), men undersøger dog ikke andre former for politisk deltagelse på sociale netværkssider. Selvom det danske studier derfor ikke viser helt det samme som de to andre, kunne den påviste effekt være en del af den effekt, som de to første studier viste, altså en kønsmæssig ulighed i politisk deltagelse på sociale netværkssider i Danmark. Hvis der udelukkende undersøges forskellen mellem andelen af mandlige og kvindelige respondenterne, der diskuterer politik på Facebook i denne undersøgelse, ligesom Institut for Menneskerettigheder (2019) gør, ses der ikke en signifikant sammenhæng, så deres resultater opleves derfor ikke i denne undersøgelse. Det er uklart præcist hvad dette skyldes; som nævnt tidligere, er der tale om en ikke-repræsentativt stikprøve, hvilket kan spille en rolle, men noget kunne dog også tyde på effekten af køn på politisk deltagelse på sociale netværkssider ikke altid er lige til. Et norsk studie ser kun enkelte kønseffekter, ved at kvinder hyppigere end mænd stiller spørgsmål til politikere på Twitter men ser derudover ikke mere generelle effekter (Kalsnes et al., 2017), og i denne undersøgelse ses der derfor ikke en væsentlig kønulighed, hvilket kan betyde at denne ikke er så sort-hvid. Uanset ses der ikke en signifikant kønsmæssig ulighed i politisk deltagelse på sociale netværkssider blandt respondenterne i denne undersøgelse.

Alders- og generationseffekter

Udover en ulighed i politisk deltagelse mellem køn, oplever forskning også tegn på en ulighed mellem forskellige aldre, der typisk udspiller sig ved at det primært er ældre generationer, der kommenterer politiske opslag på sociale netværkssider, mens yngre generationer ofte er mere tilbøjelige til blot at like (Kalsnes et al., 2017; Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). Af denne årsag undersøges der også for uligheder mellem aldre i denne undersøgelse, hvor der opereres med de alderstrin som Institut for Menneskerettigheder (2019) benytter.

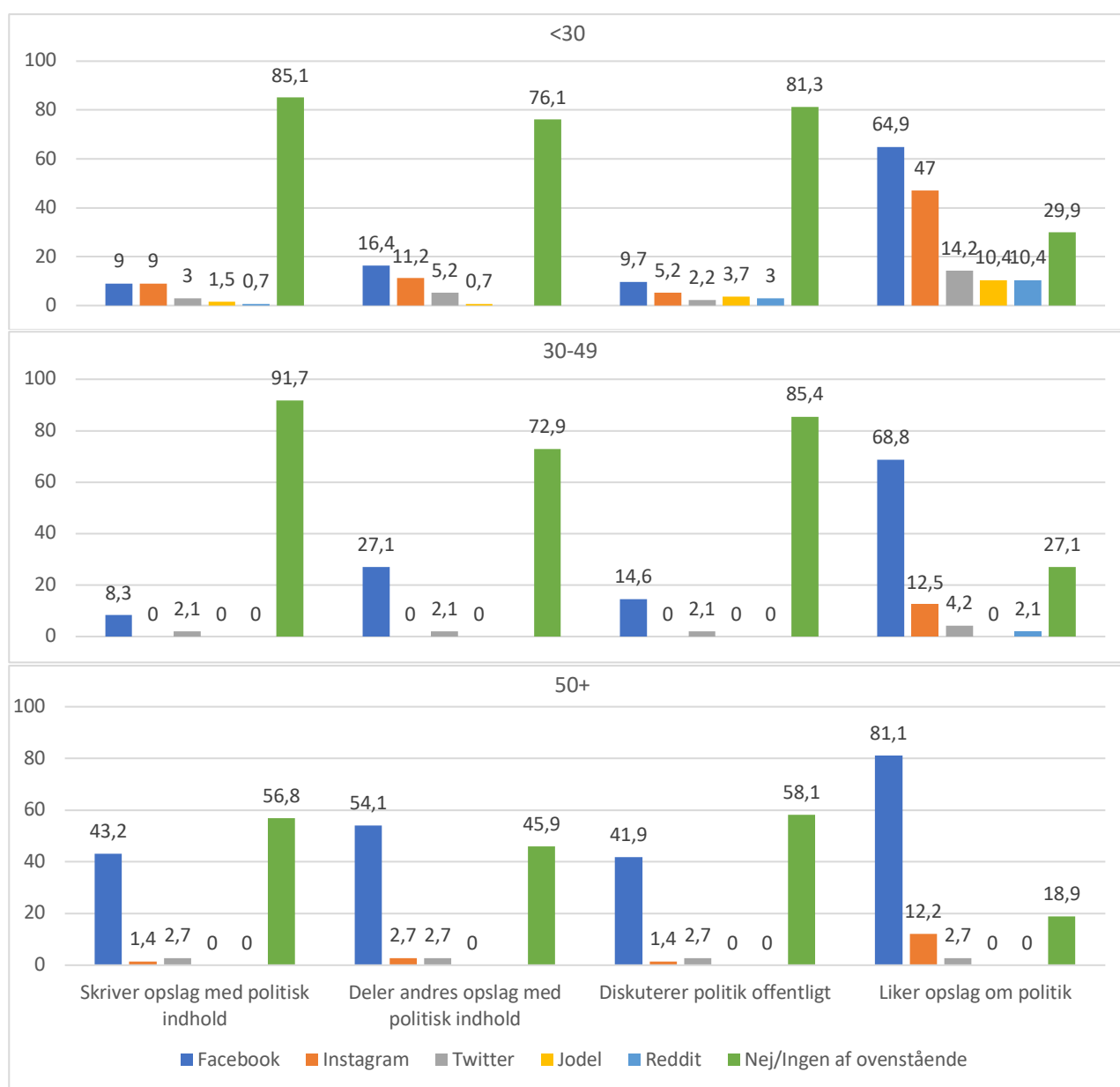
Figur 15: Politisk deltagelse på access-niveau i procent af hver aldersgruppe

I figur 15 herover ses de forskellige aldersgruppers politiske deltagelse på access-niveau i procent af hver alderstrin, og her opleves flere interessante tendenser. For det første ses der markante forskelle i andelen af dem, som bruger mindst én social netværksside til at følge med i nyheder blandt de forskellige alderstrin, hvor særligt den midterste aldersgrupper skiller sig ud. Aldersgruppen 30-49 årige er konsekvent dem med færrest, der deltager politisk på access-niveau i alle spørgsmål, hvilket er bemærkelsesværdigt. Samtidig er denne andel rimelig konsekvent hos både den ældste og yngste aldersgruppe, der har omtrent lige mange der bruger sociale netværkssider til at følge med i nyheder,

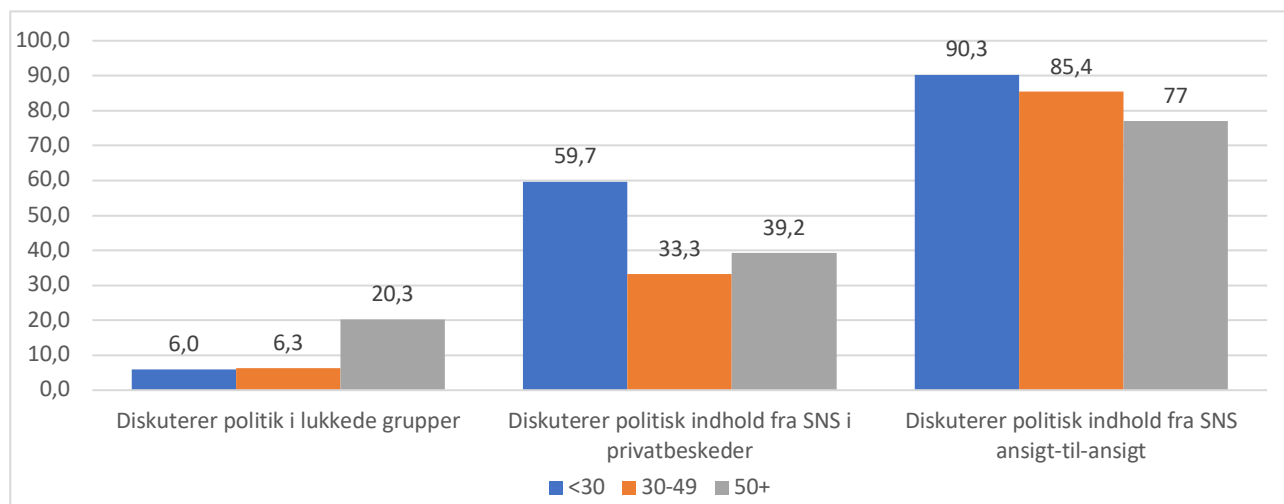
og følger politikere eller nyhedsmedier på mindst én social netværksside. Hvor der dog opleves en væsentlig forskel i mellem disse aldersgrupper, er i forhold til hvilke sociale netværkssider der benyttes, hvor de yngre benytter sig af markant flere forskellige. Mens Facebook fortsat er den mest udbredte sociale netværksside blandt alle aldersgrupper, er der væsentligt flere unge, der bruger de andre inkluderede platforme, hvilket er i tråd med digital divide-forskning, der tyder på at unge oftere benytter flere af internettets muligheder (van Dijk, 2013, s. 40-45). Udover den midterste aldersgruppe, ses der dog ikke væsentlige forskelle mellem aldersgrupperne i denne form for politiske deltagelse, hvilket derved ikke taler for en potentiel ulighed.

Figur 16: Politisk deltagelse på expression-niveau i procent af hver aldersgruppe, del 1

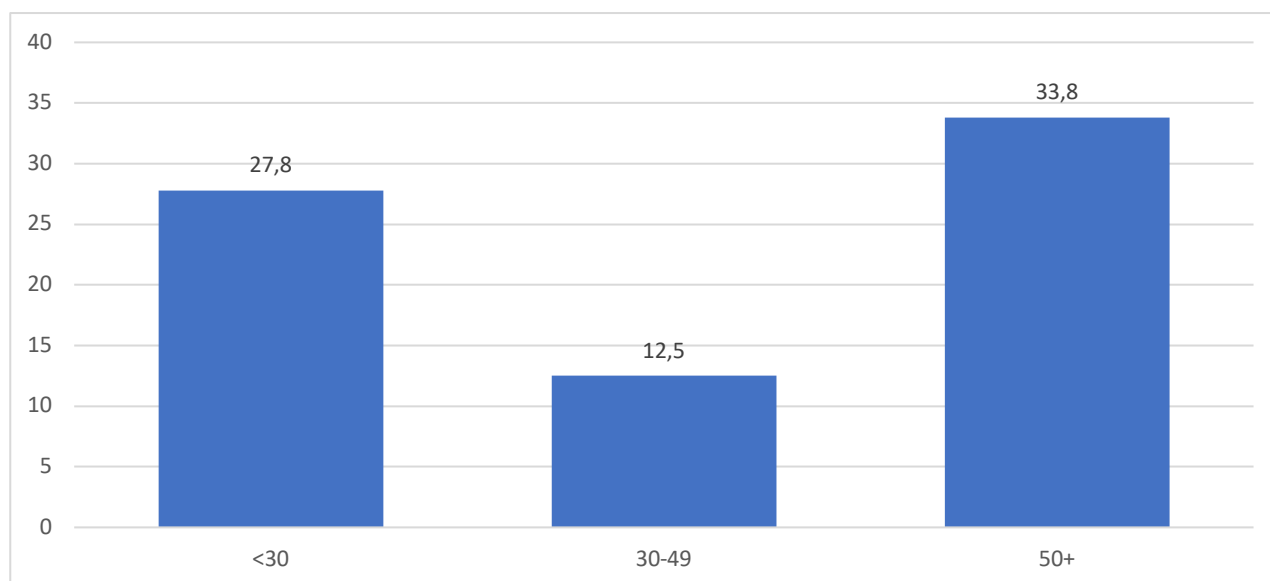
Figur 16 viser politisk deltagelse på expression-niveau blandt respondenterne i procent af hver aldersgruppe, og her ses væsentligt større forskelle end tidligere. Hvis man for det første sammenligner andelen af hvert alderstrin, der skriver, deler eller diskuterer politisk indhold på sociale netværkssider, ses det at henholdsvis 14,9 %, 23,9 % og 18,7 % af de yngste deltager således, mens 43,2 %, 54,1 % og 41,9 % af den ældste aldersgruppe deltager herved. Her er altså en ret markant forskel, hvor væsentligt flere af den ældste aldersgruppe, vælger at deltage således, mens den yngste og mellemste aldersgruppe i højere grad afholder sig herfra. I denne form for politisk deltagelse er der hermed noget, der tyder på en ulighed, hvilket er i tråd med hvordan dansk forskning har set, at det ofte er de ældre generationer, der dominerer debatter om politik på Facebook (Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). Deres resultater kunne dog ikke sige, hvorvidt de unge helt undlod at deltage politisk på denne måde, eller om det flyttede sig til andre sociale netværkssider, men hos respondenterne i denne undersøgelse, tyder det på at deres politiske deltagelse af denne type er udeblevet. Meget få af de yngste respondenter deltager ved at lave, dele eller diskutere opslag om politik på nogle af de fem inkluderede sociale netværkssider. Herudover ses det, at der er markant flere fra hver aldersgruppe, der liker opslag om politik, men aldersuligheden opleves også her, hvor flere af de ældre generationer deltager end de yngre, dog er forskellen knap så dramatisk som ved de andre former for expression-deltagelse. Effekten fra politisk deltagelse på access-niveau hvor de yngste aldersgruppe benytter sig af et væsentligt bredere repertoire af sociale netværkssider, ses også tydeligt her, hvor deres politiske deltagelse er spredt ud på flere platforme end for de andre aldersgrupper, hvor Facebook udgør en større majoritet. For den yngste aldersgruppe rivaliserer Instagram i høj grad Facebook, som den mest benyttede sociale netværksside til denne type politiske deltagelse. Der er altså noget der tyder på en ulighed mellem aldrene i forhold til denne type deltagelse, og dette bekræftes også af en signifikant sammenhæng herimellem på $<0,05$ -niveau på alle parametre i figuren.

Figur 17: Politisk deltagelse på expression-niveau i procent af hver aldersgruppe, del 2

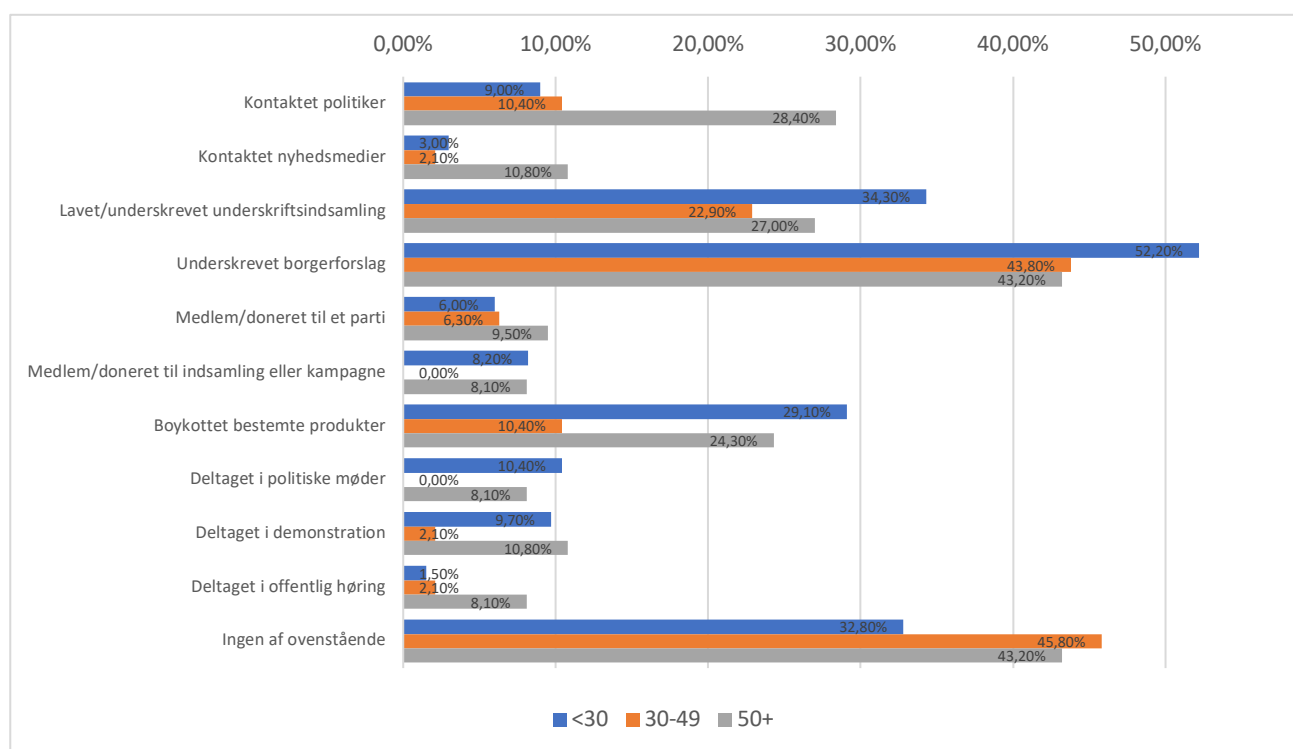
I figur 17 herover ses de sidste elementer af expression-niveauet af politisk deltagelse, angivet i procent af hver aldersgruppe, og her ses ligeledes en række forskelle. Markant flere af den ældste aldersgrupper diskuterer politik i lukkede grupper, mens diskussioner på baggrund af indhold fra sociale netværkssider er mere udbredt hos den yngste aldersgrupper, både når det foregår i privatbeskeder samt ved fysisk tilstedeværelse. Dette viser at de ældste respondenter er meget debatlystne, både når det foregår offentligt som vist i figur 16, samt i lukkede grupper som vist herover, mens det tyder på, at de yngste respondenter i højere grad foretrækker at debattere politik med folk de kender i mindre offentlige arenaer. Dette kunne derved tyde på, at offentligheden spiller en rolle for deres deltagelse af denne type, hvilket vil undersøges nærmere senere. Det næste niveau i politisk deltagelse, er connection-niveauet, der handler om politiske fællesskaber på sociale netværkssider.

Figur 18: Politisk deltagelse på connection-niveau i procent af hver aldersgruppe

Figur 18 herover viser politisk deltagelse på connection-niveau, målt ved den procentlige andel af hver aldersgruppe, der er medlem af politiske fællesskaber til eksempelvis diskussion eller aktivistgrupper for/imod bestemte tiltag på sociale netværkssider. Her ses igen en lidt overraskende tendens ved at den midterste aldersgruppe, de 30-49 årige, er mindst aktive, ligesom der ses tegn på ved access-deltagelse. Om dette skyldes at disse har en mindre interesse i sådanne ting end de andre aldersgrupper, eller at de ikke udnytter sådanne muligheder af sociale netværkssider uvist, men bemærkelsesværdigt. I figuren ses også, at der ikke er markante forskelle mellem den yngste og den ældste aldersgruppe i denne deltagelsesform, men ligesom med at like politiske opslag eller boykotte bestemte produkter, er dette i høj grad en individuel form for politisk deltagelse, der har relativt lave barrierer og ikke fremstår offentligt i nær så høj grad som eksempelvis deltagelse i politiske debatter gør det, hvilket kan være en medvirkende årsag til dennes udbredelse blandt de yngste.

Figur 19: Politisk deltagelse på action-niveau i procent af hver aldersgruppe

I figur 19 herover undersøges de politiske handlinger som respondenterne har deltaget i indenfor det seneste år, hvilket udgør action-niveauet af politisk deltagelse. Hvis det indledningsvist undersøges hvor stor en andel af hver aldersgruppe, der deltager i mindst én af de pågældende politiske handlinger, ses den største andel fra den yngste alderstrin, hvor 67,3 % deltager, mens henholdsvis 54,2 % og 56,8 % af den midterste og ældste aldersgruppe deltager på denne vis. Dette viser, at selvom de yngste respondenter i overvejende grad var afholdende fra offentlig politisk deltagelse i form af at

lave eller diskutere opslag om politik, tyder det på, at de alligevel deltager politisk af andre veje. Der er dog også forskelle i hvilke handlinger, de forskellige aldersgrupper vælger; den ældste aldersgruppe vælgere oftere end de andre at kontakte politikere eller nyhedsmedier, samt deltager i offentlige høringer eller støtter politiske partier, mens de yngste typisk underskriver borgerforslag eller underskriftsindsamlinger samt boykotter produkter, hvilket dog tyder på at være populært rimelig generelt. Dette illustrerer hvordan lettilgængelige individuelle handlinger, som borgerforslag og underskriftsindsamlinger udgør, er udbredte blandt alle alderstrin, men i særdeleshed hos de unge, hvor det kunne tyde på, at den overtager rollen af de mere traditionelle politiske deltagelseshandlinger, såsom politiker-kontakt eller politiske partier udgør.

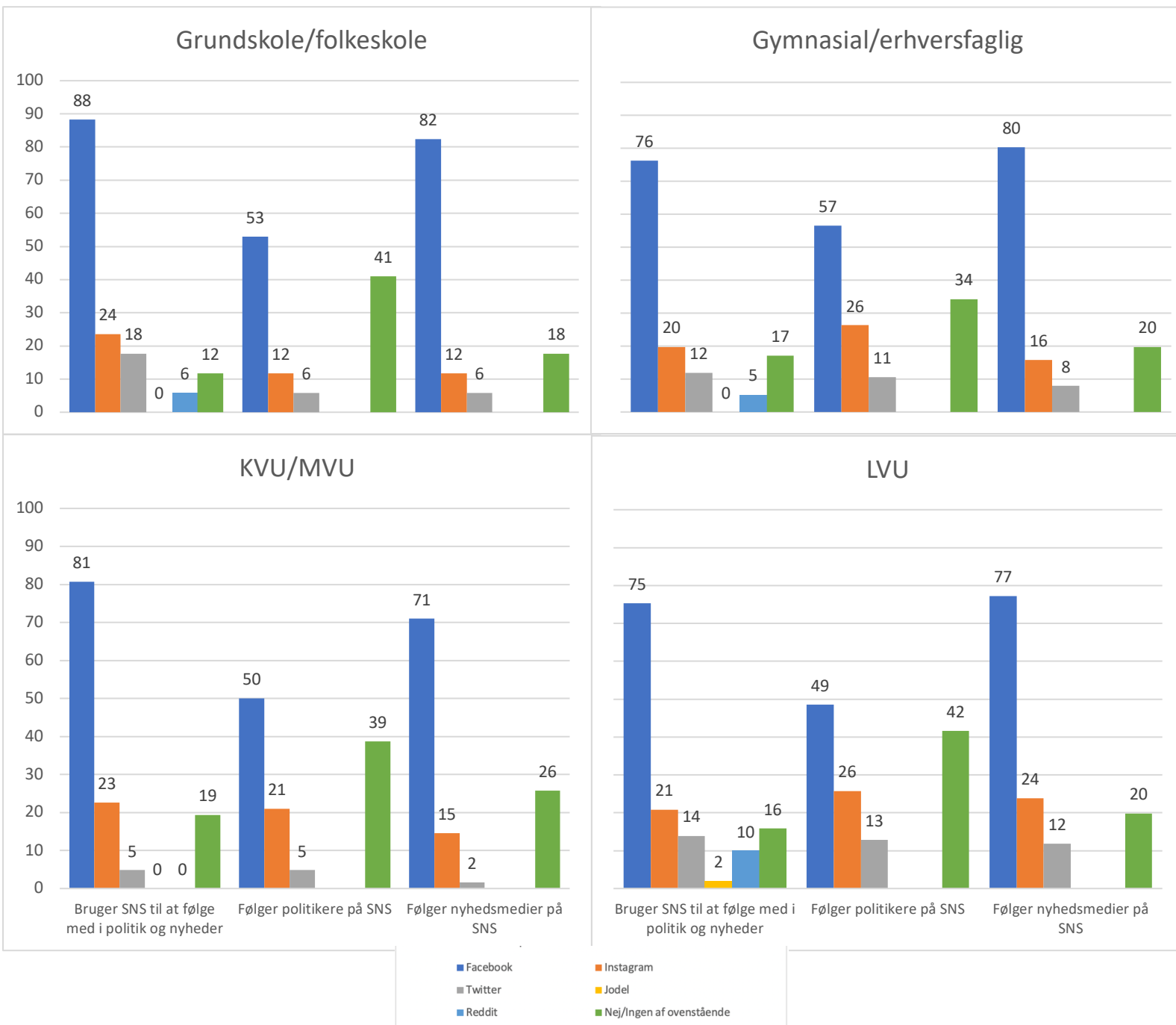
Dermed er de forskellige niveauer af politisk deltagelse gennemgået, og der ses en række uligheder mellem forskellige alderstrin. På access-niveau er der væsentligt færre fra den midterste alderskategori, 30-49 årige, der bruger mindst én social netværksside til at følge nyheder, mens det ses at de yngste respondenter ofte bruger et større udvalg af sociale netværkssider end de andre aldersgrupper. Mere centralt er dog de forskelle, der opleves i expression-deltagelse, hvor den ældste kategori, 50+ årige, skiller sig ud ved at markant flere deltager ved at skrive, dele eller diskutere opslag om politik, end de andre alderstrin, der ofte afholder sig herfra. At like politiske opslag er dog væsentligt mere udbredt generelt, men er stadig mest udbredt blandt de ældste respondenter. Dette markerer dermed en væsentlig ulighed, der er statistisk signifikant og falder i tråd med Institut for Menneskerettigheder (2019), der oplevede at de ældste generationer dominerede politiske debatter på Facebook. Deres undersøgelse beskæftigede sig dog kun Facebook, og kunne derved ikke sige hvorvidt diskussionerne for de yngste havde flyttet sig til andre sociale netværkssider eller helt udeblev, men resultaterne fra denne undersøgelse tyder dog på det sidstnævnte. Selvom de yngre respondenter dog ikke deltager på denne vis, ses det i undersøgelsen af deres deltagelse på action-niveau, at de i høj grad deltager herigennem, hvor den yngste respondentgruppe har den procentvise største andel der deltager på action-niveau. Der kan hermed ses en væsentlig ulighed i politisk deltagelse på særligt expression-niveau mellem de forskellige alderstrin i undersøgelsen.

Politisk deltagelse mellem uddannelsesniveau

Noget kunne også tyde på, at der generelt opleves en ulighed i politisk deltagelse på sociale netværkssider blandt forskellige uddannelsesniveau (van Dijk, 2013, s. 40-45; Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37; Kalsnes et al., 2017), og derfor undersøges det også hvordan og i hvilken udstrækning, respondenter med forskellige uddannelsesniveauer deltager politisk i undersøgelsen. her skelnes der mellem følgende fire uddannelsesniveauer, henholdsvis grundskole/folkeskole, gymna-

sielle og erhvervsfaglige uddannelser, korte- og mellemlange videregående uddannelser, samt lange videregående uddannelser, der opdeles efter praksis af Danmarks Statistik (Danmarks Statistik, u. d.).

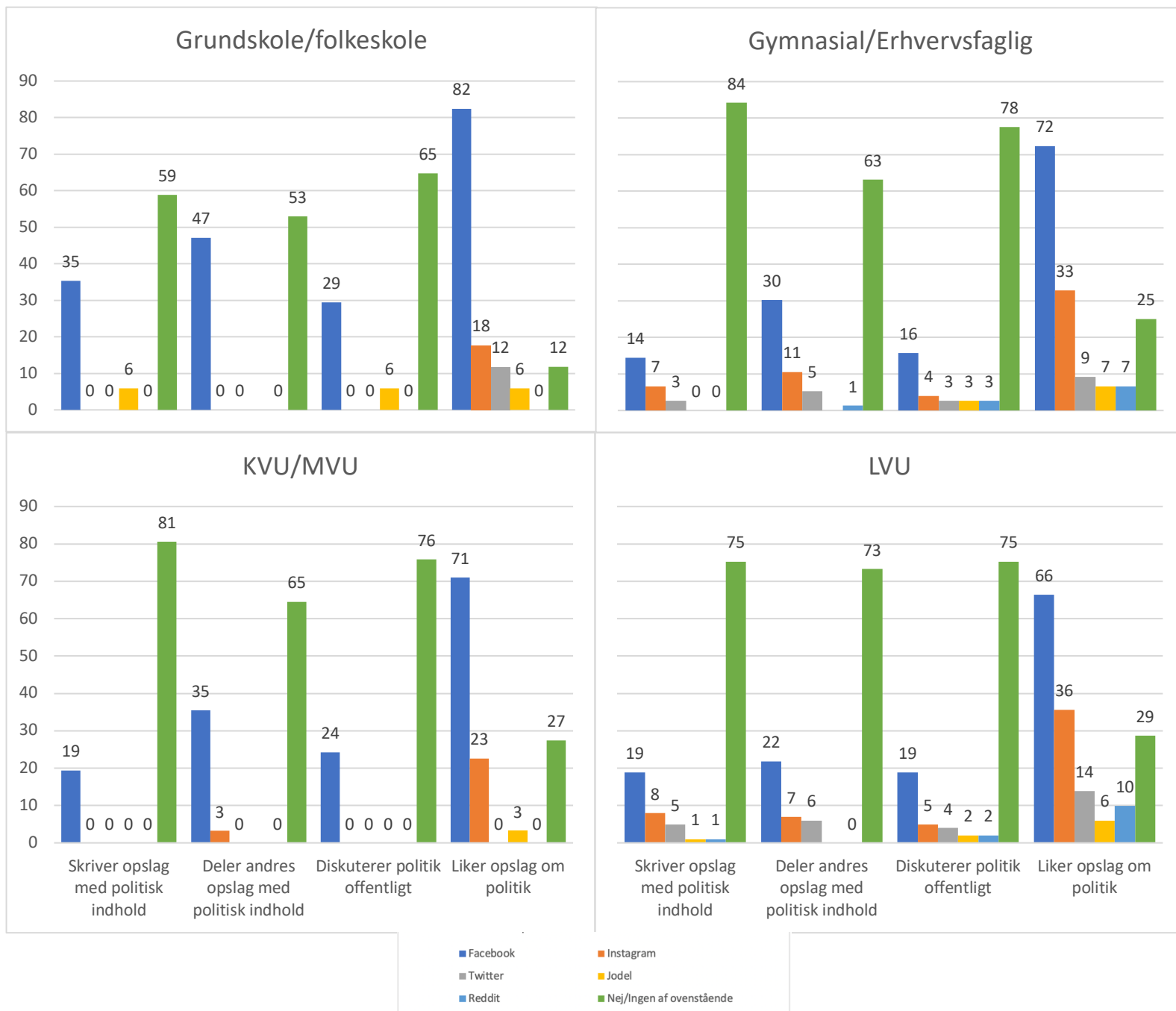
Figur 20: Politisk deltagelse på access-niveau i procent af uddannelsesniveau

I figur 20 herover ses respondenternes politiske deltagelse på access-niveau i procent per uddannelsesniveau, og her ses overordnet de samme tendenser mellem de forskellige uddannelsesniveauer. Omtrentligt lige mange fra hvert uddannelsesniveau bruger mindst én social netværksside til at følge

med i nyheder og følger politikere eller nyhedsmedier, og herudover opleves blot få variationer i hvilke sociale netværkssider de forskellige grupper bruger.

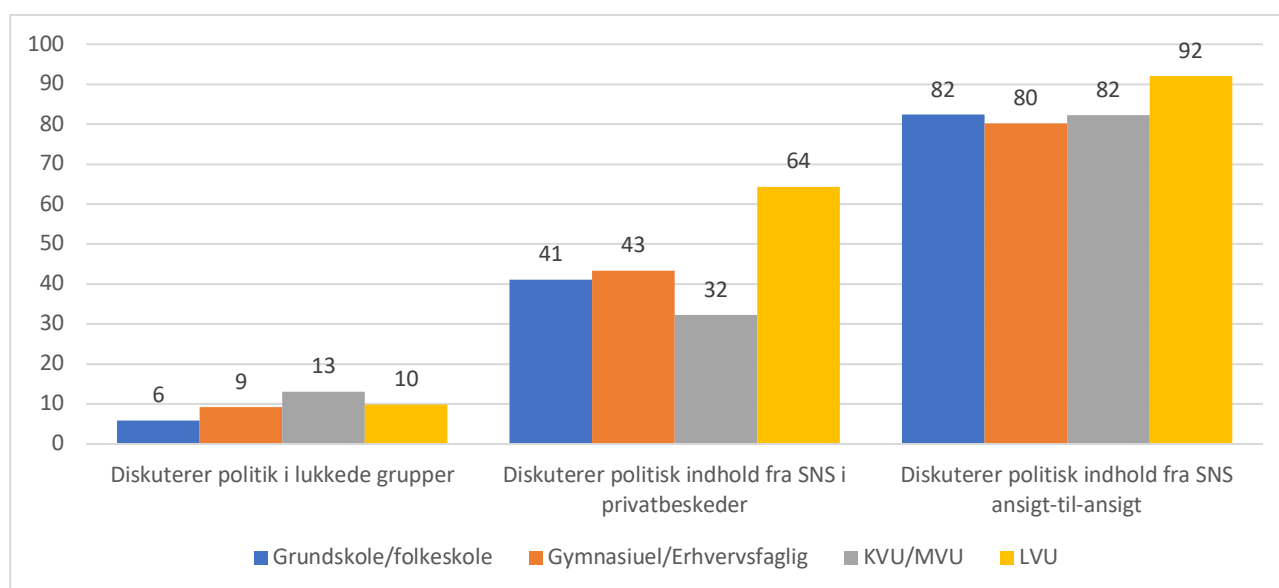
Figur 21: Politisk deltagelse på expression-niveau i procent af uddannelsesniveau, del 1

Figur 21 herover viser politisk deltagelse på expression-niveau i procent af de forskellige uddannelsesniveau, og her opleves interessante forskelle, ved at væsentligt flere med grundskoleniveau skriver, diskuterer og liker opslag om politik, hvilket stemmer godt overens med forskningen på området

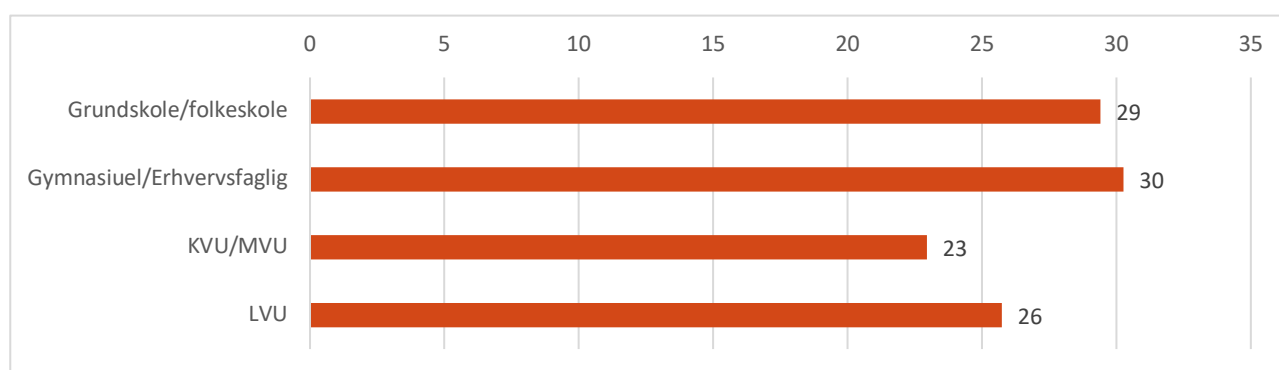
(Kalsnes et al., 2017; Institut for Menneskerettigheder, 2019, s. 31-37). Dog er uligheden ikke så stor, at der kan påvises en sammenhæng mellem uddannelsesniveau og deltagelse på expression-niveau, da p-værdien er 0,10, hvilket gør det tvivlsomt, hvorvidt der er tale om en reel sammenhæng. Der ses ikke samme ulighed mellem uddannelsesniveauerne i forhold til delinger af opslag, men herudover ses det, hvordan at den andel af dem med lange videregående uddannelser samt gymnasiale/erhvervsfaglige uddannelser, der skriver, deler eller diskuterer politiske opslag, gør dette over en væsentligt bredere vifte af sociale netværkssider.

Figur 22: Politisk deltagelse på expression-niveau i procent af uddannelsesniveau, del 2

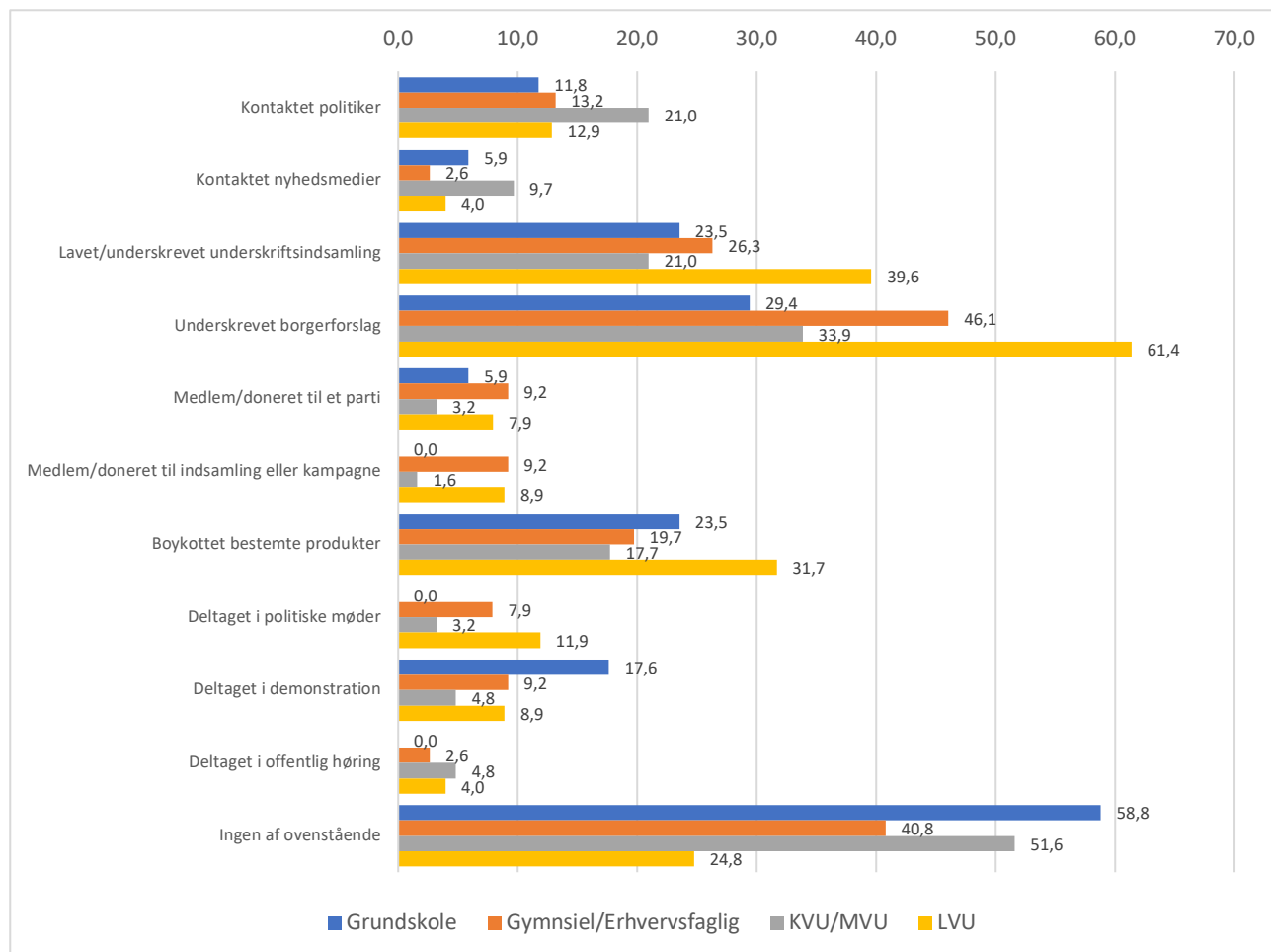
I figur 22 herover fremgår respondenternes politiske deltagelse på de resterende indikatorer for expression-niveauet opgivet i procent per uddannelsesniveau, og her opleves ikke væsentlige tegn på uligheder mellem uddannelsesniveauerne. De overordnede tendenser er de samme blandt de forskellige uddannelsesniveauer, men dog tyder det på, at respondenter med en lang videregående uddannelse hyppigere diskuterer politisk indhold fra sociale netværkssider, både i privatbeskeder og fysisk.

Figur 23: Politisk deltagelse på connection-niveau i procent af uddannelsesniveau

I figur 23 herover ses respondenternes politiske deltagelse på connection-niveau i procent af hvert uddannelsesniveau, og her opleves igen ikke markante forskelle. Størstedelen af respondenterne er ikke medlem af politiske fællesskaber eller aktivistgrupper på Facebook, og dette gør sig gældende for alle fire uddannelsesniveau.

Figur 24: Politisk deltagelse på action-niveau i procent per uddannelsesniveau

Figur 24 herover viser respondenternes politiske deltagelse på action-niveau i procent af hvert uddannelsesniveau, og her ses markante forskelle. Mens 75,2 % af respondenterne med lang videregående uddannelse har deltaget i mindst én af de nævnte handlinger herover, har blot 41,2 % af andelen med uddannelse på grundskole-niveau. Der er dog ikke en tydelig tendens til at deltagelse på action-niveau stiger med uddannelsesniveau, eftersom færre respondenter med kort- eller mellemlang videregående uddannelser deltager end de med gymnasie eller erhvervsfaglige uddannelser. Dette medfører også, at de enkelte handlinger procentmæssigt domineres af respondenter med gymnasie/erhvervsfaglig eller lang videregående uddannelse.

Der ses dermed enkelte tegn på uligheder i politisk deltagelse mellem forskellige uddannelsesniveau blandt respondenterne. Disse uligheder gør sig særligt gældende ved deltagelse på expression- og action-niveau, hvor henholdsvis flere og færre med grundskoleuddannelser deltager på denne vis, men da der ikke kan påvises en sammenhæng statistik, kan en reel ulighed ikke konkluderes.

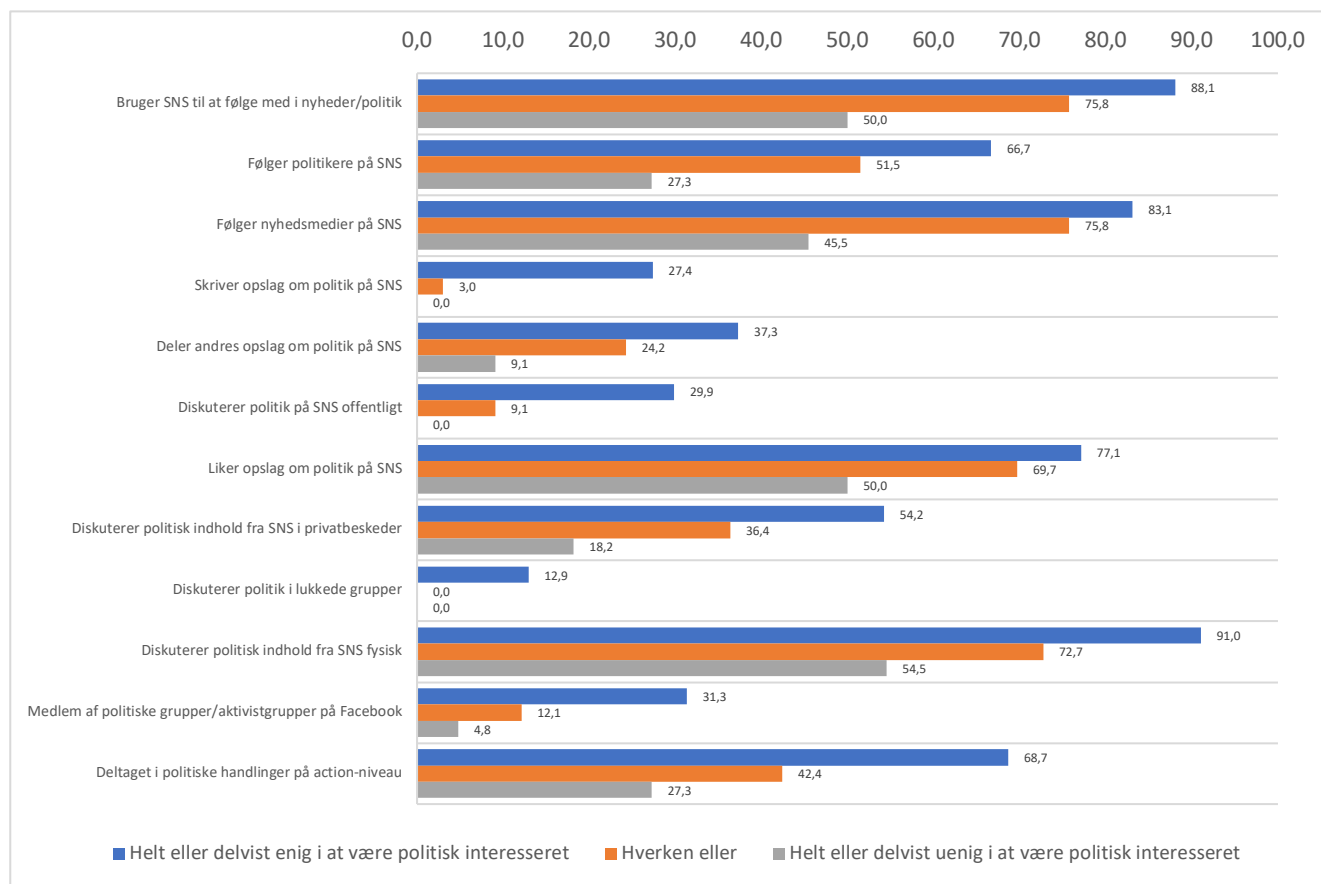
Potentielle årsager til uligheder

Der ses dermed uligheder i politisk deltagelse mellem forskellige alderstrin og uddannelsesniveauer blandt respondenterne i undersøgelsen, som gjorde sig gældende på særligt expression- og action-niveauerne af politisk deltagelse. I forbindelse med undersøgelsen blev der som nævnt spurgt ind til en række faktorer, der kan have betydning for den enkeltes politiske deltagelse, og derfor vil potentielle sammenhænge herimellem nu undersøges.

Politisk interesse

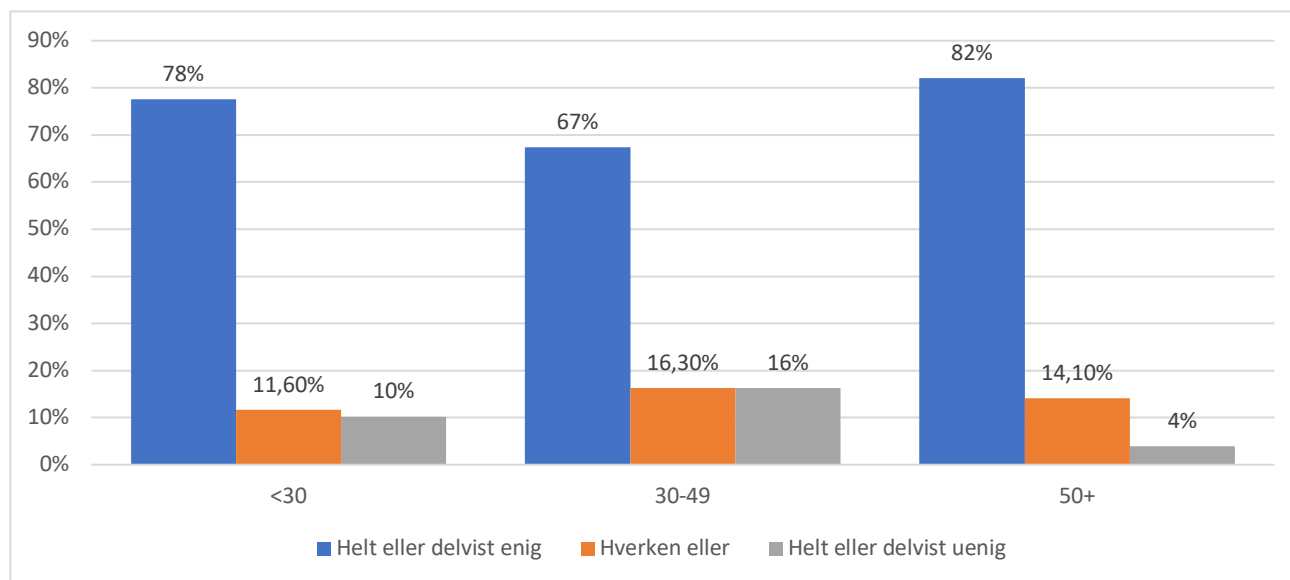
Politisk interesse er en af disse faktorer som forskningen har identificeret, som værende væsentligt for digital politisk deltagelse også i en kontekst af sociale netværkssider (Albrecht, 2006, s. 66 & 75-76; Kalsnes et al., 2017; Semaan et al., 2014, s. 1415-1418), og sammenhængen herimellem giver også god mening; man skal have en interesse i politik for at diskutere eller dele politisk indhold på sociale netværkssider. Denne sammenhæng undersøges også i denne undersøgelse.

Figur 25: Politisk deltagelse i procent af politisk interesse

I figur 25 herover vises respondenternes politiske deltagelse gennem de spørgsmål, der måler de fire forskellige niveauer af politisk deltagelse, uden opdelingen i sociale netværkssider, og opgivet i procent af hvert niveau af politisk interesse. Her ses en gennemgående tendens til at de respondenter med politisk interesse i højere grad deltager på alle niveauer, samt at den politiske deltagelse falder, i takt at med niveauet af politisk interesse gør det, hvilket antyder en klar sammenhæng, der også bekræftes statistisk. Forskellene i deltagelse mellem de tre grader af politisk interesse er generel ret markant, men udspiller sig i høj grad på de spørgsmål, der udgør expression-niveauet af politisk deltagelse, hvor der samtidig er tegn på uligheder mellem alderstrin. Derfor er det interessant hvorvidt forskelle i politisk interesse kan forklare disse uligheder.

Figur 26: Politisk interesse i procent af alderstrin

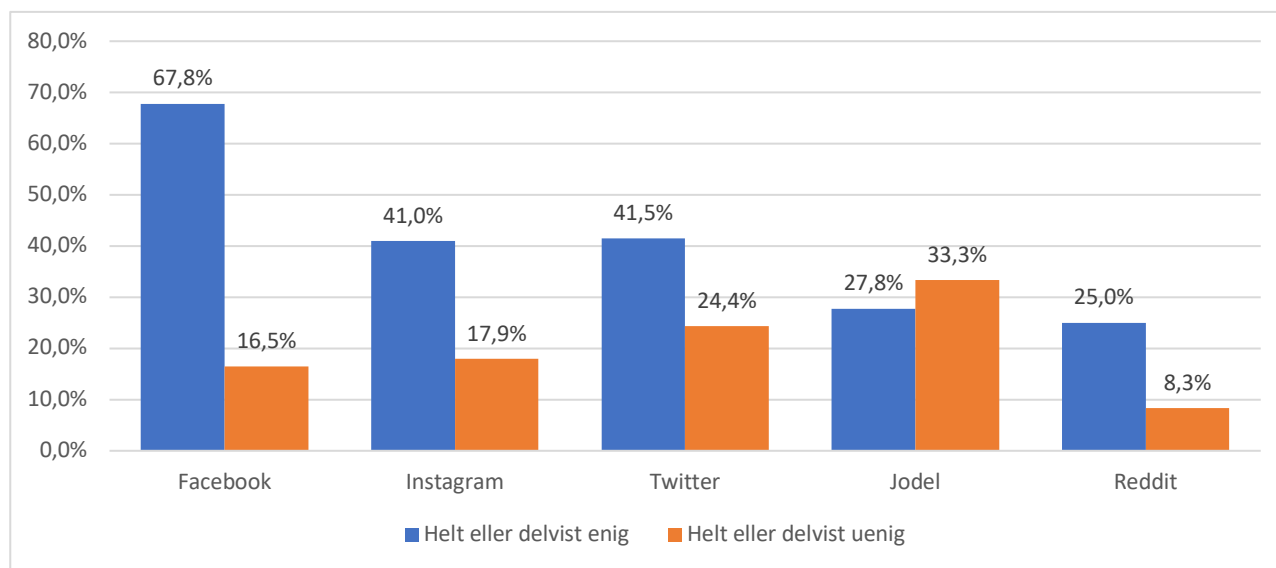

I figur 26 herover ses den politiske interesse blandt hver aldersgruppe, og her ser tendenserne rimelig ens ud. Færre af den ældste aldersgruppe er ikke politisk interesseret, men der ses ikke en stor ulighed i andelen af politisk interesseret mellem alderstrinene, og derfor tyder det ikke på, at det er en forskel i politisk interesse, der skaber uligheden mellem aldre. Dette bekræftes desuden statistisk, eftersom der fortsat findes en signifikant sammenhæng mellem alder og politisk deltagelse på expression-niveau ved respondenter med interesse i politik, og dermed skyldes denne ulighed ikke politisk interesse, selvom det kan ses, hvordan politisk interesse ofte medvirker til forøget deltagelse.

Holdninger til debatmiljø og tone

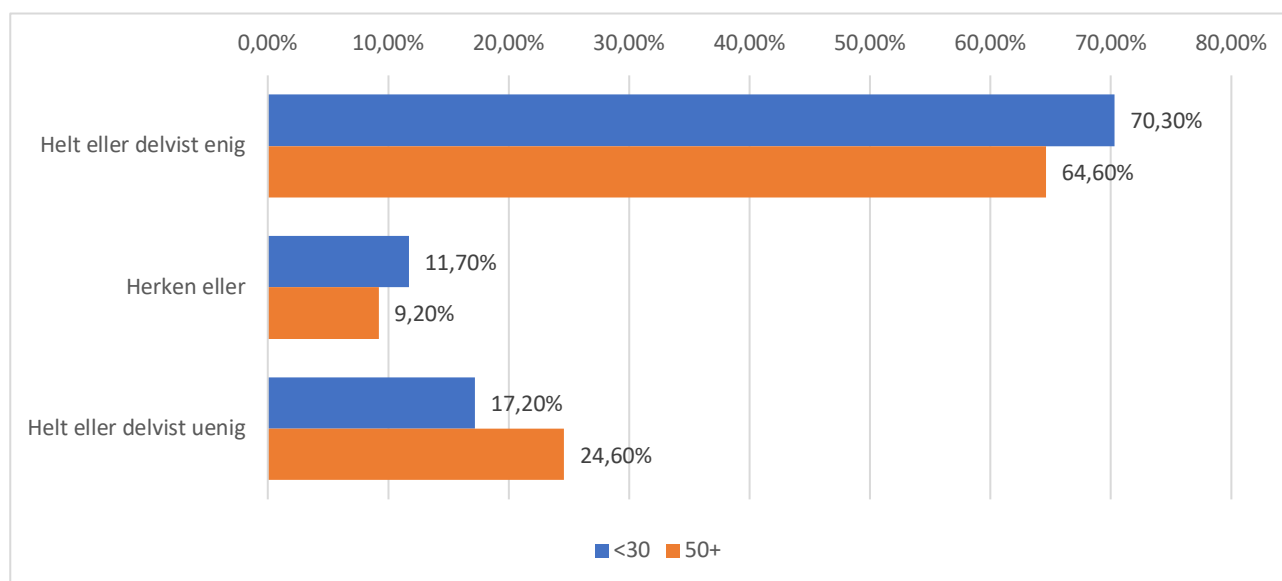
En anden faktor, der ofte påpeges som en årsag til manglende deltagelse, er en grov tone, der ofte plager debatter på sociale netværkssider.

Figur 27: Enighed i at "adfærden/tonen afholder mig fra at deltage i debatter", i procent af hver sociale netværksside

I figur 27 ses den andel, der enten er enige eller uenige i at adfærden eller tonen på den pågældende sociale netværksside, afholder dem fra at deltage i debatter om politik herigennem, i procent for brugere af hver sociale netværksside. Her ses det at adfærd og tone er et udpræget problem, der afholder mange fra at deltage i debatter, særligt på Facebook, hvor størstedelen er enige eller delvist enige heri. I figuren indgår kun enig/uenig, og det fremgår derfor ikke, at henholdsvis 20 % og 50 % af respondenter svarede "ved ikke" til dette spørgsmål ved Instagram og Reddit, hvilket betyder at mange er i tvivl eller at det varierer. Skaber disse problemer med adfærd og tone ulighederne i politisk deltagelse i forhold til alder og uddannelse?

Figur 28: Enighed i at "adfærden/tonen afholder mig fra at deltage i debatter på Facebook" i procent af aldersgruppe

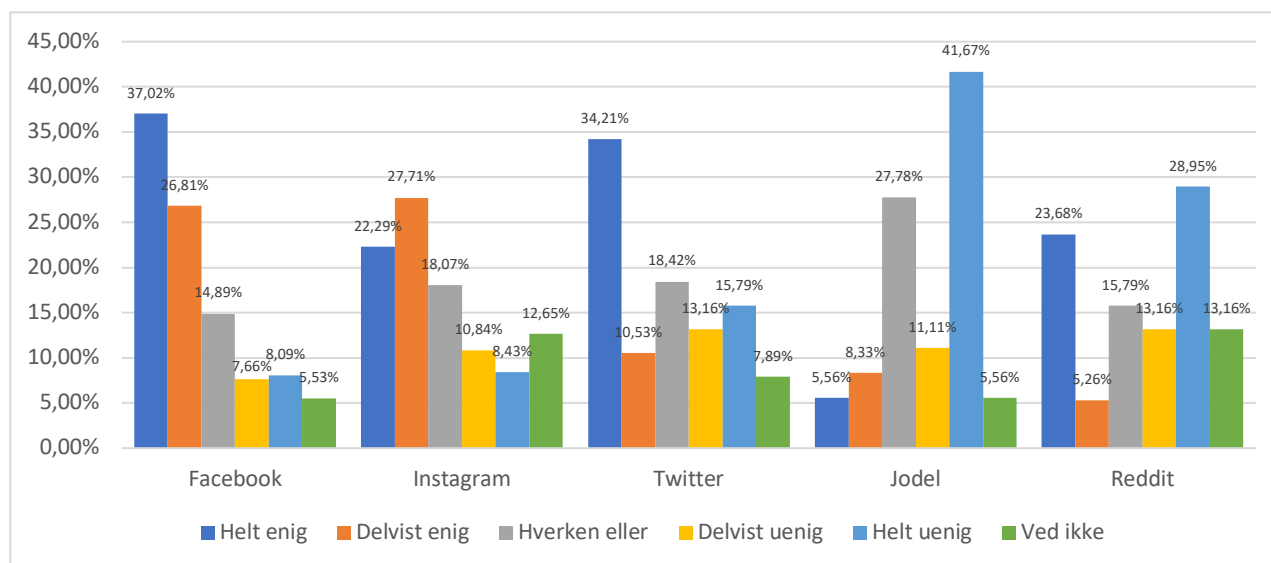

Figur 28 viser enigheden i at adfærd eller tonen afholder respondenten fra at deltage på Facebook i procent af hvert alderstrin. Her er inkluderet den yngste og ældste aldersgruppe, da der opleves den mest markante ulighed heriblandt, samt Facebook, da det er det mest udbredte blandt alle aldre. Her ses en lille forskel, hvor flere af de yngste er enige i at tonen afholder dem, mens flere af de ældre er uenige. Forskellen er dog ikke stor, og en sammenhæng herimellem kan ikke bekræftes på $<0,05$ -niveau, og derfor tyder det ikke på, at det er forskellige synspunkter på adfærd eller tone på Facebook, der skaber uligheden mellem aldre. Dette er interessant, eftersom Institut for Menneskerettigheder (2019) påpeger forskelle i generationers synspunkter på tonen i Facebook-debatter, som en væsentlig årsag til uligheder i politisk deltagelse (s. 6), men dette tyder ikke på at være gældende hos denne undersøgelses respondenter.

Context collapse og følelsen af offentlighed

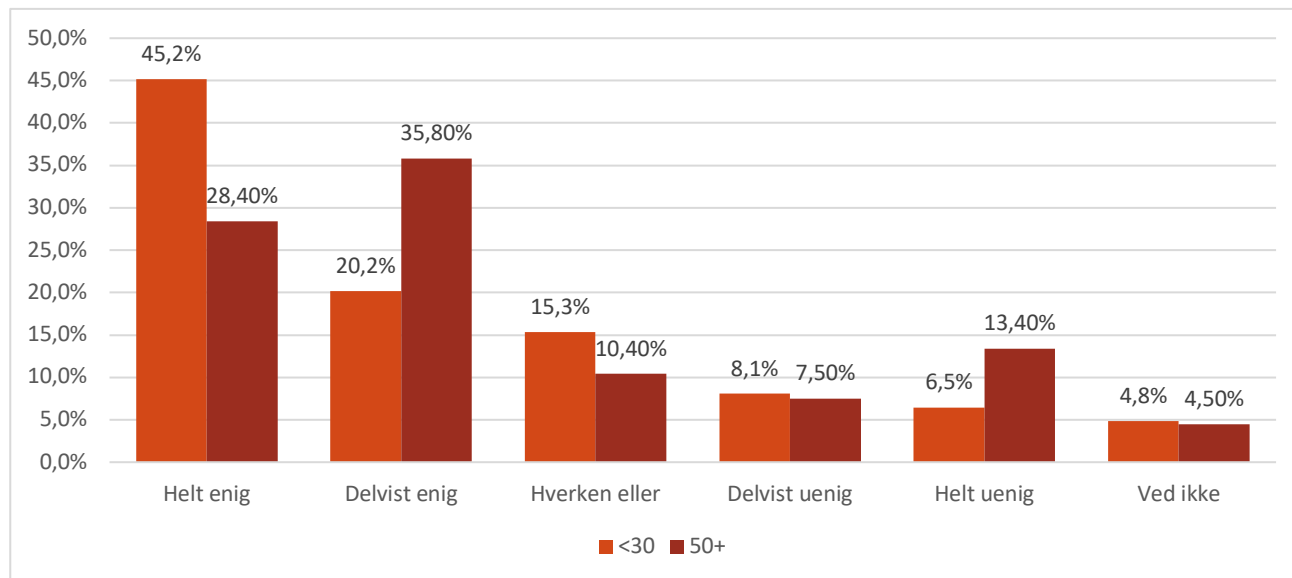
En tredje faktor der kan påvirke politisk deltagelse på sociale netværkssider, er context collapse og følelsen af offentlighed, eftersom disse kan begrænse mange i hvad de deler. Dette blev ligeledes spurgt ind til i undersøgelsen, og vil derfor analyseres.

Figur 29: Enighed i at offentlighed afholder dem i at dele indhold i procent af hver social netværksside

Figur 29 viser respondenternes enighed i at graden af offentlighed på de forskellige sociale netværkssider afholder dem fra at dele indhold i procent af andelen af brugere til hver netværksside. Her ses relativt store forskelle, hvor størstedelen er enige i, at offentligheden på de fleste sociale netværkssider ofte afholder dem fra at dele indhold, særligt på Facebook og Twitter hvor den største kategori er "helt enig". Det tyder på at være et udbredt problem, der afholder mange for at dele indhold. Kan dette være en årsag til de uligheder der opleves?

Figur 30: Enighed i at offentligheden afholder dem fra at dele indhold på Facebook, i procent af hver alderstrin

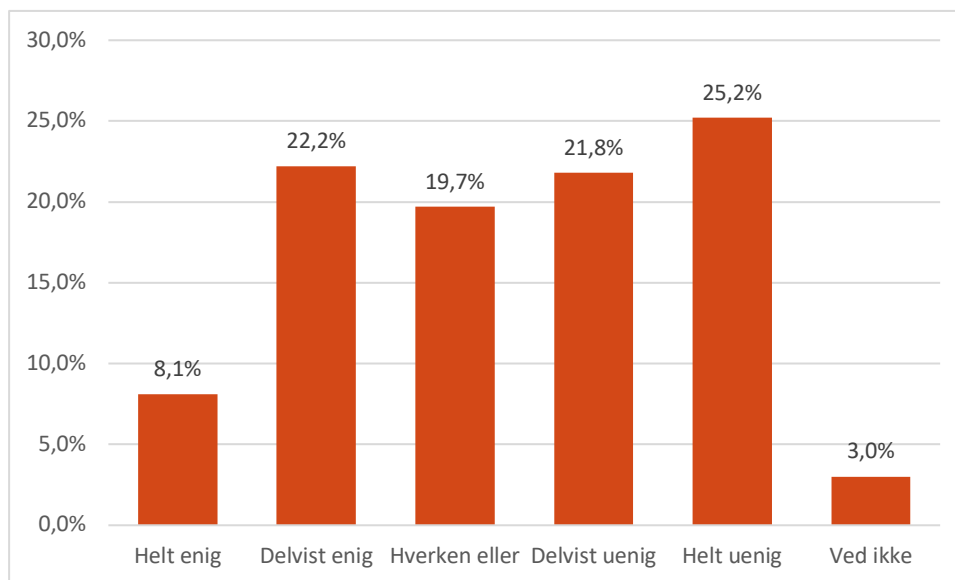

Figur 30 herover viser den procentvise andel af hvert alderstrins enighed i at følelsen af offentlighed ofte afholder dem fra at dele indhold på Facebook, og her tyder ikke på at være udbredte aldersforskelle. Omtrent lige mange af hver aldersgruppe er helt eller delvist enige, og det samme gør sig gældende for den uenige anpart, hvilket betyder at uligheden i politisk deltagelse mellem aldre ikke kan forklares ved context collapse/følelsen af offentlighed.

Internal political efficacy

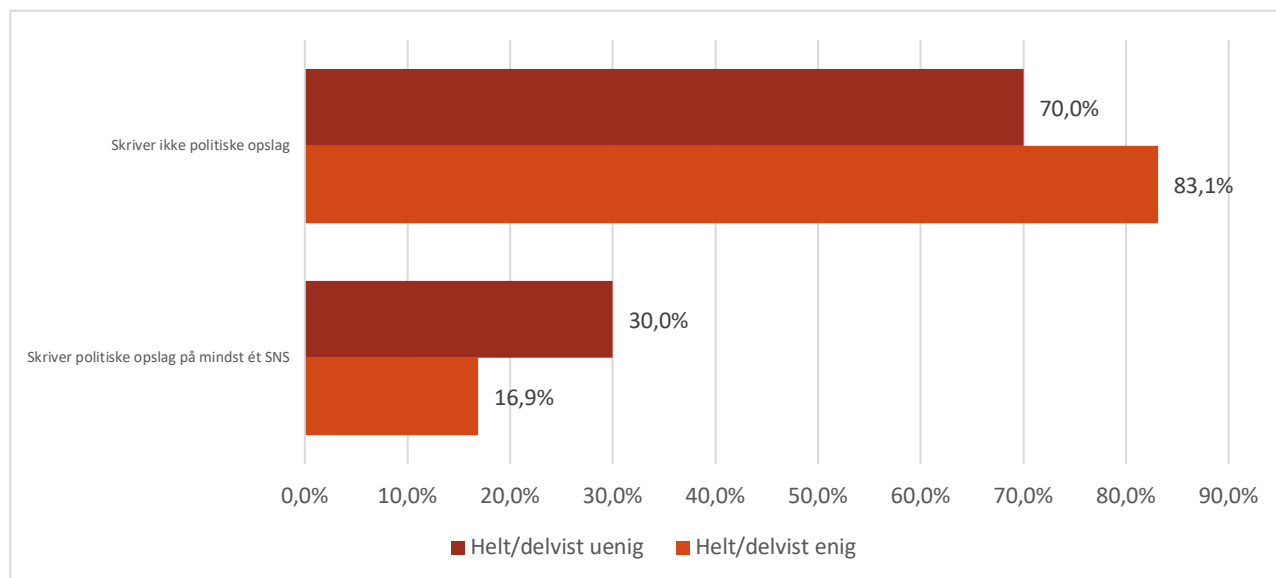
Internal political efficacy er endnu en faktor, der kan spille en rolle i politisk deltagelse på sociale netværkssider, og af denne årsag undersøges dette ligeledes.

Figur 31: Enighed i at føle man ikke ved nok til at skrive eller diskutere opslag om politik i procent

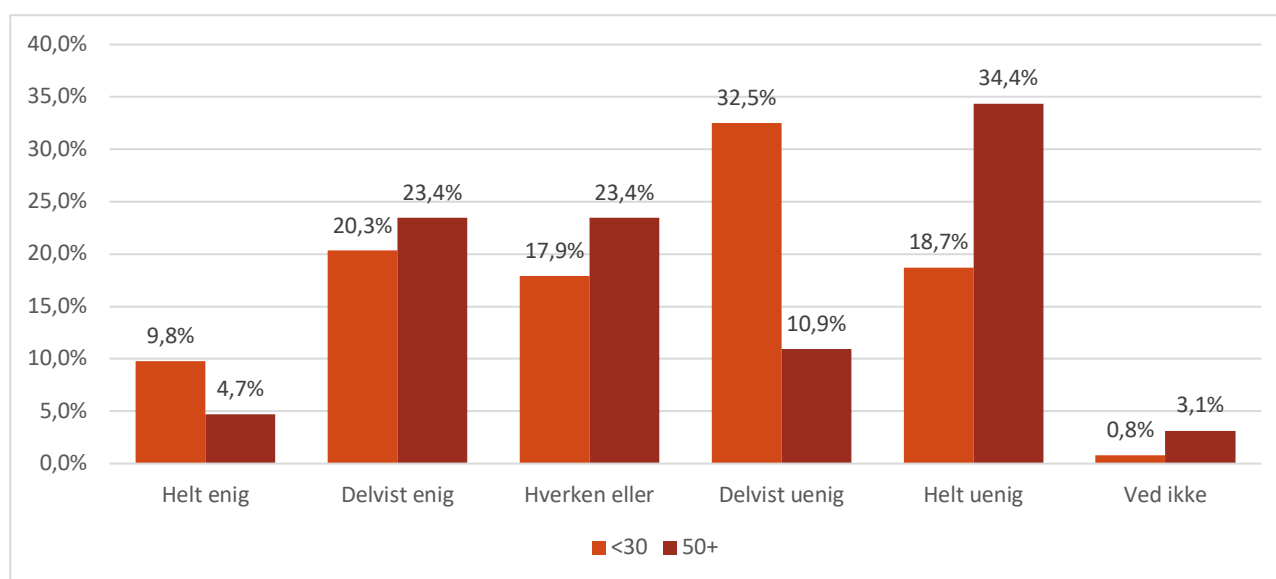
Figur 31 viser enigheden blandt respondenterne, i at føle at man ikke ved nok om politik eller det pågældende emne til at skrive opslag om eller diskutere politik på sociale netværkssider, og her ses blandede resultater. 30 % er helt eller delvist enige heri, mens 47,5 % er uenige, så størstedelen føler sig ikke tilbageholdt af sin internal political efficacy. Tendensen er dog ikke så klar, som ved en række andre variabler, og undersøges yderligere.

Figur 32: Enighed i at føle man ikke ved nok til at skrive eller diskutere opslag om politik opdelt efter om man skriver opslag om politik

Figur 32 viser andelen af dem, der er henholdsvis enige eller uenige i at følge sig begrænset af internal political efficacy opdelt efter om de skriver opslag om politik på sociale netværkssider eller ej. Markant flere af dem som skriver opslag om politik, er uenige i at føle sig begrænset af sin internal political efficacy, mens størstedelen af de som ikke laver opslag, er enige heri, og dette tyder dermed på, at internal political efficacy spiller en væsentlig rolle for politisk deltagelse på expression-niveau, hvilket også bekræftes statistisk gennem en χ^2 -test. Kan dette hænge sammen med aldersuligheden?

Figur 33: Enighed i at føle man ikke ved nok til at skrive eller diskutere opslag om politik opdelt efter alderstrin

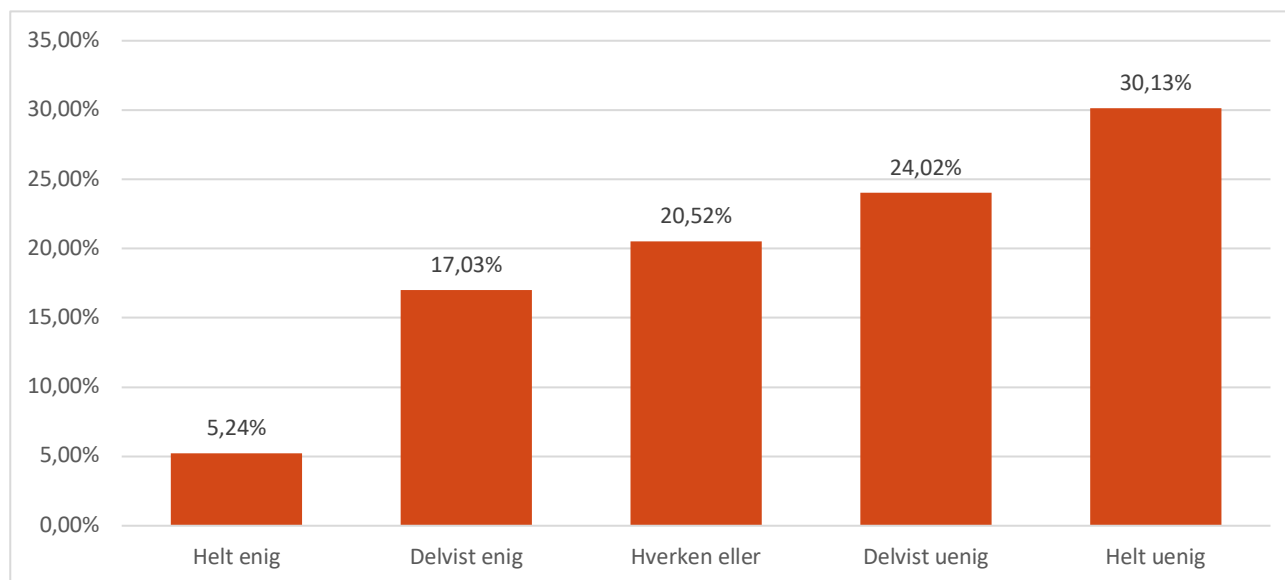

Figur 33 viser de yngste og ældste respondenters enighed i at de føler sig begrænsede af sin internal political efficacy, og dette tyder ikke på at kunne forklare den aldersmæssige ulighed. Omtrent lige store andele af de yngste og de ældste respondenter erklærer sig enige eller uenige i at være begrænsede af internal political efficacy, der er blot enkelte forskelle i hvor mange der er helt eller delvist uenige eller enige. Overordnet er der dog ikke væsentlige forskelle, og selvom internal political efficacy spiller en rolle for politisk deltagelse på expression-niveau, er det tvivlsomt at det er denne faktor, der skaber ulighed mellem de forskellige alderstrin.

Kultur

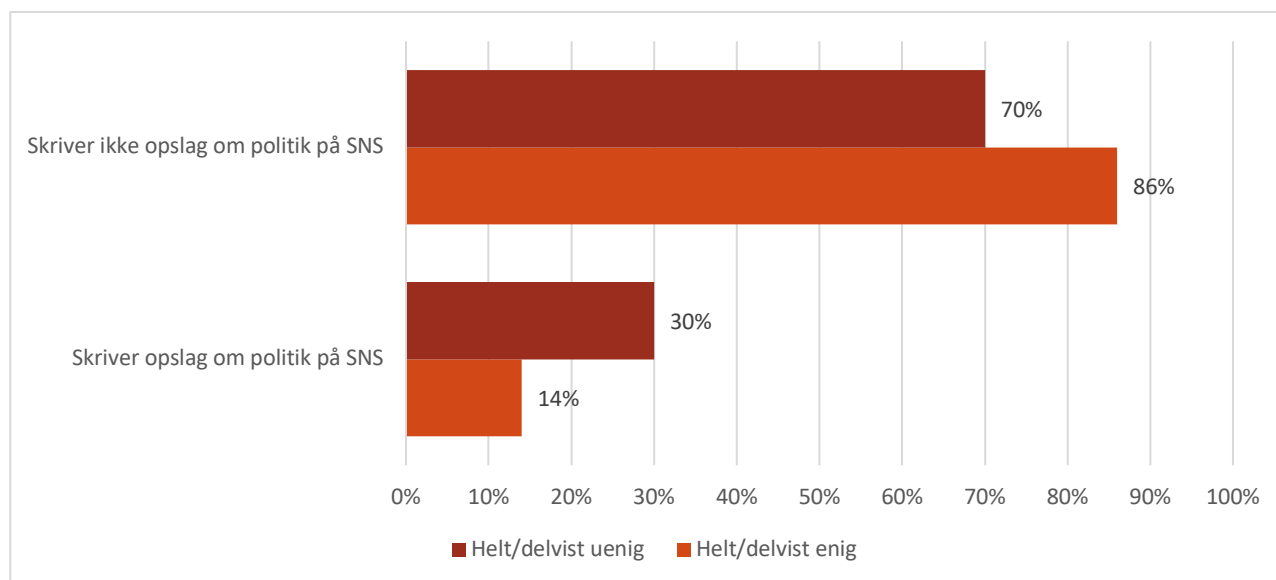
Et andet element som kan spille en rolle for politisk deltagelse på sociale netværkssider er kultur, idet normer og popularitet kan være medbestemmende for hvad man deler og hvor.

Figur 34: Enighed i at politik ikke hører hjemme på Facebook i procent af respondenter

Figur 34 viser respondenternes enighed i at politik ikke hører hjemme på Facebook i procent, og her ses at størstedelen er for, hvilket taler imod en udbredt kultur om ikke at dele politisk indhold på Facebook. Kun 22,3 % af respondenter er enige i at politik ikke hører hjemme på Facebook, men kan det være den andel, der samtidig afholder sig fra at dele politiske opslag på sociale netværkssider?

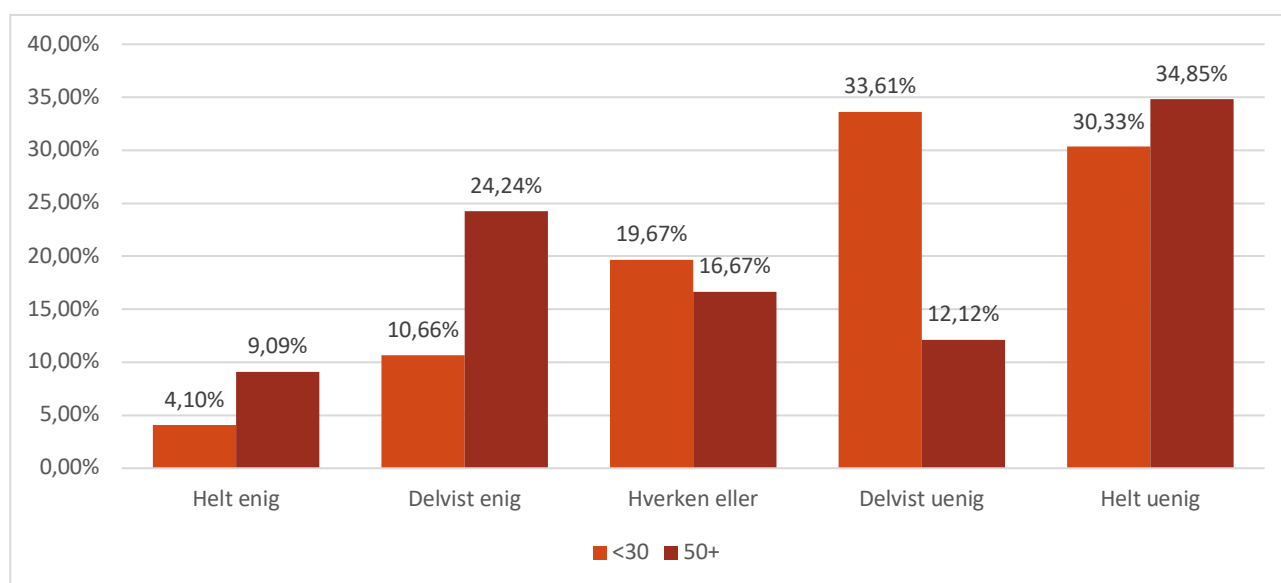
Figur 35: Andel der skriver opslag om politik på SNS, krydset med enighed i at politik hører hjemme på Facebook i procent.

Figur 35 opdeler besvarelserne fra figur 37 i hvorvidt respondenterne skriver opslag om politik på mindst én social netværksside, og her ses tegn på at kultur, har betydning for deltagelse på expression-niveau. Størstedelen af de der skriver opslag om politik, er samtidig uenige i at politik ikke hører

hjemme her, og samtidig er der væsentligt flere der ikke skriver opslag, som er helt eller delvist uenige heri, hvilket viser at opfattelsen af hvorvidt politik hører hjemme på Facebook, har en betydning for hvorvidt man vælger at skrive opslag. Selvom en sådan sammenhæng giver logisk mening, eftersom man ikke ville lave opslag om politik på Facebook, hvis man ikke syntes det hører sig hjemme her, er det interessant at påvise i undersøgelsen, da det er et eksempel på at kultur og normer er medbestemmende i ens politiske deltagelse på sociale netværkssider. Sammenhængen ses både tydeligt i figuren samt er statistisk signifikant med p-værdi væsentligt lavere end 0,05.

Figur 36 Enighed i at politik ikke hører hjemme på Facebook i procent af hver aldersgruppe

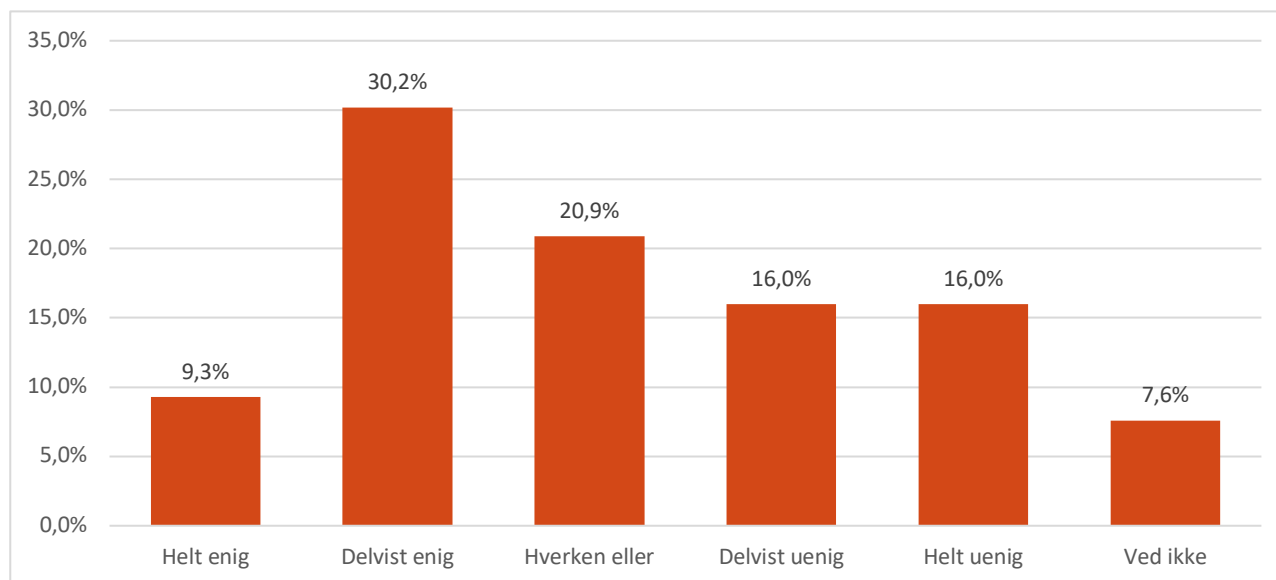

Figur 36 undersøger om der er sammenhæng mellem de respondenter, der er enige i at politik ikke hører hjemme på Facebook og alder. Her ses en tendens til, at størstedelen af de yngste respondenter er uenige heri, hvilket er overraskende eftersom de laver, deler og diskuterer politisk indhold væsentligt sjældnere end den ældste aldersgruppe. Selvom det tyder på, at kultur spiller en rolle for hvorvidt man skaber eller interagerer med politiske opslag på sociale netværkssider, tyder det samtidig på at de yngste respondenter bryder med denne tendens. Majoriteten af de yngste respondenter har dermed ikke noget i mod, at der er politisk indhold på Facebook, men bidrager sjældent selv hertil, og det tyder derfor ikke på, at kultur er skyld i uligheden mellem alderstrinene.

Sociale band

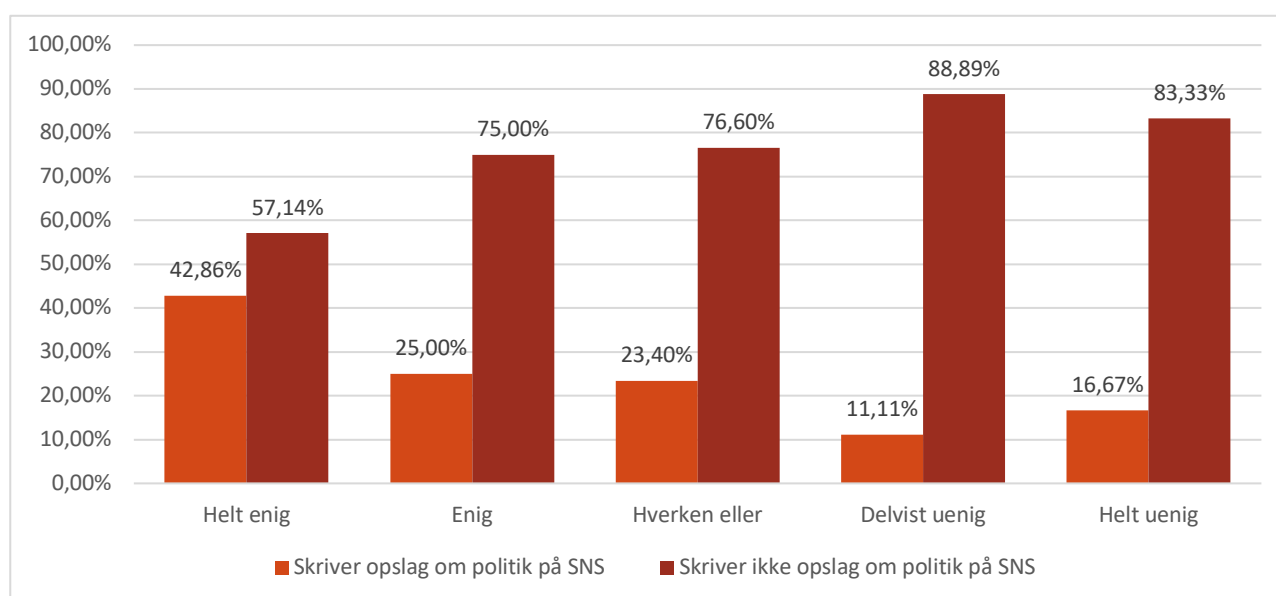
Derudover ses der også tegn på at sociale band kan spille en rolle for den enkeltes politiske deltagelse på sociale netværkssider, ved at venners politiske deltagelse kan normalisere denne type adfærd og herigennem sprede sig til andre, og derfor spørges der også ind til omgangskredsens adfærd.

Figur 37: Respondenternes omgangskreds' deltagelse på expression-niveau på Facebook i procent

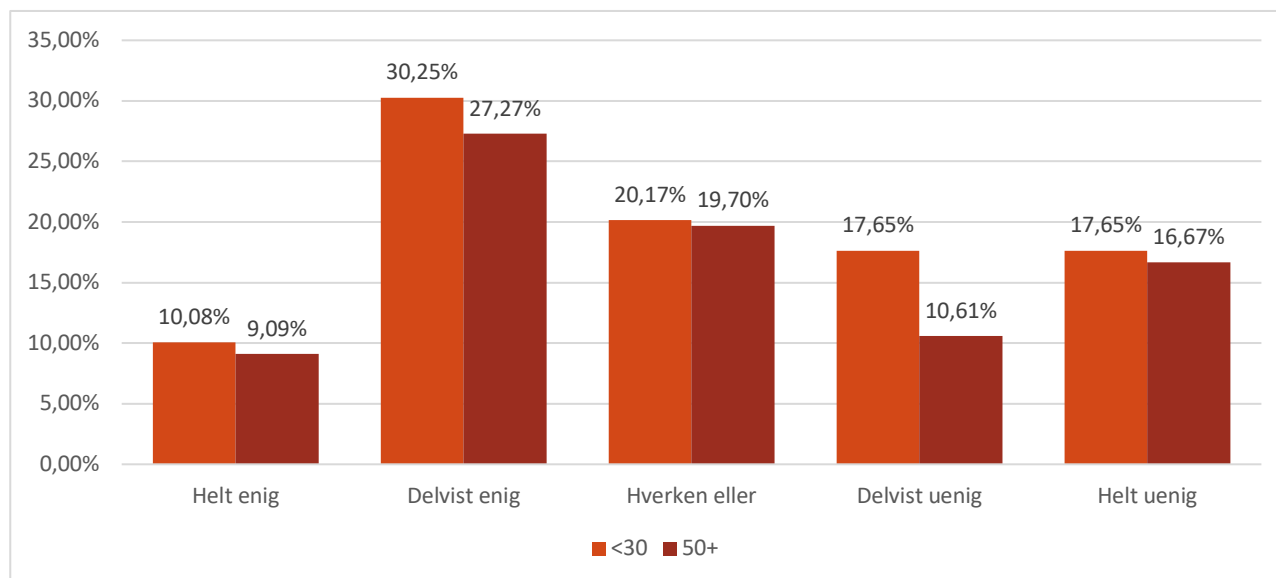
Figur 37 herover viser respondenternes enighed i, at deres omgangskreds deler politisk indhold eller diskuterer politik på Facebook, og her ses væsentligt større uenighed. Omkring 40 % er helt eller delvist enige, mens 32 % er uenige og samtidig placerer næsten 21 % sig i midter-kategorien, så selvom størstedelen er enige, er det ikke en stor føring. Men hvad betyder dette for respondenternes egne politiske deltagelse?

Figur 38: Andel der skriver politiske opslag på SNS, krydset med enighed i omgangskreds' politiske deltagelse på expression-niveau på Facebook

Figur 38 undersøger politisk deltagelse på expression-niveau samt opfattelsen af, at ens omgangskreds deltager således, og her tegner sig et billede af en sammenhæng. Selvom der er flest, der ikke laver politiske opslag generelt, er der væsentligt flere der gør, i "helt enig"-kategorien og omvendt i kategorierne for uenig. Dette antyder en sammenhæng, men denne kan dog ikke helt dokumenteres på $p < 0,05$ -niveau. Kan denne forklare uligheden mellem forskellige alderstrin?

Figur 39: Enighed i omgangskreds' politiske deltagelse på expression-niveau på Facebook i procent af aldersgruppe

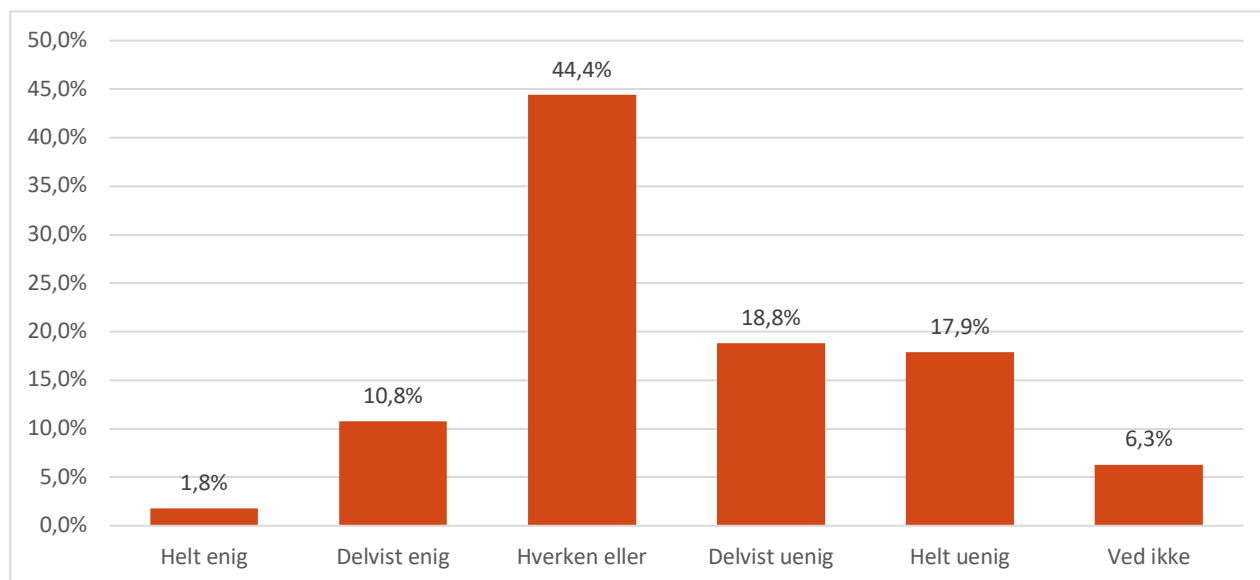

Figur 39 undersøger hvorvidt respondenternes enighed i omgangskredsens' politiske deltagelse på expression-niveau på Facebook kan hænge sammen med alder, og dette tyder ikke på at være tilfældet. Fordelingen ser relativt ens ud, udover at de ældste respondenter i højere grad har svaret "ved ikke", hvilket ikke er inkluderet i figuren, og derved er der procentvist færre af dem i hver kategori. Eftersom der ikke ses aldersmæssige forskelle i hvorvidt omgangskredsen deltager politisk på expression-niveau, er det usandsynligt at aldersuligheden skyldes dette.

Spiral of silence

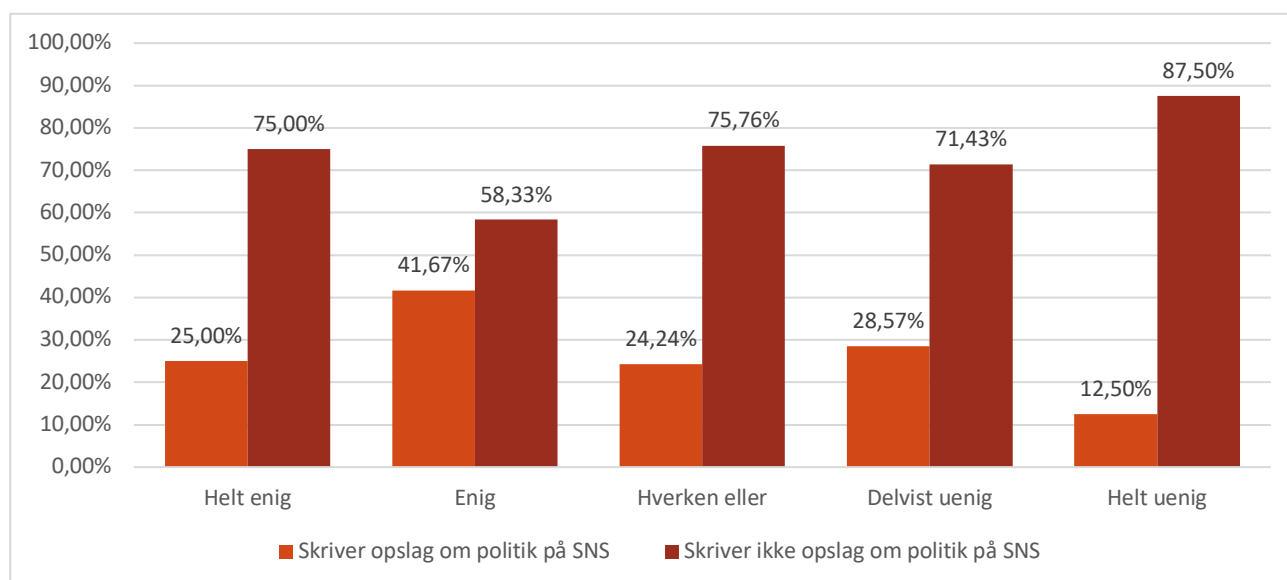
En sidste faktor der undersøges, er holdningsenighed eftersom teorien om the Spiral of Silence handler om, at minoritetsholdninger ofte forties, og derfor spørges der ind til, hvorvidt respondenterne føler, at de holdninger som de møder på sociale netværkssider stemmer overens med egne.

Figur 40: Respondenternes enighed i de fleste holdninger de møder på SNS i procent

Figur 40 viser i hvor høj grad respondenterne er enige i de fleste holdninger, som de møder på sociale netværkssider i procent, og hertil svarer de fleste "hverken eller". Selvom der er lidt flere uenige end enige respondenter (36,7 % og 12,6 % henholdsvis), placerer langt størstedelen sig i midten, hvilket kan være en indikation for at de fleste respondenter møder mange holdninger, som de både er enige og uenige med. Trods denne tendens, undersøges der for en sammenhæng med politisk deltagelse.

Figur 41: Respondenternes enighed i de fleste holdninger de møder på SNS i procent, krydset med andel der skriver politiske opslag på Facebook

Figur 41 undersøger for sammenhæng mellem det at skrive politiske opslag på Facebook, samt enighed i de fleste holdninger som mødes på sociale netværkssider, og her ses ikke umiddelbart tegn på en sammenhæng. Selvom der er flere fra "enig"-gruppen, der laver politiske opslag, ses ikke en

tilsvarende tendens for ”helt enig”, og det tyder derfor nærmere på en tilfældig variation. En χ^2 -test finder heller ikke tegn på sammenhæng herimellem og det tyder derfor ikke på, at the Spiral of Silence udspiller sig hos respondenterne i denne undersøgelse, da holdningsenighed ikke har en visbar effekt på politisk deltagelse på et offentligt expression-niveau.

Diskussion

Der ses dermed at politisk deltagelse på sociale netværkssider varierer markant på de forskellige niveauer, hvor access- og action-deltagelse generelt er ret udbredt, connection-deltagelse ses hos de færrest, mens expression-deltagelse varierer, hvor de fleste afholder sig fra at skrive, dele og diskutere politiske opslag, men gerne liker opslag og diskuterer dem privat med venner. Men er det reelt tale om, at meget få af respondenter skriver opslag om politik?

Få der politisk deltager, eller bare få der laver opslag?

Kulturstyrelsens årlige opgørelse over mediernes udviklinger har de seneste år rapporteret et fald i egenproduceret indhold på Facebook, der som nævnt er den mest populære sociale netværksside blandt danskerne (Kulturstyrelsen, 2020, s. 18-22). Dette gør sig både gældende i en sådan forstand at færre deler opslag herigennem og de som gør, gør det samtidig sjældnere (ibid.), hvilket kan spå tvivl om hvorvidt undersøgelsens respondenter blot laver få opslag omkring politik specifikt, eller der er tale om en mere generel tendens, hvor meget få respondenter egentligt laver opslag på Facebook. Med andre ord kunne den lave deltagelse gennem indholdsskabelse blot skyldes at få faktisk skaber indhold på Facebook, nærmere end at der er tale om et problem med politik specifikt?

Dog viser deres undersøgelse at omtrent 80 % laver opslag på Facebook (ibid.), hvilket er en markant højere andel end andelen af respondenter, der laver opslag om politik i denne undersøgelse, og det er derfor tvivlsomt, at disse effekter korrelerer. Deres undersøgelse viser desuden, at mens Facebook oplever en faldende aktivitet målt på mængden af danskere, der laver opslag herigennem, stiger denne for både Instagram og Snapchat (ibid.), hvilket kan være den effekt der ses hos de yngste respondenter i denne undersøgelse, da de i højere grad benytter sig af Instagram.

Mangler LinkedIn?

Det er tredje mest udbredt, og flere respondenter nævnte at det er et forum for politisk debat for dem, men ofte fra et arbejdsmæssigt synspunkt. Helt klart relevant at vise

Et andet emne der er relevant at påpege, er den sociale netværksside, LinkedIn, der er den anden mest udbredte platform blandt danskerne (ibid., s. 13), og samtidig viser sig at udgøre en platform for politisk deltagelse for nogen.

I slutningen af spørgeskemaet havde respondenterne mulighed for at skrive i et tekstfelt, hvis de havde nogle spørgsmål eller tilføjelser til det hele, og her angav tre respondenter, at de følte at LinkedIn manglede. En uddybede endda og forklarede at det ofte var en platform for politiske debatter, dog ofte fra en professionel synsvinkel af hvad forskellig ny lovgivning har af betydning for personens branche, men udvikler sig ofte til en mere generel diskussion af lovgivningen.

Set i dette lys burde LinkedIn utvivlsomt have været inkluderet i undersøgelsen. Når flere påpeger at den ligefrem mangler, tyder det på at udgøre en væsentlig platform for politisk deltagelse, men eftersom LinkedIn ikke er indgået i noget læst litteratur på området, og skribentens egne erfaringer med det er rent professionelt og apolitisk, blev det ikke vurderet som en platform til udbredt politisk brug.

Betydningen for demokratiet?

Denne undersøgelse blev indledt ud fra et deliberativt ideal omkring at nye kommunikationsmuligheder i sociale netværkssider, skaber muligheder for et mere deliberativt demokrati; hvad er betydningen af denne undersøgelses resultater for demokratiet set i dette lys?

Ud fra Habermas' tanker omkring deliberativt demokrati og den borgerlige offentlighed, ville han utvivlsomt være kritik overfor det faktum, at den store brede diskussion udebliver. Når majoriteten af respondenterne vælger ikke at deltage i store brede debatter om politik, der ellers var én af styrkerne ved sociale netværkssider, går dette nye potentiale tabt. Dog oplever så mange af respondenterne dog også udprægede problemer med tonen eller folks adfærd i debatterne, at det er tvivlsomt hvorvidt en bredere deltagelse ville skabe en ideal borgerlig offentlighed.

Uanset er den store generelle politiske deltagelse på flere niveauer et positivt tegn for demokratiet. Størstedelen af respondenterne følger med i nyheder på sociale netværkssider, og selvom de fleste ikke skriver, deler eller diskuterer politisk indhold offentligt herigennem, danner indhold fra sociale netværkssider ofte udgangspunkt for politiske diskussioner i mere private rammer generelt, hvilket er positivt, især set i lyset af, at det ikke tyder på at disse respondents politiske handlinger udebliver. Selvom der dermed ikke tyder på at sociale netværkssider udgør en ny borgerlig offentlighed i Habermas' ideal, ses det hvordan disse nye kommunikationsmuligheder blandt andet benyttes som en bekvem og uformel adgang til nyheder og politik, der starter diskussioner privat som kan bidrage til at borgere finder eller forfiner sine politiske holdninger.

Konklusion

Denne undersøgelse har belyst politisk deltagelse på sociale netværkssider for at komme tættere på, hvordan man kan belyse og forklare de uligheder som forskning identificerer heri på baggrund af blandt andet køn, alder og uddannelsesniveau.

Dette er gjort gennem en bred definition af politisk deltagelse, kombineret med en række indikatorer for faktorer, som undersøgelser tyder på, spiller en væsentlig rolle i forhold til borgeres politiske udfoldelser på sociale netværkssider.

Her ses det at politisk deltagelse på access-niveau, hvilket handler om at bruge sociale netværkssider til at følge med i nyheder og politik, er ret udbredt generelt blandt respondenterne. Politisk deltagelse på expression-niveau, der handler om at udtrykke sine politiske holdninger på varierende vis, er væsentligt mere blandet, hvor størstedelen af respondenterne afholder sig fra deltagelsesformer med høj synlighed, såsom at skrive eller diskutere opslag med politisk indhold. Deltagelsesformer såsom at like politiske opslag eller diskutere politiske opslag privat i enten privatbeskeder eller fysisk er dog i høj grad udbredt generelt. Deltagelse på connection-niveau handler om at finde politiske fællesskaber på sociale netværkssider, og denne tyder ikke på at være udbredt blandt respondenterne. Deltagelse på action-niveau er udbredt hos størstedelen, hvilket handler om målorienterede politiske handlinger.

I forhold til disse typer politisk deltagelse opleves ikke de uligheder, som forskningen antyder udspiller sig mellem køn og uddannelsesniveau, dog ses en væsentlig ulighed i deltagelse på expression-niveau mellem alderstrin, hvor respondenter med en alder over 50 er signifikant mere tilbøjelige til at lave, dele eller diskutere politisk indhold på sociale netværkssider end yngre respondenter. Hvorvidt de andre uligheder ikke udspiller sig i en dansk kontekst, er uvist, eftersom stikprøven i denne undersøgelse ikke er repræsentativ for den brede befolkning.

Undersøgelsen identificerede flere faktorer, der spiller en rolle for politisk deltagelse på sociale netværkssider. Politisk interesse tyder på at spille en væsentlig rolle for politisk deltagelse på alle niveauer, men kan dog ikke forklare den målte ulighed i forhold til alder. Mange respondenter rapporterer at tonen og folks adfærd på sociale netværkssider afholder dem fra at deltage politisk, men en undersøgelse heraf, tyder ikke på at afholde mange. Context collapse eller følelsen af offentlighed spiller ligeledes en markant rolle, men kan ligesom politisk interesse heller ikke forklare aldersuligheden. Internal political efficacy og problemer med denne tyder også på at afholde mange fra at deltage, men kan heller ikke forklare aldersuligheden. Det samme gør sig gældende for kultur på sociale netværkssider, hvor en andel af respondenterne føler at politik ikke hører til på sociale netværkssider,

hvilket hæmmer deres deltagelse. Dog ses det også at faktorer såsom politiske debatter på sociale netværkssider blandt omgangskredsen samt holdningsenighed i forbindelse med Spiral of Silence ikke kunne påvise en effekt på politisk deltagelse blandt respondenterne. Hermed ses en række faktorer, der alle har påvist en effekt på politisk deltagelse, men dog er det bemærkelsesværdigt at ingen af dem kan forklare uligheden i forhold til alder. Hvorvidt dette betyder at en anden uset variabel spiller ind, eller at de alle har en så lille effekt på aldersuligheden, at den ikke kan påvises statistisk, men sammenlagt påvirker en del, kan ikke afgøres herudfra.

Ud fra et deliberativt ideal er det utvivlsomt problematisk, at størstedelen af respondenterne ikke deltager i politiske debatter eller på anden vis udtrykker politiske holdninger offentligt på sociale netværkssider, men set i lyset af en udbredt generel deltagelse på mindre offentlige måder, er det positivt hvordan sociale netværkssider udgør en uformel adgang til nyheder og politiske diskussioner med venner hos respondenterne, der muligvis ellers ikke ville være opstået.

Eftersom denne undersøgelses stikprøve ikke er repræsentativ, kan det ikke konkluderes at ovennævnte tendenser gør sig gældende for en bredere befolkning, men undersøgelsen bidrager med en model til at undersøge politisk deltagelse på sociale netværkssider og mulige uligheder heri, samt en række faktorer, som tyder på at spille en væsentlig rolle herfor.

Bilag

Bilag 1. Oversigt over spørgeskema

Velkommen og tak for din interesse for at deltage i undersøgelsen.

Dette spørgeskema omhandler sociale medier og politisk deltagelse. Du vil derfor blive spurgt ind til din brug af forskellige sociale medier og dine oplevelser herved. Undersøgelsen har til formål at afdække, hvad der får nogle i samfundet til at deltage politisk på sociale medier, mens andre afholder sig herfra.

Ved at deltage i spørgeskemaet, giver du samtykke til at dine besvarelser må indgå i undersøgelsen. Hele undersøgelsen er anonym og dine besvarelser vil udelukkende bruges i forbindelse med denne undersøgelse. Undersøgelsen er en del af mit speciale i samfundsfag på Aalborg Universitet, og hvis du har nogen spørgsmål, kan du kontakte mig på wbrand15@student.aau.dk.

Til slut i undersøgelsen vil du blive anmodet om at indtaste din mail-adresse, hvis du ønsker at deltage i lodtrækningen om to biograf-billetter. Dette er frivilligt, og din mail vil udelukkende benyttes til at kontakte dig, hvis du vinder. Det er dog et krav, at du bruger sociale medier for at kunne deltage.

Først spørges der ind til en række baggrundsoplysninger om dig, og derefter oplystes en række udsagn, hvori du skal angive din enighed.

God fornøjelse.

Hvilket køn er du?

- ☐ Kvinde
- ☐ Mand
- ☐ Andet

Hvor gammel er du?

Hvad er dit højeste fuldførte uddannelsesniveau?

- ☐ Grundskole/Folkeskole
- ☐ Gymnasial uddannelse
- ☐ Erhvervsfaglig uddannelse
- ☐ Adgangsgivende uddannelsesforløb
- ☐ Kort videregående uddannelse

17.12.2020 21:37

- ☐ Mellemlang videregående uddannelse
- ☐ Bacheloruddannelse
- ☐ Lang videregående uddannelse
- ☐ Ph.d. og forskeruddannelse
- ☐ Andet/ved ikke

I hvilken region bor du?

- ☐ Nordjylland
- ☐ Midtjylland
- ☐ Syddanmark
- ☐ Sjælland
- ☐ Hovedstaden

I hvor høj grad er du enig i følgende: Jeg er politisk interesseret

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Hvilke af følgende sociale medier bruger du?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Jodel
- ☐ Reddit
- ☐ Ingen af ovenstående

Følgende spørgsmål handler om din brug af sociale medier i forbindelse med politik og nyheder. Der spørges derfor ind til nogle konkrete vaner, hvor du skal angive, om du gør følgende på disse sociale medier.

Bruger du nogle af følgende sociale medier til at følge med i politik og nyheder?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram

17.12.2020 21.37

- ☐ Twitter
- ☐ Jodel
- ☐ Reddit
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Følger du politikere på følgende sociale medier?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Følger du nyhedsmedier på følgende sociale medier?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Skriver du opslag med politisk indhold på følgende sociale medier?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Jodel
- ☐ Reddit
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Deler du andres opslag med politiske indhold på din profil på følgende sociale medier?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Reddit
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Diskuterer du politik på følgende sociale medier offentligt?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Jodel
- ☐ Reddit

17.12.2020 21.37

☐ Nej/Ingen af ovenstående

Kan du finde på at like/synes godt om opslag omkring politik på følgende sociale medier?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Jodel
- ☐ Reddit
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Kan du finde på at like/synes godt om kommentarer til et opslag omkring politik på følgende sociale medier?

- ☐ Facebook
- ☐ Instagram
- ☐ Twitter
- ☐ Jodel
- ☐ Reddit
- ☐ Nej/Ingen af ovenstående

Diskuterer du politik på Facebook i lukkede grupper?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Diskuterer du politisk indhold fra sociale medier i privatbeskeder med folk du kender, eks. venner, familie eller kollegaer?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Diskuterer du politisk indhold fra sociale medier ansigt-til-ansigt med folk du kender, eks. venner, familie eller kollegaer

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Er du medlem af politiske grupper eller fællesskaber på Facebook, eksempelvis grupper til politiske debatter eller aktivistgrupper for/imod bestemte tiltag?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

17.12.2020 21.37

Indenfor det seneste år, har du så gjort følgende for at påvirke politiske repræsentanter, beslutninger, lovgivning eller lignende?

- ☐ Kontaktet en politiker i en enten Folketinget, Regionsrådet eller Byrådet (både på sociale medier samt udenfor)
- ☐ Kontaktet nyhedsmedier
- ☐ Lavet eller underskrevet en underskriftsindsamling (både fysisk eller digitalt)
- ☐ Underskrevet et borgerforslag
- ☐ Været medlem eller doneret til et politisk parti
- ☐ Været medlem eller doneret til en indsamling eller kampagne
- ☐ Boykottet bestemte produkter for politiske, etiske eller miljømæssige årsager
- ☐ Deltaget i politiske møder
- ☐ Deltaget i en demonstration
- ☐ Deltaget i en offentlig høring
- ☐ Ingen af ovenstående

Hvor enig er du i følgende:

Folks adfærd i debatter/tonen på Facebook er problematisk

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Folks adfærd i debatter/tonen på Instagram er problematisk

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Folks adfærd i debatter/tonen på Twitter er problematisk

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig

17.12.2020 21.37

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Folks adfærd i debatter/tonen på Jodel er problematisk

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Folks adfærd i debatter/tonen på Reddit er problematisk

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Jeg afholder mig fra at deltage i debatter om politik eller dele politisk indhold på Facebook på grund af folks adfærd/tonen

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Jeg afholder mig fra at deltage i debatter om politik eller dele politisk indhold på Instagram på grund af folks adfærd/tonen

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Jeg afholder mig fra at deltage i debatter om politik eller dele politisk indhold på Twitter på grund af folks adfærd/tonen

☐ Helt enig

17.12.2020 21.37

- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg afholder mig fra at deltage i debatter om politik eller dele politisk indhold på Jodel på grund af folks adfærd/tonen

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg afholder mig fra at deltage i debatter om politik eller dele politisk indhold på Reddit på grund af folks adfærd/tonen

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Internettet vil altid være præget af en grov tone

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Vælg det felt hvor der står gul.

- ☐ Grøn
- ☐ Lilla
- ☐ Gul
- ☐ Rød
- ☐ Blå

Facebook og det indhold der deles herpå er offentligt

17.12.2020 21.37

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Instagram og det indhold der deles herpå er offentligt

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Twitter og det indhold der deles herpå er offentligt

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jodel og det indhold der deles herpå er offentligt

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Reddit og det indhold der deles herpå er offentligt

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

17.12.2020 21.37

Jeg afholder mig ofte fra at dele indhold på Facebook, fordi det føles meget offentligt.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg afholder mig ofte fra at dele indhold på Instagram, fordi det føles meget offentligt.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg afholder mig ofte fra at dele indhold på Twitter, fordi det føles meget offentligt.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg afholder mig ofte fra at dele indhold på Jodel, fordi det føles meget offentligt.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg afholder mig ofte fra at dele indhold på Reddit, fordi det føles meget offentligt.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig

17.12.2020 21.37

- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg føler, at jeg ved hvad der sker indenfor politik og samfund, og kan følge med i og forstå de emner der omtales i nyhederne.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Jeg føler ofte, at jeg ikke ved nok om politik eller det pågældende emne, til at kunne deltage i debatter på sociale medier eller dele politisk indhold.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Der er forskel på, hvad man kan og bør dele på forskellige sociale medier

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Politik hører ikke hjemme på Facebook

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke
- ☐ Jeg kender ikke mediet

17.12.2020 21.37

Politik hører ikke hjemme på Instagram

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke
- ☐ Jeg kender ikke mediet

Politik hører ikke hjemme på Twitter

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke
- ☐ Jeg kender ikke mediet

Politik hører ikke hjemme på Jodel

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke
- ☐ Jeg kender ikke mediet

Politik hører ikke hjemme på Reddit

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke
- ☐ Jeg kender ikke mediet

Min omgangskreds deltager ofte i debatter om politik og samfund eller deler politisk indhold på Facebook

- ☐ Helt enig

17.12.2020 21.37

- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Min omgangskreds deltager ofte i debatter om politik og samfund eller deler politisk indhold på Instagram

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Min omgangskreds deltager ofte i debatter om politik og samfund eller deler politisk indhold på Twitter

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Min omgangskreds deltager ofte i debatter om politik og samfund eller deler politisk indhold på Jodel

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ved ikke

Min omgangskreds deltager ofte i debatter om politik og samfund eller deler politisk indhold på Reddit

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvist enig
- ☐ Hverken eller
- ☐ Delvist uenig
- ☐ Helt uenig

17.12.2020 21.37

☐ Ved ikke

Når jeg ser, at mine kontakter debatterer politik og samfund på sociale medier, bliver jeg mere interesseret

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

De fleste af de politiske holdninger, som jeg møder på sociale medier, stemmer overens med mine egne holdninger.

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Mine politiske holdninger er afvigende fra flertallet.

☐ Helt enig

☐ Delvist enig

☐ Hverken eller

☐ Delvist uenig

☐ Helt uenig

☐ Ved ikke

Tusind tak for din deltagelse.

Hvis du vil deltage i lodtrækningen om to biograf-billetter, skal du indtaste din mail i feltet her. Din mail-adresse vil udelukkende bruges til at kontakte dig, hvis du vinder lodtrækningen.

Hvis du har noget at tilføje til de spørgsmål som du har været igennem eller emnet generelt, skal du være velkommen til at skrive dem i feltet her.

Bibliografi

- Ahn, J. (2011). Digital Divides and Social Network Sites: Which students participate in social media? *J. Educational Computing Research*, 45(2), s. 147-163.
- Albrecht, S. (2006). Whose voice is heard in online deliberation?: A study of participation and representation in political debates on the internet. *Information, Community and Society*, 62(1), s. 62-82.
- Antoft, R., & Salomonsen, H. H. (2007). Det kvalitative casestudium. I R. Antoft, M. H. Jacobsen, A. Jørgensen, & S. Kristiansen, *Håndværk og Horisonter: Tradition og nytænkning i kvalitativ metode* (s. 29-57). Odense: University of Southern Denmark.
- Bode, L. (2017). Closing the gap: gender parity in political engagement on social media. *Information, Communication & Society*, 20(4), s. 587-603.
- Bond, R. M., Fariss, C. J., Jones, J. J., Kramer, A. D., Marlow, C., Settle, J. E., & Fowler, J. H. (13. September 2012). A 61-million-person experiment in social influence and political mobilization. *Nature*, 489(7415), s. 295-298.
- Boulianne, S. (2011). Stimulating or Reinforcing Political Interest: Using Panel Data to Examine Reciprocal Effects Between News Media and Political Interest. *Political Communication*, 28(2), s. 147-162.
- boyd, d. m., & Ellison, N. B. (oktober 2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), s. 210-230.
- Brændstrup, W. H. (maj 2020). *Politisk deltagelse på sociale netværkssider*. Hentet 13. december 2020 fra AAU-projektbibliotek: [https://projekter.aau.dk/projekter/da/studentthesis/politisk-deltagelse-paa-sociale-netvaerkssider-aarsager-til-ulige-deltagelse-blandt-danskerne\(f04d09eb-e2c8-428c-bdc6-af3899ef27ed\).html](https://projekter.aau.dk/projekter/da/studentthesis/politisk-deltagelse-paa-sociale-netvaerkssider-aarsager-til-ulige-deltagelse-blandt-danskerne(f04d09eb-e2c8-428c-bdc6-af3899ef27ed).html)
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods* (4. udgave udg.). Oxford: Oxford University Press.
- Chaudhry, I., & Gruz, A. (2020). Expressing and Challenging Racist Discourse on Facebook: How Social Media Weaken the "Spiral of Silence" Theory. *Policy and Internet*, 12, s. 88-108.
- Clarke, H. D., Kornberg, A., & Scotto, T. J. (januar 2010). Accentuating the Negative? A Political Efficacy Question-Wording-Experiment. *Methodology European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences*, 6(3), s. 107-117.
- Danmarks Statistik. (marts 2020). *IT-anvendelse i befolkningen 2019*. Hentet 15. oktober 2020 fra [danmarksstatistik.dk: https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29449&sid=itbef2019](https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29449&sid=itbef2019)
- Danmarks Statistik. (u.d.). *Fuldtidsuddannelser*. Hentet 16. december 2020 fra [dst.dk: https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelse-og-viden/fuldtidsuddannelser](https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelse-og-viden/fuldtidsuddannelser)
- de Vaus, D. (2001). *Research Design in Social Research*. London: Sage Publications.
- Dennis, J. (2019). *Beyond Slacktivism: Political Participation on Social Media*. Portsmouth, Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.
- Eriksen, E. O., & Weigård, J. (2003). *Kommunikativt demokrati - Jürgen Habermas' teori om politik og samfund*. Hans Reitzel.
- Francia, P. L. (2018). Free Media and Twitter in the 2016 Presidential Election: The Unconventional Campaign of Donald Trump. *Social Science Computer Review*, 36(4), s. 440-455.

- Gearhart, S., & Zhang, W. (2014). Gay Bullying and Online Opinion Expression: Testing Spiral of Silence in the Social Media Environment. *Social Science Computer Review*, 32(1), s. 18-36.
- Habermas, J. (2009). *Borgerlig Offentlighed* (2. udgave udg.). København K: Informations Forlag.
- Halpern, D., & Gibbs, J. (2012). Social media as a catalyst for online deliberation? Exploring the affordances of Facebook and YouTube for political expression. *Computers in Human Behavior*, 29, s. 1159–1168.
- Hendricks, J. A., & Denton, R. E. (2010). *Communicator-in-Chief: How Barack Obama Used New Media Technology to Win the White House*. Lexington Books.
- Ingemann, J. H. (2013). *Videnskabsteori for Økonomi, Politik og Forvaltning*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Institut for Menneskerettigheder. (2019). *Demokratisk deltagelse på Facebook*. Hentet 9. september 2020 fra menneskeret.dk:
https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/04_april_19/Rapport%20om%20demokratisk%20deltagelse.pdf
- Kalsnes, B., Olof, A., & Enli, G. (2017). The Social Media Logic of Political Interaction: Exploring citizens' and politicians' relationship on Facebook and Twitter. *First Monday*, 22(2).
- Karlsen, R., Steen-Johnsen, K., Wollebæk, D., & Enjolras, B. (2017). Echo chamber and trench warfare dynamics in online debates. *European Journal of Communication*, 32(3), s. 257–273.
- Kasakowskij, R., Friedrich, N., Fietkiewicz, K. J., & Stock, W. G. (12. september 2018). Anonymous and Non-anonymous User Behavior on Social Media: A Case Study of Jodel and Instagram. *Journal of Information Science Theory and Practice*, 6(3), s. 25-36.
- Kruse, L. M., Norris, D. J., & Flinchum, J. R. (2018). Social Media as a Public Sphere? Politics on Social Media. *The Sociological Quarterly*, 59(1), s. 62-84.
- Kulturstyrelsen. (2015). *Sociale Medier: Brug, Interesseområder og debatlyst*. Hentet 13. december 2020 fra Mediernes udvikling i Danmark:
https://mediernesudvikling.slks.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/Mediernes_udvikling/2015/Specialrapporter/Sociale_medier/PDF-filer_dokumenter/SPECIALRAPPORT_2015_SOCIALE_MEDIER_ENDELIG.pdf
- Kulturstyrelsen. (2020). *Sociale medier 2020: Brug, indhold og relationer*. Hentet 14. december 2020 fra Mediernes Udvikling i Danmark:
<https://mediernesudvikling.slks.dk/2020/specialrapporter/sociale-medier-brug-indhold-relationer/>
- Marwick, A. E., & boyd, d. (2010). I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience. *New Media and Society*, 13(1), s. 114-133.
- Mitchell, A., Gottfried, J., & Matsa, K. E. (1. juni 2015). *Millennials and Political News Social Media – the Local TV for the Next Generation?* Hentet 10. maj 2020 fra Pew Research Center: <https://www.journalism.org/2015/06/01/millennials-political-news/>
- Morozov, E. (2011). *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*. New York: PublicAffairs.
- Ohme, J. (2019). When digital natives enter the electorate: Political social media use among first-time voters and its effects on campaign participation. *Journal of Information Technology & Politics*, 16(2), s. 119-136.

- Preuss, C., & Hansen, S. S. (15. januar 2020). *Det er egentlig et paradoks, men: Vi unge deltager ikke i debatten, fordi de ældre har monopoliseret den*. Hentet 16. maj 2020 fra Politiken: <https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art7581224/Vi-unge-deltager-ikke-i-debatten-fordi-de-aeldre-har-monopoliseret-den>
- Ragnedda, M., & Muschert, G. W. (2013). Introduction. I M. Ragnedda, & G. W. Muschert, *The Digital Divide: The internet and social inequality in international perspective* (s. 1-15). London: Routledge.
- Sørensen, M. P. (2016). Political conversations on Facebook – the participation of politicians and citizens. *Media, Culture & Society*, 38(5), s. 664-685.
- Schneider, D., & Harknett, K. (2019). What's to Like? Facebook as a Tool for Survey Data Collection. *Sociological Methods & Research*, s. 1-33.
- Schultz Hansen, S. (7. februar 2020). De unge kan godt gennemskue Mette Frederiksens strategi på sociale medier - men de kan lide den. *Berlingske*, 24-25.
- Semaan, B., Robertson, S. P., Douglas, S., & Maruyama, M. (2014). Social Media Supporting Political Deliberation Across Multiple Public Spheres: Towards Depolarization. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW) 2014* (s. 1409-1421). New York, NY, USA: Association for Computing Machinery.
- Soriano, M. R. (2013). Internet as a driver of political change: Cyber-pessimist and cyber-optimists. *Revista del Instituto Español de Estudios Estratégicos*, 1, s. 332-352.
- van Dijk, J. A. (2013). A theory of the digital divide. I M. Ragnedda, & G. W. Muschert, *The Digital Divide: The internet and social inequality in international perspective* (s. 29-53). London: Routledge.
- van Dijk, J. A., & van Deursen, A. J. (2014). *Digital Skills: Unlock the information society*. New York: Palgrave Macmillan.
- Vitak, J., Zube, P., Smock, A., Carr, C. T., Ellison, N., & Lampe, C. (2010). It's Complicated: Facebook Users' Political Participation in the 2008 Election. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*.
- Vochocová, L., Štětka, V., & Mazák, J. (2016). Good girls don't comment on politics? Gendered character of online political participation in the Czech Republic. *Information, Communication & Society*, 19(10), s. 1321-1339.
- Wells, C., Shan, D. V., Pevehouse, J. C., Yang, J., Pelled, A., Boehm, F., . . . Schmidt, J. L. (2016). How Trump Drove Coverage to the Nomination: Hybrid Media Campaigning. *Political Communication*, 33(4), s. 669-676,.